

XVIII. ÉVFOLYAM

33. SZÁM.

BUDAPEST, 1928

NOVEMBER 20.

M. kir.
Hadtörténelmi Levéltár
IV. csoport.
Nagykönyvtár
Budapest. IV., Váci u. 9. l. E.

CSENDŐRSÉGI LAPOK

FŐSZERKESZTŐ:
PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS

SEGÉDSZERKESZTŐ:
MAHÁCS LAJOS SZÁZADOS

MEGJELENIK HAVONTA HÁROMSZOR
SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, I., ORSZÁGHÁZ UTCA 30. SZ.

CSENDŐRSÉGI LAPOK

FŐSZERKESZTŐ: PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS, SEGÉDSZERKESZTŐ: MAHÁCS LAJOS SZÁZADOS.

ELŐFIZETÉSI ÁRA: Egész évre 12 pengő,
félévre 6 pengő.

Megjelenik
havonta háromszor

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Budapest, I., Országház-utca 30.

*Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,
Hiszek egy isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában.*

Amen.

Érettségi.

Valahol, valamelyik messzi örsön az őrsparancsnok hatalmas baklövést követett el egy gyilkossági eset kinyomozásánál. Kézzelfogható bűnjeleket figyelemre sem méltatott, szavahihető tanúk bemondásaira fölényesen legyintett s a maga csalhatatlanságának tudatában kimondotta a szentenciát, hogy nincs bűncselekmény. Pedig aztán később egy másik őrsparancsnok kiderítette a bűncselekményt, elfogta a tettest, is, de a törvényszéki tárgyaláson mégis csak sorra kiderültek azok a hibák és mulasztások, amelyeket az előző őrsparancsnok elkövetett.

Nem volt kellemes az eset nekünk, az illető őrsparancsnoknak valószínűleg annál kevésbé. Mégsem az eset maga az, amivel érdemesnek tartjuk itt foglalkozni, hanem annak egy — mondjuk — mellékszövegje, amely egy újságcikk formájában jelentkezett.

Az egyik vidéki napilap részletesen foglalkozván a törvényszéki tárgyalás eseményeivel, kitért az illető fölényes őrsparancsnok szerepére is. »Itt az ideje, — írja — hogy a csendőrséget megreformálják. Gondoskodni kell róla, hogy az őrsparancsnoki állásokba csak érettségizett embereket nevezzenek ki, akiknek magasabb intelligenciája biztosítékot nyújtana abban a tekintetben, hogy hasonló esetek elő ne forduljanak.«

A napilapoknak rendszerint nem okoz nagy fejtörést sem a bírálat, sem pedig problémák megoldása, mert egyik sem ad több munkát egy félóránál, amibe a cikk megírása kerül. Eppen azért nem is szabad az efféle újságcikkeket tulságosan komolyan venni, legfeljebb abból a szempontból, hogy a tájékozatlan laikusok tömegét helytelenül informálják és véleményüket a mi szempontunkból kedvezőtlenül befolyásolják. Ezen a cikken azonban még így sem tudunk szó nélkül átsiklani, mert a problémát, amely az esettel kapcsolatban újra felszínre került, t. i. az őrsparancsnokképzés kérdését magunk is felszínen tartandónak gondoljuk.

Bizonyítványország vagyunk, annyi bizonyos. Ma már négy középiskola nélkül valamirevaló helyen szóba sem állanak az emberrel, amikor pedig szóba állanak, akkor is először a bizonyítványt nézik s csak azután az embert. Ilyen körülmények között nem lehet csodálkozni rajta, hogy akadnak, akik a csendőrség »megreformálását« sem tudják legalább is érettségi bizonyítvány nélkül elképzelni. A kivétel sem látszik nehéznek, hiszen ma, amikor doctor jurisok protekció után szaladgálnak, hogy valahova írónoknak bejussanak, diplomás mérnökök pedig villamoskocsikat vezetnek, egészen bizonyos, hogy az őrsparancsnoki állásokra is

legalább háromszorannyi érettségizett jelentkező akadna, mint amennyire szükségünk van.

Nem állítjuk, hogy azt a szellemi színvonalat, amelyet az érettségi bizonyítvány rendszerint jelenteni szokott, a csendőrségi szolgálatban nem lehetne értékesíteni. De mennyire! Hiszen nem egy, példa volt már arra, hogy gyakorlati gondolkodású fiatal emberek az érettségi után visszatértek a szántás-vetéshez, a gyalupad vagy a kiszolgáló asztal mellé; ki vonhatja kétségbe, hogy az iskola, amit elvégeztek, ott is hasznukra vált? Mi azonban ennek dacára sem vagyunk elragadtatva a lateiner őrsparancsnok gondolatától.

A csendőrségi szolgálat, akár a szellemi, akár a fizikai oldalát tekintjük is, nem annyira egyszerű, hogy a végén lehetne kezdeni. Erre a szolgálatra az élet iskoláján kívül semmiféle más iskola egymagában nem képesít s ha a klasszikusok és a logaritmusok után gyermekjáték lenne is ráadásul még a mi szabályzatainkat is betanulni, nagyon-nagyon nehéz lenne az örsöknek és a nép egyszerű fiaiból kikerült csendőrnek a világába úgy beleilleszkedni, ahogyan egy őrsparancsnoknak kell. Nehéz és keserves lenne utólag megszerezni azokat az élettapasztalatokat, amelyek erre az állásra csak előzetesen és nem utólag képesíthetnek, mert mire tapasztalatok megjönnének, feltartóztatlanul jelentkeznek a kielégítetlen ambíció, amely az érettségi jogán nem azt látná az őrsparancsnoki állásban, amit a mi derék őrsparancsnokaink: egy hosszú csendőrségi szolgálat jutalmát és eredményét, hanem olyan kezdetet, aminek nincsen folytatása s amit csak jobb hiányában kellett vállalni. Ilyen őrsparancsnokból pedig nem kérnénk, akárhány diplomája lenne is, mert az intelligencia előnyei, amelyek magasabb vezető állásban nélkülözhetetlenek, egy őrs kereteiben könnyen hátrányokká válhatnak.

Nem mondjuk mi azt, hogy őrsparancsnokaink kiképzésében elérkeztünk addig a színvonalig, amelynél feljebb lehetetlen vagy fölösleges lenne törekednünk, de állítjuk, hogy mai őrsparancsnokainkkal is mindenki a legteljesebb mértékben meg lehet elégedve, mert ami esetleg hiányzik is a bizonyítványból, bőségesen pótolják az erkölcsiek. Örömről szolgál, hogy éppen lapunk mai számában közölhetjük nyomozási pályázatunk eredményét, amely a legékesebben szóló bizonyítéka annak, hogy egy kevésbé sikerült nyomozást tizenhat kiváló eredmény ellensúlyoz s hogy mennyire helytelen és téves dolog lenne egyetlen — egyébként is ritka — esetből az egész testületet érintő általános következtetéseket levonni. Ha hiba esett valahol — és ugyan, hol nem esik? — mi vagyunk az elsők, akik azt megtaláljuk, de az érettségi bizonyítványt az őrsparancsnokok számára mégsem az iskolának, hanem a közvéleménynek kell kiállítania. Ezt a vizsgát pedig a mi őrsparancsnokaink már számtalanszor kiállították és ki is fogják állani. Tiszta jelesre.

Bűncselekményben szerepeltek azonosságának megállapítása.

Irta: Dr. KRANTZ DEZSŐ hadbíró-őrnagy.

A bűncselekmény elkövetési körülményeinek megállapítása mellett a nyomozás további fontos teendője a bizonyossá vált gonosztevő vagy legalább is az alaposan gyanúsítható terhelt kézrekerítésére, jelesen hol létének kipuhatólására és — amivel itt foglalkozni kívánunk — személyazonosságának megállapítására terjed. Míg a nyomozás az esetek többségében egyelőre ismeretlen tettes után puhatól, a kézrekerítés a már ismert, de elrejtőzött büntettes felkutatására helyezi törekvésének súlypontját. Amikor ugyanis valamely büntény nyomozása megindul, az esetek egy részében sokszor egyetlen jel sincs, mely a tettes nyomára vezetne; másik csoportjában pedig csak szórványosan állanak rendelkezésre a tettes személyét megjelölő — akkor is többnyire bizonytalan — adatok, így legtöbbször ingadozó avagy hiányos személyleírások.

Különösen nehéz a szokásos gonosztevők elleni küzdelem és rendszerint ezeknél vall csődöt a nyomozás, mert éppen a súlyos büntetteknel arra igyekeznek az üldözött, hogy multját leplezze, nevét, foglalkozását külsejét, tartózkodási helyét megváltoztassa. Jellegzetes az a gyakran megfigyelhető különbség, amely a hivatásszerű és az alkalmi gonosztevő között e tekintetben észlelhető. Előbbi előre számol a menekülés nehézségeivel és már eleve tervszerűen jár el, hogy a hatóság üldözése elöl biztonságban maradhasson. A végrehajtani szándékolt bűncselekmény színhelyét lehetőleg

messze választja ki rendes tartózkodási helyétől, emellett arra is ügyel, hogy úgy áldozatával, mint az esetleges tanukkal szemben hamis néven és idegen öltözetben, álhajjal vagy álszakállal szerepeljen. Ezzel ejti módját annak, hogy a tett elkövetése után igazi megjelenésében és megszokott környezetében megmaradhasson.

Ellenben a szenvedélytől, avagy alkalomtól elragadt dilettáns gonosztevő csak a tett véghezvitele után gondol arra, hogy személyét eltitkolja. A szökés tehát jellegzetes kísérője súlyos alkalmi büntetteknek. Vonatkozik ez különösen az ölési esetekre, melyek tettesei tudvalevően aránylag ritkán hivatásos bűnözők.

A menekvésnél a tapasztalat hármassal irányba mutat. A tettes, elsősorban természeti ösztönének engedve, rendszerint szűkebb hazáját igyekezik elérni. Szerepet játszik nála az a meggondolás is, hogy állama nem fogja kiadni, mint saját polgárát, idegen államnak. Azzal is számol a tettes, hogy a tett színhelyétől távol lefolytatandó bűnperében nehezebb feladata lesz a bíróságnak a bűnösséget rábizonyítani s hogy saját államának bírósága pl. egy külföldi megöletését, a szokottnál enyhébb szemmel fogja elbírálni. Oly állam felé is törekszik, ahol a büntetésnek sorában a halálbüntetés hiányzik. A tengerentuli, különösen az exotikus országokba is igyekeznek eljutni, mert a bennük való tartózkodás a bűnvádi üldözés elöli menekvés lehetőségét növeli. Így a hirhedt gyilkos Gönci házaspár annakidején Berlinből Braziliába szökött.

A tengerentuli országokon kívül előszeretettel keresik fel a világvárosokat, hol a legjobban megszervezett rendőri ellenőrzés dacára, a nagyváros forgatagában, könnyebben találnak buvóhelyet.

A menekülő büntettek további tekintélyes kontin-

A nadrág.

Irta: BEÖTHY KÁLMÁN százados.

Apám sorbaállított bennünket, végignézett az uj ruhában mondván.

— Mint a szemetekre, úgy vigyázzatok, különösen a nadrágokra, mert dolga lesz aztán a léniának! — Mi ott hárman rögtön rávagtuk: — Igen! — miközben a mellettem álló Konrád öcsém karja hozzám nyomódott óvatosan, de jelentősen.

— Menjetekek szépen játszani! — vette át a szót Sulka, a szakácsné és mindenes Apám elárvult házában. Tulajdonképpen Juliska néni volt, de viselete után mi gyerekek elégnék találtuk az egyszerű Sulka nevet is, amit hogy honnan vettünk, bizony már nem tudom. Mindenben rendelkezett és parancsolt s mi gyerekek, kik Anyánk jóságos kezét már akkor is nélkülöztük s azóta is ezerszer, mi ösztönös ellenszenvvel voltunk iránta. Legkedvesebb perceink savanyukká tette, ha megjelent vagy megszólalt s a féltékenyen őrzött jogainkat; a játékot, a szabadságot, a gondtalan nevetésünket kellett, hogy féltsük tőle. Apám a dolgai után, a kenyérért szaladgált naphosszat s mikor esténként hazajött, mi már az ágyakban kuksoltunk. Igen, kuksoltunk, mert még egymást rugkapálni se volt szabad, mert Sulka éles, recsegő hangja nyomban belénk fojtotta a kacagást. Hát mert alig láttuk gyakran napokig Apánkat, ki voltunk szolgáltatva teljesen az asszonynak. Most, hogy játszani küldött, mint a szélvész kerekedtünk neki az udvarnak s azon át le a vasuti fatelepre. Konrád öcsém a kerítésen lendült át, amit mi sikoltva és kétségbeesetten néztünk, miközben félve pillantottunk hátra a konyhaajtó felé, hátha valaki észrevette. Ez a valaki Sulka volt, akinek vércse

szemei tényleg utánunk villantak, amit onnan tudok, hogy mikor már talpaltunk volna a fatelep hasábrengetegek közé, onnan felülről nagy kiáltás csapott hozzánk.

— Megállj, Konrád, te nyavalyás!...

...Delet mindig a gyomrunk harangozott, általában gyakrabban, mint a nándorfehérvári diadal emlékére rendelt harangszó.

Nos, a peccsenyészag is csiklandozott bennünket, ahogy tartottunk volna a konyha felé, mikor Konrád öcsém felkiáltott diadalmasan: Potyesz!

Odatekintve szemesugara mentén, tényleg az öreg eperfán egy fészket láttunk, hol csipegve adott jelt magáról a fióka. Ezt hívtuk mi »potyesz«-nek. Már szétnyílt öcsém a kabát s egy pillanat múlva a faderekát ölelte lába s kuszott, mint egy akrobata. Egy szempillantás alatt az ágak között serénykedett. Mi: Elemér öcsém és én, elhülve néztük. Ahogy nyult volna a fészek után, megcsuszott, elsikította magát, de függve maradt, hál' Isten. Viszont uj nadrágja alsó felén hosszú csikban kifehérlött a combja és környéke...

Ledobbant aztán elibünk s miközben kifordította volna magát, hogy megnézze a válóságot, vörös arccal mogyogott, inkább önmagának.

— A fene a potyeszit!...

Nekünk hideg cikázott a gerincünkön veszetten s az ő homlokán meg a verejték kezdett lassan sűrűsödni. Éppen akkor vágódott ki a konyhaajtó és Sulka hangja rémitett még sápadtabbra bennünket: Ebédelni!...

Konrád lépett be másodikkal az ajtón, elül én. Bent az ebédlőben terítve volt, de még csak mi álltunk ott. Sulka bent járt a harmadik szobában, az irodájában Apámnak, szokása szerint jelenteni, hogy tálalva van. Most csak szepegtünk s én éppen javasolni akartam, hogy feküd-

gensét a sikkasztók képezik, akiknek bűncselekményeiből természetesen bőven telik az utazásra és a külföldi tartózkodásra.

Vizsgálván azokat a rendszabályokat, amelyek a büntettek szökésének meggátlására tekintetbe jöhetnek, a határátlépő állomásokon való szigorú igazoltatást (utlevélkényszert) kell elsősorban említeni. A régi jó békevilágban megtartott bűnügyi kongresszusokon ismételt alkalmakkor felmerült ez a gondolat, de mindannyiszor a többségben lévők véleményével elvetették, mint olyat, mely szerintük a népek és országok közötti érintkezést és forgalmat megnehezíteni, sőt megbénítani alkalmas s emellett a bűnvádi üldözés apparátusának csődjét jelentené, miután annak ismernie kell a módját, hogy a büntettes ügyességét és gyorsaságát felülmulja és menekvésében utolérje.

A nagy világégésnek és utána a páriszkörnyéki ugynevezett »békék«-nek kellett jönniök, hogy amit egyetlen európai ország, a maradinak mondott cári Oroszország kivételével, annakidején valamennyien elvetettek, az utlevél és vizumkényszer emeljen, kínai kőfal módjára, gátat ország és ország között, ma, az automobil és repülőgép korszakában. Mondanom se kell, hogy az eredmény a bűnvádi üldözés — szóban levő — szempontjából sem felel meg az elméleti várakozásnak és csak-csak sikerül pl. Németországba kijutnia az igazoló okmányokról jóelőre gondoskodott debreceni sikkasztónak.

A gonosztevő elérését szolgáló eszközök — legujabban a rádió által nyújtott rendkívül gyors hírszolgálat — a gonosztevők fényképi nyilvántartása, büntetőlapok, a visszaesőknek a Bertillon-féle méretrendszer, majd az ujjak hegyén levő rajzolások alapján való — daktiloszkópikus — felismerése azonban

meddők maradnak, ha oly egyén került a hatóság kezére, akinek külseje vagy viselkedése gyanút szolgáltatott ugyan arra, hogy bűncselekményektől nem idegenkedik vagy talán éppen valamely konkrét bűncselekményt ő követett el, de aki eddigi bűnözői múltját oly szerencsével uszta meg, hogy becses személyével a bűnügyi nyilvántartás adatait még nem gazdagíthatta. Vajh' ki ő és merre van hazája?! Bemondott adatainak körülményes ellenőrzésével a nyomozás nem várhat sokáig, a lehetőség szerint ezt az ellenőrzést magunknak is meg kell kísérelnünk, foganatosítanunk.

Portyázásunk közben, lakatlan helyen, teljesen ismeretlen egyén hullájára bukkanunk. Kiletét, foglalkozását illetőleg semmiféle adat, semmiféle irás, látzólag semmi támpont. És mégis.

Az ismeretlen ember, illetőleg ismeretlen halott azonosságának megállapítása tekintetében magunknak is lehet sikert elérnünk; e siker feltétele azonban a minden egyes részre kiterjedő legbelsőbb vizsgálat. Elsősorban a kezeken lesznek további támpontok: szolgáló hivatásbeli jellegzetességek találhatók. Csaknem minden foglalkozás, iparág, ha hosszabb ideig üzik, sajátos elváltozásokat okoz egyes testrészekben. Ezeket az emberi testen a foglalkozás következtében nyilvánuló elváltozásokat az olasz dr. Niceforo nyomán a következően csoportosíthatjuk:

a) szaruszerű képződmények, bőrkeményedések, hólyagok, repedések;

b) a kezek és körmök megfestődése, kopások a bőrön, körmökön és a pehelyszőrök eltünése;

c) porrészek, köröm alatti lerakódások, csontelváltozások, a szervezetnek a hivatáshoz tartozó iparág által okozott zavarai és nyomai a szervezetben (»ipari betegségek«).

jön le Konrád a diványra s mondja, hogy beteg, mikor a szobába belépett Sulka. Mi az arcunkon és szemünkön viseltük a történet szomorú dolog egész meséjét, hát nem volt »kunszt« kitalálni neki, hogy a nagy hallgatásnak nagy oka van. De kérdésére Konrád felelt: Fáradtak vagyunk kérem!... Mi ketten persze tödítettünk: Bizony...

De nem lehetett becsapni. Fél füllel még a konyha felé foglalatalkodott, de szemei már rajtunk szaladgáltak. Aztán egyszerre csak süvítő hangon vezényelt: Hátra arc! Mint az orsó perdültünk, miközben Konrádtól egy mély sóhaj zaja ért hozzám, nekem meg zibbadni kezdett a lábam. Akkor aztán hátunk mögött erős dobbanással Sulka megállott. Én voltam a legmagasabb, nekem megfogta a nyakam, előrenyomta fejemet s én csakhamar remegő lábszáraim között tekinthettem magam mögé, holis akkor már Konrád felé lépett Sulka. Azzal ugyanazon műveletet végezte, miután az én nyakam szabad lett s derekam egyenes. Így láthatam: aztán azt az arcot, amit Sulka csinált, mikor Konrád öcsém »hibás« nadrágját meglátta. De Konrád a többit már nem várta be. Villámgyorsan megfordult és irány az ajtó. Még láttam, hogy az eme szándéka végrehajtásában alkalmatlan helyen álló Sulkát lendülete megbilentette, még láttam, hogy nadrágja villan egyet s már csapódott is menekő alakja mögött a konyhaajtó...

★

Rémült csendben maradtunk ketten. Mintha valaki huzta volna lábamat a földbe, olyas valamit éreztem. Arcunk irtóztató veszély várását sejtette és szó nem tudott volna kijönni a szánkon. Ilyet eddig nem ismert gyermekéletünk s elképzelni a következőket nem tudtuk. Meddig tartott ez, nem tudom. Csak egyszerre megzörrent az ablak és Sulka ott állott vörös arccal, rettentő szemekkel és szája kinyílt.

— Kifelé! Megfogni!...

Ész nélkül fogtunk a parancs teljesítéséhez. Még csak az kellett volna, hogy másképp tegyünk. Sulka szoknyája akkor csapódott el az állomás sarkán a raktárak irányába, mikor mi kiértünk. Röviddel utána már a sinek mentén loholtunk Elemérral, míg Konrád már a raktár előtt szedte lábait nagy szaporán. Hátra se nézett, csak mikor Sulka felénk sivitott hátra.

— Jobban szedjétek a lábatokat!

Ekkor hátranézett s látván, hogy legjobb barátai is az üldözői között vannak, egy pillanatra meg is állott. Tán, hogy jól lát-e?... Mintha arcára erre csodálkozás telepedett volna, utána meg kegyetlen elszánás. Aztán mellébe vágta keményen a fejét, lendültek a karjai s elrugta magát ismét szaladásba. Én ekkor már tudtam, hogy Sulka hiába kiált utána röviden, erősen: Konrád!

Oda se figyelt. Akkor már túl járt a váltókon s neki iramodott a szoldobágyi országutnak. Most már lassított, csupán megnyujtotta lépteit. Ekkor Sulka ismét utána kiáltott, pedig nem volt messze már tőle: Allj meg, Konrád!

A kérdésnek egy kevés árnyalata már ott bujdosott a hangjában, ám Konrád oda se fülelt. Már elszánta tán, hogy határozott ígéret nélkül, ami a verés elmaradását illeti, nem áll meg. Pedig az állomás felől most már Apánk hangja is utánunk süvített vézesen, magasan: Konrád!...

Szegény öcsém apró szívében ekkorra megszűnt minden, csak a rettentő elkeseredés háborgott, látván, hogy mindnyájan ellene vagyunk. A hozzávágódott hangok sem vittek magukkal enyhületet, nem biztatták bocsánatról, hát talpalt keservesen és szomorúan egyedül. Mi már beértük Sulkát, aki most már együtt morogta két sérelmét.

A legtöbb ily ismertetőjel már külső megtekintésre is felismerhető. Ezzel indokolható, hogy régebben az azonosság megállapításánál megelégedtek a külsőleg észlelhető rendellenességek vizsgálatával. A gerincoszlop elferdülése már például orvosi problémának számított és a szervezetnek a foglalkozásból eredő elváltozásaira, ugyiszintén az ipari mérgek jelenlétének a szervezetben való kutatására még csak nem is gondoltak. Már pedig éppen ezek megérdemlik, hogy foglalkozzunk velük. Az általános egészségügy gyakorlati problémáinak szédületes előhaladása és az ipari munkásvédelmi törvényalkotások mindezekre ráterelték a figyelmet és vizsgálataik, megállapításaik eredménye értékes adatokat szolgáltat úgy a törvényszéki orvosnak, mint a tudományos bűnügyi hivatás számára.

A gerincoszlopnak elferdülése és más csontokon is fellépő elváltozások, mint valamely foglalkozás üzésének következményei sűrűn szerepelnek. Cipészeknél a cipőnek készítés közben a mellkashoz való szorítása idővel a mellcsont alsó részének behajlását eredményezi. Teherhordó munkásoknál a rendszerint megterhelt váll erősebben fejlett s emellett különösen azok az izmok mutatnak nagyobb szerű túltengést, amelyeket az illető foglalkozás erősebben vett igénybe.

Akik sokat járnak vagy álldogálnak, — levélhordóknál, pincéreknél — gyakori jelenség az u. n. ludtalp, a lábfej izmainak a testsúly következtében való megereszkedése.

Mint a szervezet hivatásból folyó zavarai, illetve sérülései, azonossági ismertetőjel gyanánt szerepelhetnek pl. ólom- és kénesőmunkásoknál a kezek remegése, foszforgyártással foglalkozóknál a foszformérgezés.

Azonossági ismertetőjelekre vezetnek a köpet- és

vizeletvizsgálatok ólmot, higanyt és más ipari mérgeket feldolgozó egyéneknek. Így dr. Giardino a szicíliai kénbányamunkások köpetét analizálva, a kénrel való foglalkozás közben a testbe jutott kén jelenlétét pontosan kimutatta.

Hivatásbeli külső jellegzetességeket észlelhetünk a sütőiparosok görbére hajlott lábain, a mosónők karjain, a teherhordók (kubikosok) hátán, az üvegfúvómunkások arcán, mely különböző élethivatások ezen jelenségeit Tardieu¹⁾ és Vernois²⁾ kimerítően ismertették.

A salétromsavval dolgozó munkás kezének mahagoni vörös a színezete, indigókék, illetve feketebarna a műasztalásoké. A cipész balkezének hüvelykujja megvastagodott és megkérgesedett. Ha vizsgáljuk a körmök alatti port és egyéb lerakódást, következtethetünk a lakatos, szénhordómunkás, hentes stb. foglalkozására. Kopásokat észlelhetünk a mosónők jobb hüvelyk- és mutatóujján, aranyművesek és óráskok jobb kezének hüvelykjén. A por és festék, néha szabadszemmel nem is láthatóan, behuzódik a ráncokba, a hajtasokba, ruházatba. Mibenlétét, összetételét görcsövi, illetve vegyi analízis útján lehet meghatározni.

A test egész felületén, de főleg a karok hajlító felületén és a mellen türajz — tetoválás — után kell kutatnunk, amelyek gazdájuk személye felől tájékoztatnak és néha, kilétét illetően, egymagukban teljes felvilágosítást nyújtanak. Elárulhatják nevének kezdőbetűit, születési évét és helyét, foglalkozását, életének jelentősebb eseményeit stb. Olymódon készülnek, hogy cérnával összefoglalt vagy parafadugóba erősített tükkkel, többnyire előre kirajzolt körvonalak mentén a

1) Modifications physiques que réterminent certains professions sur diverses parties du corps.

2) De la main des ouvriers et des artisans.

— A nyavalyás nem megütött?!... A taknyos! A szép, drága uj nadrágja oda van... Izzadt és szaporán szedte a lélegzetet, majd később már kapkodta a levegőt. A haja szétesett s úgy nézett ki ekkor, mint a Furia, a boszorkány. Folytonosan törölgette arcát, nyomta szét az egymást kergető verejtéket. A por a vizes arcra szépen ráragadt s mikorra elértünk volna az Ujtanya magasságába, a verejték már széles árkokban igyekezett nyakára s onnan szanaszét.

Itt megálltunk. Leült az árokpartra, kifött arcát legyezgetve szoknyájával. Mi állva néztük, arcunkon részvétellel, közbe Konrád felé pillantva, aki erre hasonlóan az árokparton, a másikon persze, nyert pihenőt. E vakmerőség azonban ijesztő méregre lobbantotta Sulkát, mert úgy ugrott fel, mintha lépést se tett volna azóta. Persze, Konrád nyomban utánozta. Hiába volt aztán újból a kiáltás.

— Konrád, hová szaladsz?! Állj meg!...

Öcsém hátracsapta fejét s nagy keserűen felelt vissza: Szoldobágyra!... Volt némi természetesség is a válaszban, mit én rögtön megértettem, mert ismertem Konrád kőnok fejét s kemény elszántságát. Még néha mintha Apám hangja hallott volna, de már alig-alig...

Ekkor Konrád átvágott az uton, be a zöld buzába. Annak a szélén leült s leoldta hirtelen cipőit. Már-már beértük, Sulka morgott is valamit, miközben vészesen csikorodt a foga, de Konrád addigra elkészült s villogó talpaival, mint a csikó ugrott a levegőbe s aztán neki az üde, selymes szőnyegnek. Frissen, mintha most kezdte volna, amit viszont mi keserűen néztünk. Már régen meguntuk ugyan az egészet, de valahányszor csüggedtünk volna, Sulka előre nógatott, talán hátbavágvva is közben...

A déli vonat már dübörgött Szoldobágy alatt az erdők mögött. Sulka azt hihette, hogy szegény öcsém eléje megy,

mert iránya a vasuti töltés volt, amelyik a zöld tulsó felén lassan közeledett. Mert, amint hallotta a mozdony szuszogást, ijedten kapott a melléhez.

— Uristen!... — s arcán iszonyu kétségbeesés ült ki. Könnyörögve szólt ekkor előre, — Konrád fiam!?...

Mire odaértünk kegyetlen fáradtan a töltéshez, Konrád már alatta igyekezett előre, felnézve az utasokra, kik onnan kíváncsian bámultak ki ránk. Elemér öcsém nagy messze mögöttünk lézengett, mert nem birta betegeskedő tüdeje azt a gyilkos menést és meleget. Hiába biztatta, fenyegette és kérlelte őt Sulka, szegény csak nézett felénk, de ujult erőt nem tudott tüdejébe préselni semmit. Jött... mert félt... Már közeledett a grófi erdő s én megrettenten gondoltam ekkor arra, hogy ott átmenni még felnőtt emberek is félnek, mióta halva találták ott az orvost, ki tavaly kocsin igyekezett át rajta a községbe. Kocsisa meg azóta nyavalyatörős... Öcsém pedig egyenesen neki tartott...

Tán rettentő egyedülvalóságában és keservében neki is vágott volna, ha ekkor a szélben nem tűnik fel két csendőr. Azoktól nagyon féltünk, mert egyszer engem megfogott egyikük, mikor egy szijostort vettem egy lopott koronáért... Hát öcsém is megállott s nézett merően felénk. Azok meg jöttek nagy kényelmes menéssel, erősen figyelve felénk. Öcsém állott s nem mozdult. Majd hátranézett s látván, hogy Sulka már sarkában van, újból elindult, egyenesen a csendőröknek. Bátran, bizalommal.

Láttam, amint leemelte előttük a kicsi sapkáját s az egyik csendőr kérdezett tőle valamit. Majd mindnyájan arra néztek, hol mi jöttünk s ekkor a nagyobbik összehuzta a szemét. Én megálltam erre s lélegzetem is elmaradt a nagy félszben, mi lesz most?...

Sulka lassan odaért hozzájuk, egyenesen Konrádnak tar-

test illető felületét megmunkálják s azután valamely szemcsés festéket (szénport, puskaport, indigót, cinóbert, miniumot, lámpakormot, tust, tintát, vörös olomoxidot, stb.) dörzsölnék bele az apró nyílásokba. A be-dörzsölés alkalmával a festékszempcsék egy része a hám alatt levő irhába s a következő bőrretekbe jut s rendszeren az egész életen át megmarad.

Lombroso az »Uomo delinquente« című világhíres művéhez kiadott atlaszában, Lacassagne a tetoválásról szóló monográfiájában, dr. Mionovici az oláhországi tetoválási szokásról írott művében a jellemző tetoválásokat rajzban is közzétették. Különösen Lacassagne egész gyűjteményét mutatja be a hivatást megjelölő tetoválásoknak. Tardieu a »Sur la tatage considéré comme signe d'indentilé« c. tanulmányában megjegyzi, hogy a katonai szolgálatra emlékeztető jelvények, mint pl. a szolgált fegyvernemnek megfelelő fegyverek, fővegek, zászlók, stb. csaknem kivétel nélkül tartalékosoknál fordulnak elő. Nálunk, az öreg csontoknál »katonai szolgálati időm emlékéül«, matrózoknál, hajósoknál rendszerint horgony szerepel S-alakban csavarodó kötéllel. Ugy látszik, hogy az illetőket a hajón vagy pihenőnapokon munka nélkül eltöltött napok unalma viszi rá ilyen szórakozás keresésére.

Péknél perec, mészárosnál ökörfej, keresztbe helyezett taglók, kovácsnál kalapács, patkó, szabónál vasaló, kádárnál hordó, stb. a hivatásnak büszkén alkalmazott jelvénye.

Dr. C. Geill a dániai letartóztatási intézetekben foglyokon tanulmányozta a tetoválást s megállapította, hogy ezer tetovált között csaknem valamennyien nevüknek kezdetűit vagy azt teljesen kiírva, feleségük, gyermekeik, szeretőik nevét, házasságkötésük napját örökítették meg.

tott, aki félve fogta a csendőr kardját az oldalán. Hozzáért: Te gyalázatos gazember! ordított rá és ütésre emelte tenyerét. Az ütés a levegőben maradt, mert lendülő karját csendőr kapta el: Mért bántja a gyereket?

— Semmi köze hozzá! — vitott Sulka s igyekezett öcsém mellé.

— De közöm van hozzá! Hozzá ne nyuljon, figyelmeztetem! Majd a főnök urral elintézzük, — s öcsémet kézenfogva elindultak.

Nem felejttem el öcsém szomorú szemét, ahogy mellettem elhaladva, rám nézett. Legjobb barátját látta még délelőtt bennem s most én is bántom őt... Aztán visszatértünk. Én hátul kullogtam igen-igen busan, hogy Konrád ezt gondolta rólam s minél inkább közeledtünk haza, annál nagyobb erővel nyomta szívemet ez a gondolat s mert Konrád hátra se nézett egész uton, az alsó örháznál már törölgettem a könnyeimet. Elemér is ott szipogott mögöttem, csak Sulka morgott szakadatlanul és fenyegetően. Apám már látszott, ahogy az állomás előtt csipőre tett kezekkel állott és várt ránk...

Mire hozzáértünk volna, akkorra a csendőr már elmondta neki amit látott és hallott Konrádtól s Apám akkor már ott nyugtatta erős tenyerét öcsém aranyszőke fején. Az hálatelt szemekkel, félős mosollyal bujt Apám széles válla alá s ahogy mi is megálltunk előttük, Sulka felcsattanó panaszt elvágta Apám határozott, mély hangja.

— Nem szabad bántani ezt a gyereket!...

... Sulka tátogott, nyitva maradt később a szája és lángpiros arccal hirtelen a konyhába szaladt. A csendőrök köszöntek, Apám még utánuk szólt valamit, mi meg ezalatt egymás nyakába borulva, könnyezve, boldogan újra jóbarátok lettünk...

Egyesek, így Perrier,³⁾ vizsgálat tárgyává tették, vajjon lehet-e megállapítani valamely kapcsolatot a bűnözők s azoknak tetovált rajzokkal való ellátatása között. Azt hiszem, nem tévedek, ha a kapcsolatot csupán abban az atavisztikus ösztönében vélem fel-találni, amely az alacsonyabb intelligenciájú bűnözőknél (mert a bűnözők krémjénél, az intelligens, intellektuális büntetteseknél hiába is keresnők) és hozzáteszem: az intelligencia és esztétikai érzék alacsonyabb fokán álló egyéneknek általában abban a cicomavágyban nyilvánul, amely azonban pl. a félvad afrikai és polinéziai népeknél nemcsak diszül szolgál, hanem egyuttal a ruházatot is pótolja.

A tetováltság a bűnözőknél tehát nem holmi lombrosói stigma, mit az is bizonyít, hogy a büntettesek jórésze a bűncselekmény elkövetése, letartóztatása után, a fogság unalmában látta el magát ily »diszitással«.

Nőknél a tetováltság aránylag ritka s leginkább prostituáltaknál és cigányasszonyoknál fordul elő egy sátoraljhoz tartozás jeléül. Igaz-e, nem tudom, de annakidején közölték a lapok, hogy a házassági botránya által híressé vált Chimay hercegnő, Rigó Jancsi párisi cigányprimással kötött házassága alkalmából, a hozzátartozandóság jeléül farkába harapó kígyót ábrázoló karperecet kapott nászajándékkul — balkarján ki-tetoválva.

Néha a tetoválás a lovagias titoktartás ellen is vét, elárulván annak a »hölgy«-nek nevét, akivel az illetőnek intim összeköttetése volt.

Világot vethet a tetoválási rajz és írás viselőjének jellemére, elárulhatja gondolkodásának mikéntjét, szokásait, terveit, miáltal támpontot nyújthat, esetleg bizonyítékot szolgáltat a bűncselekmények körüli vizsgálatoknál a hatóságok számára.

A fennálló társadalmi rend elleni ellenszenvre mutatnak pl. az »Eljen a proletárdiktatura« és hasonló felirások s a szurásra emelt tört, akasztófán lógó rendőrt ábrázoló anarchista rajzolások.

Bizonyos testrészeken cifrázott betűkkel alkalmazott megfelelő felirásokból, illetve rajzolatokból gazdájuk természetellenes, beteges szenvedélyére alapos gyanút lehet meríteni.

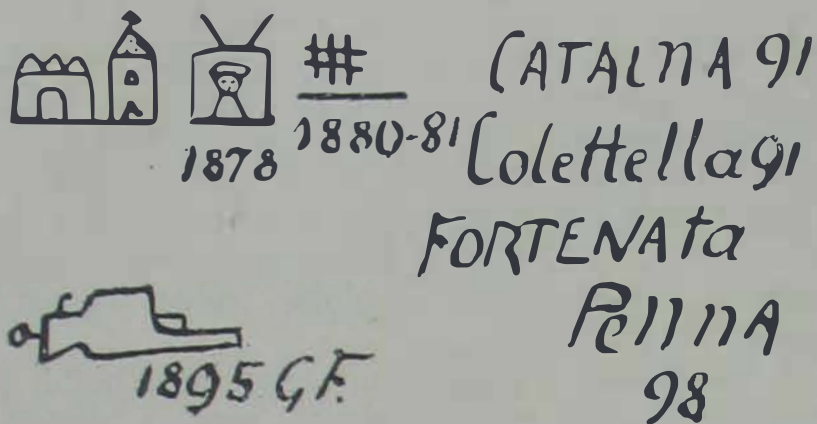
Más irányban is felhozandó egy esetet: Egy gyilkossági ügyben csak hetek múlva találták meg az akkor már előrehaladott rothadásban levő áldozatot. Az egyik karján azonban szerencsére még kivehető volt az ácsszerszámokat és az ácsipartestület jelvényét fel-tüntető tetovált ábrázolat. Kizárólag ennek volt köszönhető, hogy sikerült, egy ácssegéd révén, a hulla személyazonosságát megállapítani.

Az 1898-ban Turinban megtartott I. Olasz Nemzeti Törvényszéki Orvostani Kongresszuson de Blasio egy Nápolyban talált ismeretlen holttest karján volt

³⁾ La Tatuage cher les crimienls.

A katonai nyakravaló eleinte — a XVIII. század közepéig — vörös színű volt és csak diszelveknél viseltek feketét. Egy ideig csak az osztrák ezredeknek volt nyakravalója, a magyarok csupasz nyakkal jártak, míg 1741-ben ők is megkapták azt. A nyakravalót 1767-től már csakis fekete színben használták és ugyanakkor rendszeresítették rája a keskeny fehér vászon nyakszegélyt. Egyedül a tábornokoknak volt egészen fehér nyakkendője, amelyet a mellre fekvő csipkés jabot egészített ki; 1797-ben azonban a tábornokok is azt a nyakravalót kapták, mint a többi katonák. A múlt század ötvenes éveiben lábrakapott az a divat, hogy piperkőcségre hajló tiszték a keskeny vászon nyakszegély helyett a nyakravaló felső peremét gyöngyökkel vagy korallokkal himeztették körül.

tetoválásának — alább reprodukált — rajzát⁴⁾ mutatta be, melynek segítségével a kérdéses egyén személyazonosságát megállapítani sikerült:

A tetovált rajzból kivehető, hogy eredeti gazdája az Egyházi Állam polgára volt, hogy 1878-ban lopást követett el, nyilván emiatt 1880—81-ben raboskodott, 1891-ben Catarina és Concetella, 1898-ban pedig Fortenata Penna voltak szeretői, végül, hogy 1895-ben G. F. nevű embert revolverrel megsebesített.

Igy szolgálhat hasznosan a tetovált ábrázolás a személyazonosság felderítésénél és igazat adhatunk Lacassagnenak, amikor egyenesen »beszélő hegek«-nek aposztrofálja a tűszúrásos rajzolatokat.

A tetoválás feltalálása élő egyéneken és friss emberi hullákon nem jár nehézséggel, rothadásnak indult holttesten azonban esetleg elkerülheti a figyelmet, nevezetesen akkor, ha a bőr hámja akár rothadási gázképződés, akár savgyűlés következtében felemelkedik és — minthogy festékszempcsék nincsenek benne — az alatta levő rajzot láthatatlanná teszi.

A tetoválásokat úgy biztosíthatjuk a legegyszerűbben a nyomozás, illetve jövőbeli értékesítés számára, hogy azokra hártya-(flusz)papírost helyezünk és a tetovált rajzot közönséges írónnal lekopirozzuk, majd eredetijének megfelelőleg kék, piros vagy fekete tintával szinezzük. A tetoválás nyomait viaszos vagy olajozott papírra, esetleg petrolummal, terpentinnel átlátszóvá tett papírra is könnyen átvihetjük. Ezután a rajzokat tetszés szerint sokszorosíthatjuk, egy-egy példányát más nyomozó hatóságoknak megküldhetjük s a jövő számára megőrizhetjük úgy, hogy az ismeretlen egyénnek későbbi rekognoszálására is szolgálhatnak. Praktikus konzerváló és sokszorosító eszköz továbbá itt is a fényképezőgép.

A tetoválási rajz, mint »különös ismertetőjel« a bűnügyi nyomozás érdekei szempontjából annál az oknál fogva is értékes, mert állandónak nevezhető s ha idővel el is halványulhat, rendszerint akkor is felismerhető. Ez irányban különösen dr. Casper berlini professzor végzett vizsgálatokat, aki a berlini »Invalidenhaus«-ban 36 egyén közül csak két esetben nem találta nyomát az állítólag 36, illetve 38 év előtti tetoválásnak, míg másoknál a 45 év előtt történt tetoválás nyomai, bár kissé elhomályosodva, de elég jól, két másik rokkantnál a 40 év előtti tetoválás pedig teljes eredeti intenzitásában megmaradtak.

Kérdés merülhet fel aziránt, lehet-e vajjon a tetoválás nyomait szándékosan el is tüntetni? Elvégre elképzelhetünk eseteket, amelyeknél a tetováltság, mint ismertetőbélyeg valamely oknál fogva kellemetlenné válik viselőjére. Az alkalmazott vegyi, illetőleg mechanikai eszközöt⁵⁾ által nyújtott siker mineműségéhez

képest lehet dicsérni, esetleg szidni a kozmetikust, az eltávolítás helyén azonban rendesen heg marad vissza, amely az eltávolítást elárulja.

Az ismeretlenség eloszlására szolgáló vizsgálati tárgyak közül csak röviden említem még a nemzetiséget, foglalkozást, esetleg vallást eláruló ruházatot s ezzel egyenlő elbánásban azokat a tárgyakat, amelyek valamely halottnál vagy halott mellett találtak vagy amelyekbe az burkolva volt (ujszülött!)

Minthogy továbbá a legtöbb ember embertársainak arcvonásait szokta leginkább megjegyezni, az arcon, illetve általában a fejen mutatózó jelenségekre különös gondot kell fordítanunk. E mellett vizsgálnunk kell különösen a fogazat állapotát és jellegzetességeit (hamis fogak, aranyplomb) s mint különös ismertetőjeleket az anyajegyeket, szemölcsöket, hegeket, sőt adandó alkalommal a vallást is a hajzat viselési módján kívül bizonyos köztudott hiányosságból.

Egy külföldi tanulmányut tapasztalataiból.

Irta: Dr. KEMÉNY GYULA altanácsnok orvos
a 3. sz. honvédkórház sebész főorvosa.

A Honvédelmi Kormány ez év februárjában *Suhay Imre* tábornok ur vezetése alatt műszaki szakemberekből álló négytagú katonai bizottságot küldött ki a nyugati államokba, hogy egyrészt az említett államok nehéz hadiiparát tanulmányozza, másrészt, hogy a trianoni béke által engedélyezett páncélautókat a helyszíni tanulmányozások alapján beszeresse, illetve megrendelje.

Én mint magánszemély, a saját költségemen vettem részt ezen a tanulmányuton.

Ezen tanulmányut alkalmával a következő ipari gócpontokban fordultunk meg: München, Berlin, azután a Ruhrvidéken Düsseldorf, Essen, Bohum, Erftwerke bei Köln, majd Köln, Brüssel, Ostende következett, ahonnan a csatornán át Londonba érkeztünk. Tizenkét napi angliai tartózkodás után Calé-Dower közt átkeltünk az akkor éppen viharos csatornán és egyenesen Párisba, innen pedig Marseillba, Toulonba, Genuába, Rómába, Firenzébe, Milanóba mentünk. Az ut összesen 44 napig tartott.

Németországban, Angliában, Olaszországban a magyar államnak katonai attasséi vannak, akiknek a bevonásával az illető állam hadügyi vezetősége már előre kidolgozott programmal várt bennünket.

Szerencsétlenségünkre éppen utazásunk alatt volt a szentgotthardi u. n. fegyvercsempészeti eset genfi tárgyalása. Jellemző, hogy a magyar lapok révén mi ezt az ügyet idehaza semmibe sem vettük. De csak látni kellett volna külföldön, hogy a kisantantnak mennyire sikerült az ügyet ellenünk beállítva kihasználni.

A németek hivatalosan egyszerüen elhallgatták előttünk ezt a kényes ügyet, de bizalmas beszélgetések alkalmával szívvél-lélekllel velünk éreztek. Nem úgy a német szociáldemokraták, akik a kiszökött magyar kommunisták hazaelles információiból táplálkozva, mint mindig, úgy ebben az ügyben is — főleg újságjaikban — ellenséges indulattal kezelték ezt az ügyet.

Az angolok tárgyilagosan és fenntartással, előbb a vizsgálat eredményét várva tárgyalták az esetet. Nem úgy a franciák, akik ez esetben is a kisantant mellé állva a legélesebben ellenünk fordultak.

Hanem az olaszok! Társadalmilag és lapjaikban egyaránt

⁴⁾ A rajzot az „Encycl. des sciences médicales”-ből vettem át.

⁵⁾ Pl. a festékszempcséknek megörbített, — horgoló tűhöz hasonló — tűkkel való kikaparása, borszesszel végzett egyidejű mosás mellett.

testvéri szeretettel épp úgy mellénk állottak most is, mint ahogy azt a soproni népszavazás alkalmával tették.

A mi fogadtatásunk mindenütt elárulta, hogy az illető államban milyen indulattal, milyen érzelemmel viseltetnek Magyarországgal szemben.

Németországban úgy a hivatalos, mint a nem hivatalos érintkezések alkalmával a lehető legnagyobb előzékenységgel találkoztunk. A legnagyobb szivességgel és őszinteséggel mutatták meg katonai raktáraikat, felszereléseiket, kaszárnyáikat, gyáraikat, legféltettebb dolgaikat is. Ugy bántak velünk egész németországi utazásaink alatt, mintha még ma is a közös fronton együtt küzdenének a magyar és német ezredek.

Váratlanul kaptuk az értesítést, hogy programon kívül *Hindenburg* is látni akarja a bizottságot. Megdobbant a szivünk. A fogadás végtelenül egyszerűen folyt le. A nagy várószobában egyetlenegy szolga segíti le kabátjainkat, majd megjelenik egy szolgálattelvő százados, aki azonnal bejelentett bennünket. Már is hallatszik, hogy tessék. Egy csomó előszoba helyett rögtön minden előterem nélkül a közös várószobába nyílik a nagy Elnök fogadó szobája. Hindenburg olyan közvetlenül beszélgetett velünk, mintha már régi ismerősei volnánk. Maga köré ültetve, mindenkit megkérdezett, hogy milyen frontokon járt. Bámulatosan meglepő a szellemi frissessége, az általunk említett frontszakaszok apró folyóit, a hegyek neveit, az ott lefolyt eseményeket úgy említi, mintha olvasná. Volt azonban ennek a fogadásnak egy olyan felemelő momentuma, amely örömmel, a legnagyobb büszkeséggel kell, hogy eltöltsön minden magyar embert, de különösen a mi hadseregünket. A nagy Hindenburg lelkesedve dicsérte a magyar katona kiváló erényeit, páratlan vitézségét, hogy mennyire jól érezte magát minden német csapat, ha magyarok voltak a szárnyaikon vagy ha a német kötelekeket magyarokkal egészítették ki. Ennél hivatottabb, ennél nagyobb dicséret nem érheti a magyar katona vitézségét.

Ugy a külsőségekben, mint a belső tartalomban formálisan fejedelmi fogadtatásban volt részünk a Ruhr-vidéken. Essenben a világ egyik Krözusánál a Krupp-családnál, a világhírű és a királyi udvarok módjára berendezett »Villa Hügel«-ben. Ez a mérhetetlenül gazdag ember ultranacionalista, a franciák őt is hosszú ideig bebörtönözve tartották.

Tiszteletünkre a Krupp-család nagy vacsorát adott, amely alkalommal jóleső érzéssel hallgattuk, hogy ők is milyen jól ismerik hazánk szomorú sorsát. Bámulattal említi, hogy a magyarok milyen gyorsan legyűrték a kommunizmust; a magyar katonák páratlanul hősiességéről pedig, szerintük, nemcsak a hadviselt németek, hanem az egyre megjelenő összes német hadi munkák is a legnagyobb elismeréssel emlékeznek meg.

Minden magyar embernek feltűnhetett itthon, hogy a magyar revízióért küzdő *Rothermere* akcióba a németek sem hivatalosan, sem különböző ujságjaikban nem kapcsolódtak bele. Állandóan mintegy elhallgatják ezt a rájuk nézve is fontos kérdést. Sokszor és különböző német városokban úgy katonai, mint polgári társaságban szóvá tettem ezt a körülményt. A válasz mindig ugyanaz volt: Németország a franciákkal legújában megkötött egyezségekre (Locarno, stb.) kapaszkodik; minden vágya az, hogy a megszállott német területek idő előtt kiürítessenek. Ezért nem állhat nyíltan semmiféle revíziós eszme mellé. Náluk 1935 lesz ama kritikus év, amikor a megszállott német területeket a békekötés szerint is ki kell üríteni, ez pedig a franciáktól függ, akikkel nem akarják a jelenlegi viszonyukat elrontani.

A veszített háború meghozta a soha nem álmódott német köztársasági államformát, a toborzott méregdrága hadsereget és a rettentő sulyként nehezedő és évenként emelkedő

jóvátételi fizetéseket. Mindezek logikus következménye az örökös nyugtalanság és pártoskodás az összes foglalkozási kategóriákban. A 100.000 főnyi haderő sokkal többbe kerül nekik, mint a nagy békebeli hadsereg. A tisztikar — az ő saját szavaikat használva — pufferként szerepel a szemben álló egyforma erős jobb- és baloldali pártok között. Mindegyik szeretné ezt a tisztikart a maga céljaira kihasználni, de mert az nem adja oda magát, ezért mindkét fél bizalmatlan vele szemben. Természetesen kifelé aztán maguk a tisztikar is bizalmatlanok, mert akár a különböző pártokról, akár a császárságról vagy a köztársaságról, akár a császár kérdéséről nyilatkoznak, a másik fél azonnal »feszítsd meg«-et kiált rájuk.

Münchenben épp úgy, mint Berlinben szándékosan mindenféle emberrel, de főleg az egyszerű független emberekkel üzletben, vonaton, utcán, villamoson rátereltem a szót a kegyetlen békére, hogy meddig tart még a francia megszállás stb. Az eredmény jellemző: a monarchista érzelmű Münchenben mindenki egyformán forró nacionalista és türelmetlenül várja, hogy a mai helyzeten változtathasson. Ezzel szemben Berlin határozottan defaitista, szinte magánkívül tiltakozik minden esetleges háború ellen, belenyugszik a mai helyzetbe, csak ő békében maradjon.

Egyik vasárnap délután elmentem egyik nagy moziba, ahol a legújabb »A nagy háború« című filmet adták. Vasárnap délutáni, tehát független, nem diplomata gondolkozású közönség. Sok-sok eredeti felvétellel gazdagított és hüen visszaadott háborús borzalmak. Megjelenik a vásznon fűrgén, elevenen a német trónörökös. Itt-ott egy-két halk taps hallatszik, de csak úgy, mintha tévedés volna. Majd később teljes nagyságában feltűnik a császár. Engem elfog valami nagy, régi érzés és teljes erőmből tapsolok bele a sötétségbe. Zajos széknycsörgés, s a fél színház megfordult a taps irányába. Én voltam az egyetlen tapsoló, mindenki megbámulta ezt a szokatlan jelenetet. Annál vehemensebb erővel zúgott azonban a tapsorkán, amikor Hindenburg, Mackensen és a többi nagyok jelentek meg a vásznon.

Angliában való két heti tartózkodásunk alatt ugyancsak a legudvariasabb fogadtatásban volt részünk. Ha nem is olyan mértékben, mint a németek, de mégis igen sok modern hadi dolgot mutattak az angolok is. Látszott azonban, hogy mindennemű előzékenység tisztán és kizárólag az üzleti kérdés körül forgott. De még így is nagy dolog volt ez a fogadtatás, mert a volt ellenséges államok közül ez a magyar bizottság volt eddig az első és egyetlen, amelyet Anglia katonai vezetősége hivatalosan is fogadott és neki az angol hadi technika modern alkotásait megmutatta.

A szinte mindenható angol közvélemény csak ujabban kezd tudomást szerezni Magyarországról. Minden eddig megnyilvánult és rohamosan növekedő angol szimpátiát, feldarabolta hazánk iránti részvétet, a trianoni igazságtalanságok megszüntetését célzó angol jóakaratot mind-mind kizárólag Rothermerenek köszönhetjük, akinek az egész világon több nyelven is megjelenő rengeteg ujságja szinte mindennap foglalkozik a magyar nép sorsával. A hatalmas londoni szerkesztőség szobáinak falain mindenütt ott vannak a megcsontított magyar haza térképei, alattuk a veszteségeinket igazoló sok-sok statisztikai adat. A szerkesztőség pecsétnyomóiba Magyarország feldarabolását jelző köriratok vannak belevésve, amelyek révén így naponta sok százezer

Amely arányban valakit szeretiünk, azon arányban aggódunk érte, ezért az önzés mindig magával hordja büntetését. Az egoista, ki egész életén át csak saját boldogsága után jár, minden iparkodásaival csak hypochondricussá tette magát.

Eötvös,

pecsét hirdeti a nagy világnak a hazánkat ért igazságtalanságot.

Meg kell emlékezni az egy éve megindult másik angliai magyar propagandáról, amelyet híres hazánkfia Urmánczy Nándor tart fenn. London belvárosában ugyanis egy Urmánczyék által vezetett előkelő magyar konyha működik, amely a magyar ételeket, de főleg a híres tokaji bort fogyasztó angolok közt nagy munkát fejt ki a magyar igazságról.

Óriási mértékben ráterelte az angolok figyelmét a magyar népre, az európaszerte mindenütt közismert lovagias magyar gondolkodásra az alábbi londoni eset:

A flandriai győzőnek, a francia földön parancsnokló *Haig* tábornagnak a londoni temelésére az öt világrész minden tájékról ezrével küldték a koszorukat. Az angolok ellen harcoló hatalmak közül azonban egyedül csak a magyar katonai attasé volt az, aki a magyar hadsereg nevében koszorut küldött az angol nemzet nagy halottjának. A temetést méltató angol lapok másnap megírták, hogy különösen két koszorú keltett feltűnést, amelyeket éppen ezért külön vittek a koporsó után; ezek egyikét az angol királyné, a másikat pedig a volt ellenséges és legyőzött Magyarország katonai képviselője küldte. Ugyanezen lapok áradozva írták, hogy mennyire jól esik ez a szép cselekedet nekik angoloknak s hogy milyen nemes és lovagias gondolkodásra vall ez az eljárás.

Eppen parlamenti ülés alatt angol képviselők vezetésével néztük meg az angol alsóházat, ahol végül abban a megtiszteltetésben volt részünk, hogy 8 különböző pártállású képviselő ott a parlament épületében ebédet (löncsöt) adott a tiszteletünkre, amely alkalommal minden egyes képviselő a mi magyar hazánk sérelmeit tette szóvá, majd felálltak és kezüket szívükre téve a magyar haza igazságának mielőbbi megvalósulására üritették poharaikat.

Mondanom sem kell, hogy alig győztünk a sok meghívásnak eleget tenni. Ezek a meghívások, vacsorák nem a közismert magyar komázás és anekdotázó kényelem jegyében folytak le, hanem nők jelenléte esetén frakkban, egyébként szmokingban szigorú angol társadalmi szokások betartása mellett. Ember legyen itt, aki a sajátos ételek, az evési módok, de különösen a rengeteg kés, villa, kanál közt, amelyek némelyikét nem is szabad használni, egyhamar kiismeri magát. Szerencse, hogy Angliában is a háziasszonyé az elsőség.

Franciaország, mint a bennünket szorongató kisantant pártfogója természetesen semmiféle olyan magyar katonai bizottságot, mint a mienk volt, nem fogad. Még magánaton sem lehetett hozzájuk férni. Sőt a már említett akkori szentgotthardi »fegyvercsempészeti« ügyet a katonai ellenőrzés megújítására igyekezett felhasználni. A franciák teljesen egy kalap alá vonnak bennünket magyarokat, a németekkel s ezzel mindent meg is mondtunk.

Hanem *Olaszország* annál szívesebben fogadott bennünket. Az olasz nép ma testvérként kezeli a magyar nemzetet. A legbarátságosabb hivatalos fogadtatás mellett egész Olaszországban, az olaszok közismert lelkesedése vette körül a bizottságot. A tisztikarral, a polgári egyénekkal való intimebb érintkezések alkalmával mindjárt az Isonzo, Doberdo, Piave menti csatákra került a szó. Az olaszok valóságos dicsőhimnuszokat zengenek a páratlan magyar vitézségről, amelyet helyenként a katonai sírfelirataikon köbe vésvé is megörökítették. Hasonlóan elmaradhatatlan az ilyen alkalmakkor Kossuth Lajosnak, valamint Türr István tábornoknak és társainak az olasz szabadságharcokban való részvételének, mint az olasz-magyar barátság örökös kapcsának a felemelése. A magyarok iránti szeretetre pl. jellemző volt a velünk megtörtént következő eset: a francia-olasz határon az olasz vármórség, rendőrség igen szigorúan keresi az esetleg beho-

zott francia selymet, parfümöt, stb. stb. Minden koffert megnéznek. Már kinyitották a mi csomagjainkat is, amikor közülünk az egyik ur odaszólt a vámőröknek, hogy magyarok vagyunk. Erre minden vizsgálat nélkül, szinte feltűnően, mintha csak parancsra cselekedtek volna, barátságos üdvözlések közben maguk a vámőrök csukták össze a mi csomagjainkat.

Minden államban felkerestük a névtelen katonasírokat, a hősök templomait és a hadimuzeumokat is. Az összes általunk látott sírok között a legszebb elgondolásban, Napoleon sírjához hasonlóan van felállítva München városának névtelen katona sírja, amely körül abc és időrend szerint köfalakba vésvé 22.000 müncheni bajor hősi halott neve sorakozik fel.

Az angoloknál London egyik legforgalmasabb főutcájának a közepén van felállítva. Sehol, egyetlen államban akkora tisztelet nem övezi a névtelen katona sírját, mint itt. Bárhogyan legyen is az ember elmélyedve az ujságjába, mégis mindenkinek észre kell vennie, hogy az autó, a kocs, az omnibusz és az egész utca minden egyes utasa, gyermek, férfi milyen tisztelettel köszönti az egymillió elesett angol katonát jelző emlékoszlopot. Talán le is vernék az idegen ember fejéről a kalapot, ha nem követné az angolok példáját.

Ezzel szemben a párisi nagy diadalív alatt elhelyezett francia névtelen katona sírja csak ez a hatalmas diadalív és nem az emberek tisztelgése hívja fel a figyelmet, mert a franciák nyugodtan mennek el mellette. A névtelen katona sírját levett kalappal körülálló férfiak és térdelő asszonyok mind-mind egyszerű falusi emberek. Különben is olyan autóforgalom van a sír körül, hogy csak óvatosan lehet megközelíteni.

Igen diszes helyen, nagy örökégek között van a brüsszeli belga névtelen katona sírja, amelyre óriási magas obeliszk hívja fel a figyelmet. Ünnepnapokon valóságos bucsujárás van a sír körül.

Az olaszoknál Róma egyik legszebb és legforgalmasabb helyén a fassisták által emelt óriási Umberto emlékszóbor előtt van a névtelen sír felállítva.

Ugyancsak feltűnő az összes nyugati államokban, hogy legalább a fővárosban egy-egy templom egyenesen csak annak a célnak van átadva, hogy abban a háború nagy vezéreinek, nagy hőseinek szobrai, képei, az ezredek, csapatok hősies viselkedését leíró márványlapok, győzelmi zászlók, az elesettek számát feltűntető diszes feliratok nyerjenek elhelyezést. Például a londoni ősrégi, világhírű Westminster nagytemplom falába vésett sok márványtábla közül az egyik azt hirdeti, hogy 743 angol orvos és 6136 egészségügyi személyzet vesztette életét a fronton. (Az osztrák-magyar Monarchia 9163 behívott orvosából megsebesült 750, elesett 640, eltűnt 440.)

Ugyanígy vagyunk a hadimuzeumokkal is. Külföldön nemcsak a fővárosokban, hanem a kisebb városokban is a rendes hadimuzeumokon kívül a város egy erre a célra legjobban megfelelő, de minden esetben a legforgalmasabb helyén az elmúlt háború dicsőségét hirdető tábla, feliratokkal ellátott ágyuk és egyéb haditechnikai gépek vannak kiállítva, amelyeket mindig egész sereg ember, asszony, gyermek áll körül.

Nagyon érdekesen, bámulatos szépen van rendezve az óriási anyaggal rendelkező angol hadimuzeum, amelynek legelső nagy szembetűnő tárgya Hindenburgnak, valamint II. Vilmos császárnak mindjárt a legelső teremben felállított képmása.

A látottak alapján úgy éreztük, úgy láttuk, hogy a névtelen katona sírjának, hősök templomának szép gondolatá-

Mult számunkban részletesen megemlékeztünk a m. kir. csendőrség ceglédi Hubertus lovaglásáról, mai számunkban néhány felvételt közlünk róla: Indulás.

val látszólag mi, a legyőzött ország törődünk a legkevesebbet, pedig ennek talán éppen fordítva kellene lennie.

Mint már említettem, Németországban, Olaszországban, Angliában bennünket mindig a legnagyobb előzékenységgel fogadtak és ami a legfontosabb, gyárüzemeikben, raktáraikban mindent meg is mutattak. Az alábbiakban összegezem a látott dolgok egy részét.

Hiába való a minden oldalról garantált számtalan békeszerződés, tény az, hogy minden győztes állam tömegesen gyártja ma is a különféle öldöklő masinákat, míg ugyanezek gyártása a németeknek, magyaroknak és bulgároknak szigorúan meg van tiltva. Hogy az angol, belga, olasz, francia gyárak e téren mit fejtenek ki, az a mi fogalmaink szerint szinte elképzelhetetlen. Ezekben az országokban a hadsereg minden járműve, kezdve az egyszerű konyhakocsiktól a legnehezebb ágyukig, minden motorizálva van és így minden szinte repülve tud a kitűzött helyre eljutni. A hernyóláncokkal ellátott angol páncélcsovcik és tankok világhírűek. Éppen londoni tartózkodásunk alatt érkezett meg a kínai harctérről egy 12 páncélgépkocsiból álló század, amely előtűnk gyakorlatot mutatott be. De még az angol páncélcsovcikat is felülmulják az olasz páncélaútvók. Olaszországban, mint minden téren, úgy az ipar terén is óriási fellendülés tapasztalható, mintha egyenesen fix terminusra készülne az olaszok, olyan iramban megy itt minden.

Tankok: A győztes államokban a különböző mérgevgázok és óriási méretű ágyuszörnyetegek előállítására mellett a háboru végén alkalmazott tankok gyártására fordítják a fősulyt Tank = angol szó, »folyadéktartály«-t jelent; az ugynevezett »nótankok« csak géppuskákkal vannak felszerelve és főleg munició, élelem, víz, kézigránát stb. szállítására és ágyuk vontatására használják őket, ezzel szemben az ugynevezett »himtankok«-ban a fentieken kívül ágyu, lángszóró, stb. is

van és a »nótankok« munkájának elvégzésén kívül még a legsúlyosabb harcokban is résztvesznek. Az Amerika által a francia frontra küldött több ezer tank segítségével sikerült 1918-ban erős német állásokat felörölni. Nagy csapást mért ránk, hogy a németek a francia fronton már 1916 év végén a Somme csatában megjelenő angol tankok katonai értékét nem sokra becsülték, talán már csak azért sem, mert az 1917. év elején a német állásokra először törtető 82 francia tank közül 43-at már az első napon szétlöttek a német ágyuk. Ennek a német elgondolásnak az volt a következménye, hogy 1918-ban azz ellenséges tankok száma ezrekre rugott, míg a németek összesen csak 20 drb. tankkal rendelkeztek, ezeknek nagyrésze is »nótank« volt.

Szinte sajtáságosan hangzik, hogy a hivatalos német adatok szerint a 20 tank közül csak egyetlenegy nagy német tank vett részt a franciák elleni harcokban 1918-ban. A többi már nem tudott elkészülni. Hanem ez a harcoló tank szörnyű gyártmány volt, amelyet a német lángész, német alaposággal gyártott meg. Még roncsai előtt is bámulva áll meg az ember. Egy ilyen német harci tankban 18 ember teljesített szolgálatot, 250.000 békebeli német márkába került, egy óra alatt 12 km.-t tett meg minden elképzelhető akadályan keresztül, súlya 26.000 kg., hossza 7.35 m., szélessége 3.06, a homlokpáncélja 30 mm. oldalpáncélja 20 mm. vastag, felszerelése pedig állott: 1 drb. gyorstűzelő ágyuból, 6 drb. nehéz géppuskából, nagyszámu könnyű géppuskából, 1 lángszóróból, számtalan kézigfegyverből, kézigránátból, stb. Mi lett volna, ha a németek csak egy évvel előbb küldtek volna ilyen tankokat a francia állásokra.

A legnagyobb megilletődéssel álltunk meg Páris, Brüsszel, London föterein, de leginkább ezen városok nagy hadimuzeumaiban kiállított, a francia fronton zsákmányolt, ma már csendes óriási német ágyuk előtt.

A német ipar a háboru előtt, a háboru alatt és ma is felülmúlja az antant államok iparát, bár ma ezen a téren kezei guzsba vannak kötve. Egyik helyen franciákat látunk, amint soha meg nem unva, de mindig ijedt arccal állják körül a már fogoly, de egykor világhírű 38 cm.-es szárazföldi gyorstüzelő (nem mozsár), ágyut, amely még nem is olyan régen 47, illetve 62 km. távoból lőtte 18 mázsás lövedékeivel Dünkirchent és Verdun-t. Az óriási ágyu mellett a különben is apró növésű franciák szinte csak hangyáknak látszanak.

A nagy háboru még hiresebbé vált és titokban tartott 42-es német mozsarai sohasem kerültek az ellenség kezébe. Ezeknek egyes részeit így a hatalmas lövedékét az egyik német hadimuzeumban volt alkalmunk szemtől-szembe látni. Jellemző a 42-esek hivatalos történefe: A német nagy vezérkar már békében mindenáron olyan nehéz ágyukra akart szert tenni, amelyek háboru esetén a német hadseregnek esetleg utjában álló hatalmas várak páncél- és vasbetonfalait szétrombolva, a haderők gyors előnyomulását lehetővé fogják tenni. (Lüttich, Antwerpen, stb.) A békebeli német parlament azonban erre a célra nem adott pénzügyi hitelt. Ekkor nagy titokban a már említett essen hazafias Krupp-cég a saját felelősségére, természetesen a hadvezetőség utasításai alapján gyártotta meg az első 42-es mozsarat, amely azonban egyelőre az ő saját tulajdonát képezte és »Berta« névre keresztelte ezt a párjátritkító ágyut. (Kruppnek a leányát, akinek az esküvőjén maga II. Vilmos német császár volt az egyik tanu, Bertának hívták, innen van az elnevezés.) A háboru folyamán ebből a névből eleinte tréfásan, majd hivatalosan is a »Kövér Berta« (Dicke Berta) elnevezés lett. A háboru legelső napjaiban ez az egyetlen »Kövér Berta« vonult fel az osztrák-magyar 30 és feles mozsarak társaságában a belga páncélvárak ellen, amelyeknek a falai szinte tészta módjára máltak szét a hatalmas mozsarak előtt. A Krupp-cég későbbén még két darab 42-es mozsarat gyártott. Egy ilyen 42-es mozsárnak csak a lövedéke 9 mázsa volt, amely átlagban 12 km. távolságra repült el, a közepes keménységű földre 12 m. mélyre furódott be és ott átlagosan tizenhatezer darabra repedt szét, amely darabok óriási távolságokra repültek el. A robbanás 500 méteres körzetben minden élő lényt megölt. A becsapódás alkalmával kifejlődő eleven energia öt és fél millió kilótt puskagolyónak felelt meg. A 130 cm.-es vasbeton falat pedig könnyen átütötte.

Hanem azért az egész világháborunak mindenképpől álló, szinte a mesék országába tartozó csudája mégis a Párist 128 km. távolságról lövő ágyu volt. Ezt is a német zsenialitás, a német ipar termelte ki és fagyasztotta egyik napról a másikra Páris négy millió lakosának ajkára a mosolyt. A hatalmas ágyu pár lövedékét különben nekünk is volt alkalmunk látni az egyik német raktárban. Ezen messzehordó ágyu működésének a magyarázatára nemcsak a szakörökben, de még a szakkönyvekben is egészen misztikus, a valóságot nem fedő verziók vannak forgalomban. Birtokomban van a nagy német vezérkar által kiadott, de nyilvánosan nem kapható olyan könyv, amely az általam közölt technikai találmányokat hitelesen tárgyalja.

Erre a csodaágyura egészen véletlenül jöttek rá a németek. Ugyanis egy izben igen nagykaliberű ágyut próbáltak ki negyvenöt foknál jóval nagyobb elhajlás (elevatio) mellett. Két nem explodáló lövést adtak le a megjelölt célba, ahova azonban egyik gránát sem érkezett meg. Sokáig nem is akadtak rájuk. Végre is sokkal nagyobb távolságban találták meg őket. Ez adta meg az új ideát. A Párist lövő ágyu 21 cm. kaliberű volt. A csöve két külön ágyucsövből állt, az alapső azonban 38 cm. messzehordó ágyucső, amelybe bele van tolva a 21-es kaliberű cső. A teljes cső

hossza 34 m., a cső súlya 140.000 kg., — 140 tonna — a gránát súlya 250 kg., amelyet 600 kg. puskapor röpitetti a csöböl. A lövedék 40.000 méter magasra, tehát tulajdonképpen a relativ légüres térbe futott bele (és ebben van a dolog magyarázata), ahonnan már egészen megváltozott és igen kevés ellenállású röppályán haladt tovább. A párisi utat, 128 km.-t, Laontól Párisig — ami megfelel a Budapest-Siófoki utnak — 3 perc és 10 másodperc alatt tette meg, egy perc alatt tehát átlag 40 km.-t. Minden lövés után perceken át fel és lefelé ingott a hosszú és súlyos cső, ez az ingó elhajlás 2 cm. volt, bár a cső az utolsó harmadán fel volt függesztve. A kiszolgáló legénység a lövéskor, akárcsak más ágyuknál az ágyu mellett maradt. Hogy ellenséges repülők fel ne fedezzék, a környék állandóan mesterségesen el volt ködösítve, lövés alkalmával pedig ugyanazon pillanatban számtalan más nagykaliberű ágyu is tüzelt.

A legnagyobb nehézségbe került azonban egyrészt a visszafutó cső óriási erejét felfogni, másrészt pedig olyan »Zünder«-nek a készítése, amely képes volt azt előidézni, hogy a légüres tetőpontról lefelé induló gránát továbbra is az eredeti állásban, tehát csucsával előre felé maradjon. Egyik párisi templomi találat alkalmával 90 ember halt meg, 130 pedig megsebesült. Azonban semmi sem új a nap alatt. Utazásunk alkalmával a nagy olasz gyárvárosban Genuában már egy olyan ágyut mutattak nekünk az olaszok, amelynek az olasz szakértők szerint a kezdősebessége másodpercenként 1500 méter és a lövedéket 150 km. távolságra tudja röpiteni. A hatalmas ágyu két vasuti kocsira van szerelve, amelyek alatt 44 kerék helyezkedik el.

A hadi gázok. A tankok, ágyuk, repülőgépek mellett talán ezeknél is sokkal veszedelmesebb szerep várakozik a jövő háboruban a mérges gázokra. Hogy az antant államok a gázt milyen mennyiségben és milyen anyagokból gyártják, az az ő titkuk. Hogy viszont Magyarországon egyáltalán nem gyártanak hadigázokat, az bizonyos. Hiszen nálunk magyaroknál még a polgári lakosságnak gáz elleni védőálaraccal való ellátása is el van tiltva.

A köztudat minden államban azzal a gondolattal van eltelve, hogy az eljövendő háboru a gépek, a kémiai anyagok háboruja lesz. A különböző hadseregek háborus készülődései tényleg ezt látszanak igazolni. A messzehordó ágyuk, a tankok, páncélkocsik, tengeralattjárók és repülőgépek mellett a tudós elmék egész sora egyrészt a legveszélyesebb gázok felfedezésén, előállításán, másrészt viszont az elképzelhető mindenféle mérges gázok ellen megvédő gázálarcok gyártásán fáradozik. Érdekes, hogy mihelyt gázzal van szó, úgy az angolok, franciák, belgák és olaszok mindjárt a németeket emlegetik, akik szerintük ezt a borzasztó fegyvert meghonosították és akik bizonyára még újabb és még borzasztóbb ölgázokat fognak előállítani.

Látszólag a németek fordítanak legnagyobb gondot a gázkérdésre. Erre predesztinálja őket az elmúlt háboru, a vegyipar terén pedig ők a világon a legelső, a kémiai tudományok világhírű tudósai is tulnyomó részt a németek soraiból kerülnek ki. A németeknél a gázvédelem előkészítése igen nagy szerepet játszik, állandó a gázálarccal való gyakorlatozás. Kétféle álarc van náluk rendszeresítve: egyik a közismert kecskebőr álarc, a másik pedig a gázálarc sapka, amelyet a fejsebesültek fejkötése fölé lehet huzni, ami által az eddig áldozatul odadobott fejsérültek is részesülhetnek gázvédelemben. Ez a gázálarcfajta eddig még csak egyedül a németeknél van meg. Természetesen a lovak számára szintén vannak gázálarcok rendszeresítve.

Az angoloknál a gázvédelem nincsen annyira megszervezve, mint a németeknél, de minden elő van készítve

Képek a ceglédi Hubertusról: A résztvevők csoportja.

erre a célra. A felállítandó szárazföldi csapatok részére a megfelelő üzemekben már minden előre le van kötve.

Az olaszoknál mint egyebekben, így a gázharc terén is valóságos lázszerű munka folyik. A gáztámadás elleni védelem teljesen elő van készítve. A csapatok állandóan gyakorolják a gáz elleni harcmodort. Nekik is csak egyfajta gázálarcuk van, a fejsebesültek számára, mint az angoloknál, úgy itt sincs külön gázálarc bevezetve. A lovak szintén kapnak gázálarcot.

A gázzal kapcsolatban fel kell itt említenem egy csodálatos német intézményt, amely Berlinben a régi német katonai orvosi alkalmazó iskola hatalmas épületében van elhelyezve. A háború alatt ugyanitt, a harcoló német csapatok mögött jól megszervezett német boncoló orvosok működtek, akik feldolgoztak minden elképzelhető sérülést. Ezeket a sérült testrészeket, sőt egész emberi testeket is preparálva hazaküldték és ma minden ebben a bonctani múzeumban bárkinek ingyen rendelkezésére áll. Az érdeklődőket maga a rendező egyet. tanár vezeti és ő magyarázza el a készítményeket is. Páratlanul érdekes, hogy ezek a preparátumok nemcsak német harcosok, hanem a világháború mindenféle frontján harcoló különféle fajú, vallású, nemzetiségű, különböző színű katonák sérült testrészeit, fél vagy egész roncsolt testét mutatják be. Külön láthatók a repülők lezuhanási sérülései, az elégett repülő eredeti helyzetben, teljes egészében. Az összes harcoló népek különbözőképpen megsérült fejtető sisakjai is fel vannak itt sorakoztatva. A mindjárt mellékelt emberi koponyákon saját szemünkkel láthatjuk, hogy a különböző hadseregek sisakjai mennyit értek.

De ennek a kiállításnak a gyöngyét és egyúttal legborzalmasabb részét mégis a különböző gázsebesülések alkotják. Egymástól teljesen elkülönítve látható a sárga kereszt (Gelbkreuz), a zöld kereszt (Grünkreuz), a kék kereszt (Blaukreuz) és külön a phosgen okozta sérültek testrészei, illetve tetemei. A sárga kereszt borzalmas égései a bőrön,

a szemeken, tömény állapotban magában a légszobában. Phosgen által okozott hatalmas belső sebek, óriási vérzések a belső szervekben, még az agyban is. A professzor szerint mindenki, ellenség és jóbarát egyaránt a sárga keresztől félt, pedig a phosgen hatása sokkal rettenetesebb volt. A sárga keresztnél pl. arra számítottak a németek, hogy legalább félesztendőig fognak vele a különböző frontokon támadni, anélkül, hogy ellene az ellenség álarcot tudna készíteni, illetve magát a gázt előállítani. Ezzei szemben a sárga keresztnek már az első alkalmazása után, árulás révén, hat hét múlva az ellenség a gázt is előállította és katonáit gázálarccal is ellátta ellene.

Ugy katonai, mint polgári részről az egész világról jönnek az érdeklődők ennek a múzeumnak a látogatására. A professzor szerint a legnagyobb számban a japánok járnak ide, akik egész nap itt ülnek és rajzolják, fényképezik a gázsebesüléseket, mert hiszen mindenkit elsősorban csak a gáz, a retteget gáz érdekel. Én, mint a különböző sérülések ellen mégis jobban megedzett orvos, mondhatom, hogy ennél a kiállításnál, ennél a berlini bonctani múzeumnál némán, de annál jobban ható háboruellenes propagandát elképzelni sem lehet.

Lássuk végül az összes európai államokat felülmúló német ipartelepek munkáját. Hogy Németországban e téren micsoda óriási előretörés van, azt csak a részleteket is értő szakember tudja igazán méltányolni. Az azonban még a laikus embernek is rögtön feltűnik, hogy az angol, francia, német, olasz gyárak, ipartelepek közt a németeké van a legmodernebbül felépítve, illetve berendezve. Ma minden nép tűzön-vízen keresztül új gazdasági források után kutat. Ahol ez másképp nem megy, ott felfedezésekkel igyekeznek azt pótolni. A németek e téren is vezetnek. A minden oldalról szorongatott német birodalomnak a többi között van két csodálatos kémiai találmánya, egyik a mesterségesen levegőből előállított salétrom, a másik a cseppfolyósított szén.

Ezen találmányoknak a révén Németország idővel majd a saját benzin és petroleum szükségletét a saját belföldi termeléséből állíthatja elő úgy, hogy a rosszminőségű barnaszén és lignitet cseppfolyósítja és ezt a cseppfolyósított szenet a Ruhr-vidékről csöveken egyenesen a birodalom belsejébe vezeti el. Hogy a mesterségesen előállított salétromnak milyen óriási fontossága van, azt mindenki ismeri.

Egyik német hadiüzemben bemutatták a világháboruban résztvevő népek által használt és átlőtt hadisisakok muzeális gyűjteményét. Minden egyes gránátszilánktól vagy fegyvergolyótól átlőtt sisak, a saját repeszdarabjai révén maga is még külön fejsérüléseket okoz és így a sisakon a fejbe hataló golyó mellett a fejsebben még sisakdarabok is találhatóak. A német fejtámla sisak (Stahlhelm) azonban a lövedék előtt egyszerűen behajlik, de le nem törik és így a fejben levő golyó mellett nem találhatóak sisakdarabok a fejsebben. Alapos és részben már eredményes kísérletek folynak az irányban is, hogy az ágyuk töltéséhez használt nagy rézhüvelyeket, a rézhuzatokat stb. egyszerűen vassal pótolják. Mondani sem kell, hogy micsoda felbecsülhetetlen értékű találmány lesz ez, ha majd a rezet vassal lehet pótolni.

Töviről hegyre megmutatták a világhírű berlini Siemens Műveket is. Egy egész város ez. A munkások és hivatalnokok részéről szinte katonai fegyelemmel, tiszteletadással és pontossággal megy itt minden. Csak a fűtésnél, tüzelésnél kereken hatezer ember van alkalmazva. Délután 4 órakor pedig 60.000 ember vonul ki a Siemens Művekből és özönlik csakis az ő számukra épített gyári vasutakon Berlinbe. A gyár különleges érdekessége, hogy kettőszáz teljesen vak katonát is foglalkoztat a gépek mellett. Fel-emelő látvány, ahogy ezek a betanított kuttyák által vezetett katonák a gépek körül sűrűlődnék, vagy amikor a harangszóra lépcsőkön, lifteken az éttermekbe levonulnak, illetve onnan újra a gépeikhez sietnek.

Maga a Ruhr-vidék nem áll másból csak az egymás hegyén-hátán felsorakozó gyárakból, amelyekben bizony oláh módra a franciák nagy pusztításokat vittek végbe. A Düsseldorf-i ágyugyár jelenleg főleg gazdasági gépek előállításával foglalkozik és ugyanitt készülnek a 12 cm. kalibernél kisebb ágyuk. A világhírű hatalmas méretű Esseni Krupp Művek ma már megint teljesen üzemből vannak. A háboru előtt 38.000, a háboru alatt 180.000 munkás dolgozott itt, ma pedig minden reggel már újra 31.000 ember vonul be a zakató gépek tenger tömege közzé, tehát mindössze 7000 emberrel kevesebb, mint a boldog béke világban. A Krupp Művek egyik legujabb különös speciálitása a hatalmas német vasuti mozdonyok gyártása, amelyekből mindennap egy készül el. Ezek a mozdonyok varrat nélküli kazánnal vannak felszerelve. Ez a varrat nélküliség Krupp találmány.

Németország számára az antant négy darab tiz-tizezer tonnás cirkálót engedélyezett. Ezeket szerelik most fel az esseni Krupp gyárakban. Ezen hajófelszerelési munkálatok révén az itteni munkásság 1932-ig el van látva munkával. A szocialisták sehogy sem akarták a négy hajó költségeit a parlamentben átengedni, de a hadügyminiszter azzal érvelt, hogy hiszen úgy is mindenáron ök, a szocialisták akarnak uralomra jutni, így saját maguknak szavazzák meg a hadihajókat. Az ember szinte megrendülve nézi, az esseni Krupp Műveknél, hogy az öt millió kilogramm (ötezer tonna) súlyú kalapács egy-két ember vezetése mellett, hogyan kovácsolja a messzehordó óriási hajóágyukat. És amellet ez a gigászi kalapácsolás szinte alig jár nagyobb zajjal, pedig a kalapács súlyá 500 teljesen megpakolt vasuti teherkocsinak, vagyis a 50 megrakott teherkocsiból álló tiz tehervonat súlyának felel meg. Micsoda szeniális módon megépített alapépítményre van itt szükség, hogy a kovácsolásra szánt óriási súlyú vasanyagon kívül még az ötmillió kilo-

gramm nehéz kalapács ütősúlyát is kibírja. A sok Ruhr-vidéki gyár közül ugyancsak nevezetes a teljes üzemmel dolgozó Köln melletti aluminium gyár, ahol a birodalom részére az aluminiumot gyártják. A gyár udvarán sorba ott állanak a magyar feliratu vasuti kocsik, amelyek hazánk-ból a Dunántulról szállítják az aluminium előállításához szükséges bauxitot.

Ha a megélhetési, a drágasági viszonyokat a magyar megélhetési viszonyokkal összehasonlítjuk, akkor azt látjuk, hogy ámbár a fizetések minden államban sokkal magasabbak mint minálunk, de viszont az élelmicikkek árai meg Bécs után nálunk a legolcsóbbak. Így pl. egy olyan ebédért, amely Budapesten közepes vendéglőben 1.50 pengőbe kerül, ugyanezért az ebédért ugyanilyen helyen Bécsben 1 pengőt, Berlinben 4.40 pengőt, Párisban 5 pengőt, Brüsszelben 4.50 pengőt, Rómában 4 pengőt és Londonban 6 pengőt kell fizetni.

Jóleső érzéssel töltött el bennünket az a körülmény, hogy külföldön a mi kicsi, megrabolt országunk pénzének valutáris értéke mindjárt az angolok, illetve a németek után következik. Pl. 24 pengőért 100 belga frankot, 23 pengőért 100 francia frankot, 33 pengőért pedig 100 olasz lírát lehet kapni, míg viszont 1 márka ára 1.35 pengő, 1 angol fontért pedig kereken 28 pengőt kell fizetni.

A német, angol, francia, belga, olasz városokban volt alkalmunk katonai intézményeket, kórházakat, kaszárnyákat is látni. A legrendezettebbek és nagyon tiszták az olaszoknál (Mussolini éra érdeme); aránylag szegényes, de igen rendes és tiszta a németeknél, teljesen hiányzik a kaszárnya jelleg az angoloknál. A magyar kaszárnyák a külföldiekhez képest egyenesen a ragyogó tisztaság mintaképei. Az utcákon, a nyilvános helyeken a legtöbb egyenruhát látni az olaszoknál, aztán a franciáknál, ezután pedig egyenesen mi magyarok következünk. A németeknél igen ritka az uniformis. Az angoloknál pedig a kenyérkereseti pályaként szereplő gárdát kivéve, a nyilvános helyeken egyáltalán nem lehet látni egyenruhát. Az utcán, a villamosokon, kaszárnyákban a legénység, az altisztek és tisztek részéről a békében megszokott legnagyobb fegyelem és tiszteletadás tapasztalható sajátságos módon megint legelső sorban Olaszországban, csak aztán a demokrata Németbirodalomban. Angliában pedig még a baka is gentleman. A legfegyelmetlenebb a senkit sem köszöntő, az utcán senkivel sem törődő, a nadrágzsebbe sülyesztett kezekkel járó francia katona.

*

A vázolt 44 napos tanulmányut végső eredményeként jóleső érzéssel kell megállapítani, hogy a látottak után nincsen okunk nekünk magyaroknak a művelt nyugat előtt restelkednünk. Sőt ma külföldön az a helyzet, hogy szerencsénkre vagy szerencsétlenségünkre egyenesen tulbecsülnek bennünket. Úgy szerepelünk mindenhol, mint az általuk is lassan-lassan elismert igazságtalan béke miatt megnyugodni nem tudó vulkán. Bár kicsi, eltiport államocskává vagyunk, de mégis kénytelenek velünk számolni, mert először erre kényszeríti őket a mi kitünő földrajzi helyzetünk: másodszor kénytelenek bennünket megbecsülni már csak a világháboruban mindenki által elismert legendás magyar hősiesség miatt is. Harmadszor kénytelenek velünk számolni, mert hiszen Mussolini világhírűvé vált mondása szerint a bilincseinket tartó szerződés nem sirbolt. Ennek a sirboltnak a kinyitása pedig nem történhetik meg a mi Európában tényleg legjobban fegyelmetezett magyar fiainkból álló kitünő hadseregünk nélkül. Nem az elfogultság, hanem az objektív tapasztalatok azt mutatták nekünk, hogy akkora tisztaság és rend a kórházakban, a kaszárnyákban, a katonai intézetekben: továbbá az utcákon, a nyilvános helyeken úgy a tisztek, mint a legénység részéről olyan rendes és tiszta

Képek a ceglédi Hubertusról: A ceglédi csendőr lovas-alosztály istállóinak és fedett lovardájának mintaszerű körlete.

öltözködés, végül pedig akkora rend és fegyelem és kölcsönös tisztelet egyetlen államban sem volt tapasztalható, mint amilyen a mi kicsi hadseregünkben van. Köszönhetjük pedig ezt elsősorban a kora reggeltől késő estig a legénységgel bajlódó és törődő lelkes magyar tisztjeinknek. Legyünk büszkéek és tegyünk meg minden lehetőt ezért a kis, szinmagyar, vasöklü hadseregért, amelyet acsarkodó szomszédaink méltán irigyelhetnek tőlünk.

Az oktatás és a kiképzés kérdése a csendőrségnél.

Irta: LÁDAY ISTVÁN százados.

(Befejező közlemény.)

Az én elgondolásom alkalmazkodik a mai állapotokhoz. Az őrsparancsnokképzés abból indulna ki, hogy a tiszthelyettesek (őrsparancsnokok) létszáma kötétt. Csak a fogyatékok arányában lehet alsóbb rendfokozatból ebbe a rendfokozatba előléptetni. Az e célra szükséges pótlás arányát tehát nem a 15 évi átlagos őrsparancsnoki időhöz szabnám, hanem a mindenkor való fogyatékok arányában, a szükséglethez. Így egy természetes és alig változó rendszeres folyamatot lehet elképzelni. Ahhoz, hogy valaki az őrsparancsnoki iskolába kerülhessen, feltétlenül bebizonyított járőrvezetői képességeket kívánnék meg. Ez alatt értem azt, hogy ha valaki eredményesen elvégezte a járőrvezetői tanfolyamot s az őrsön járőrvezető sikeresen működött 1—2 évig, akkor önként jelentkezés útján (ha kell kényszer útján is) a felvételi vizsga előzetes kiállása után jutna az őrsparancsnokképző iskolába. Merész

a hasonlat, de megkockáztatom: Nem lehet elemi iskolai végzettséggel érettségire vagy egyetemre jelentkezni. Tudom, hogy a különbség nem ilyen nagy, de talán a tapasztalatok és a gyakorlati ismeretek szerint ebben az esetben is helyt álló lehet a hasonlat.

Elgondolásom szerint az önként jelentkezett (toborzott) újonc a próbacsendőri tanfolyamot (elméletit és gyakorlatit is) 18 hónap alatt elvégezve, mint véglegesített csendőr 3—4 évet szolgálna az őrsön s mint járőrtárs működne. Ez után kerülne a járőrvezetői tanfolyamba, melyet 8 hónap alatt kellene elvégeznie. Így az őrsön mint járőrvezető működne 2—3 évig s ezalatt az idő alatt bizonyítaná be azt, hogy méltó-e arra, hogy őrsparancsnokképzőbe jusson. Jelentkezhetne erre már 1 év után is, erről nyilvántartást vezetne a szárny s a jelentkezők közül, a jelentkezés sorrendjében az arra alkalmasokat javaslatba hozná esetről-esetre. A felvételi vizsgát az őrsparancsnokképző iskola tanári kara előtt kellene kiállani. Az őrsparancsnokképző iskola időtartamát 2 évben elégségesnek tartanám megállapítani. Két év hosszú idő, ezalatt sokat és alaposan lehet tanulni, természetesen azt is számításba véve, hogy csendőrileg és katonailag már egy jól képzett egyénről van szó.

Az őrsparancsnokképző iskola célja nem az volna, hogy »magolni« tanítsa hallgatóit, mert ehhez kár 2 évet elfecsérelni, ezt 5, esetleg 10 hónap alatt is el lehet intézni. A célja az, hogy alapos továbbképzést nyújtson, oktatókat, vezetőket neveljen. Az iskola tantervét csak érinteni szándékozom, mert arról részletesen itt megemlékezni lehetetlen s nem is célok. Tehát elsősorban a fegyelemkezelésre, az emberek nevelésére, azokkal való bánásmódra való tanítás, az oktatási képesség felkeltése és fejlesztése, az adminisztrá-

ciós tennivalókra való kiképzés, általános ismeret gazdagítás s a szakkiképzés tekintetében pedig az alapos értelemre hatás mellett való elméleti és gyakorlati oktatás.

Ha így 2 év alatt az iskolát elvégezte a hallgató, még mindig nem lesz tökéletesen alkalmas arra, hogy máris őrsparancsnok lehessen. Most jutott csak abba a helyzetbe, hogy az őrsre jutva, ott értékesítse az így nyert ismereteit, hogy ezeket a felfogott ismereteket át is élje, a gyakorlatban alkalmazni megtanulja. Ezért ott mint őrsparancsnokhelyettes, mint járőrvezető, oktató kell, hogy tökéletesedjék. Így felelhet csak meg majd akkor, amikor a maga lábán kell, hogy járjon, mint őrsparancsnok.

Azokat az őrsparancsnokképző iskolát végzett hallgatókat, akik nem volnának ebben a rendfokozatban, törzsőrmesterré kellene előléptetni, tekintet nélkül arra, hogy az előirt várakozási időt kitöltötték-e. Ezek azonban megelőznék az összes többi őrsparancsnokképző iskolát nem végzett törzsőrmestereket.

Emellett a rendszer mellett, azt hiszem, arányban állana a kiképzésre és továbbképzésre fordított idő és érték a nyerhető munkateljesítménnyel, mert eszerint a csendőr a próbaszolgálatról kezdve, addig, amíg az őrsparancsnoki iskolát elvégezte 4 évet és 2 hónapot töltene összesen megfelelő megszakításokkal tanfolyamokban és 7—9 évig teljesítene szolgálatot különböző minőségben az őrsön mielőtt még őrsparancsnok lenne. S bár így 11—13 esetleg hosszabb idő múlva lehetne csak őrsparancsnok (tiszthelyettes), mert a fogyatékok arányában léphetne csak elő, mégsem volna a honvéd csapattársaival hátrányban, mert a honvéd csapataltisztek előléptetési szabályzata szerint a saját nevelésű csapataltiszt 12 évi *csapatszolgálat* után a jutasi altisztképző iskolát végzett altiszt pedig 8 évi *csapatszolgálat* után lehet tiszthelyettes, ha egyébként a rangsorban helye van.

Nálunk, véleményem szerint, nem lehet egy »Jutas«-sal analóg iskolát felállítani. A csendőrségi szolgálat természete más rendszert kíván. A honvédségnél a tiszthelyettesekre váró hivatás más, mint nálunk. A honvéd csapataltiszt a legritkább esetben önálló. Állandóan a tiszt irányítása és felügyelete alatt áll. Kiképző, nevelő munkát végez, de ez nem hasonlítható össze, a mi őrsparancsnokaink munkakörével. Nálunk az őrsparancsnok a saját lábán járó, kényes és felelősségteljes állást betöltő tiszthelyettes, akinek emellett, hogy fegyelmezni és oktatni kell tudnia, a hivatásával járó megfelelő széles látókörű tapasztalatának kell lennie. Az ismereteket, tudást az iskolában meg lehet szerezni, de a tapasztalatot, ezeknek az ismereteknek a valóságban való alkalmazását csak az őrsön. A honvéd csapataltisztnek is szüksége van munkakörében tapasztalatokra, de amint már említettem, ez inkább az oktatásra, nevelésre vonatkozik. Nem kell neki fontos szolgálatokat önállóan teljesítenie, a tiszt mindig a háta mögött van s mégis 8 évi gyakorlati *csapatszolgálatot* kívánnak tőle, hogy tiszthelyettes lehessen. Hogy ne kellene ezt nálunk megkivánni, ahol teljesen magárahagyottan, saját tapasztalatára van utalva az őrsparancsnok fontos és kényes szolgálata közben. A jutasi csapataltisztképző iskolába egészen fiatal (16—18 éves) embereket vesznek fel 6 elemi végzettséggel. Ott kiképezik, bele nevelik a fegyelmet s a katonai gondolkodást s azután, mint tiszt (örvezető, tizedes, szakaszvezető) kerül a csapathoz. Csak a már említett 8 évi *csapatszolgálat* után lesz tiszt-

helyettes, tehát akkor, amikor már megfelelő gyakorlata, tapasztalata van.

Ezért gondolom én azt, hogy nálunk, mielőtt valaki őrsparancsnokképző iskolába kerül, a csendőrségi végrehajtó szolgálattal előbb mint járőrtárs, aztán mint járőrvezető meg kell hogy ismerkedjék alaposan, azután lehet csak őt őrsparancsnokká kiképezni. Megfordítva ezt semmiesetre sem volna célszerű kezdeni.

Az oktatás módszerével szeretnék még foglalkozni. Hogy fejtegetéseimet megvilágítsam, kénytelen vagyok egy pár lélektani jelenségre hivatkozni.

A külvilágban jelentkező fizikai folyamatok érzékszerveinkre hatnak. Ezek az »inger«-ek lehetnek fizikai, fiziológiai ingerek, melyeket a megfelelő érzékszerveink átalakítanak (alkalmassá tesznek), hogy idegszálainkkal az agyba jussanak. Így keletkezik bennünk az »érzet«. Ezek többfélék: hallási, látási, fájdalom, hő, íz, szag, stb. érzetek. Az érzéki inger tudomásul vételét »érzet«-nek, a külvilágra vonatkoztatott érzetkapcsolatot »szemlélet«-nek nevezzük. A jelenlévő tárgyról, melyek érzéki inger formájában hatnak ránk »szemlélet«-ünk, a távollévőről »képzet«-ünk van. A képzet tehát a már szemlélt tárgy lelki képe. Ha érzeink és szemléleteink csak addig volnának, amíg az érzéki inger ránk hat, gazdagabb lelki élet nem fejlődhetne ki bennünk. A lelki élet egyik sajátossága, hogy az érzéki szemlélet útján nyert képeket az érzéki inger megszűnése után is feleleveníti. Ez a lelki folyamat a »reprodukció« (felidézés). Ha azok a képzetek, amelyeket vagy egyidejűleg vagy közvetlenül egymásután éltünk meg, oly kapcsolatba jutnak, hogy az egyiknek a felmerülésével együtt jár a másiknak a reprodukciója »asszociáció«-ról beszélünk. A reprodukció tehát asszociáción alapszik. Pl.: Ha valaki zongorázik vagy hegedül, a hangjegyek szemlélete (látási érzet) azonnal felidézi a megfelelő ujjhelyzetnek s az ezzel egybekapcsolt mozgásérzetnek a képét s kiváltja a szükséges ujjmozgást. Minél többször történik ez, annál könnyebben megy. Ezt a »gyakorlat« vagy »szokás« eredményének mondjuk. Minél több ilyen automatikussá vált »asszociáció«-nk van, annál gazdaságosabban alkalmazkodunk a környezetünkhöz. Ha a felidézéshez (reprodukcióhoz) az a tudat is járul, hogy azt a lelkifolyamatot a múltban már átéltem, az éneket a lelkifolyamatba be tudom állítani, akkor »emlékezés«-ről beszélünk.

Az emlékezés tartalmi iránya szerint, az embereket általában három típusba sorozhatjuk: 1. látási (vizuális) típusúak azok, akik a látási képzetek iránt fogékonyak; 2. hallási (auditív) típusúak azok, akik a hallási képzetek iránt s 3. mozgás érzet (motorikus vagy muszkuláris) típusúak azok, kik a mozgási képzetek iránt fogékonyabbak. Általában ezek a képzet-típusok többé-kevésbé minden emberben megvannak, de előfordul, hogy egyoldaluan jelentkeznek s pl. a látási érzet valakiben tulnyomóan kifejlődött a többi érzetek rovására. Az ilyen embernek az emlékezőtehetsége egyoldaluan fejlett. A hallottakra pl. nem emlékszik, de a látottakat részletesen le tudja írni. A mozgási érzet-típus általában kapcsolatosan szokott jelentkezni más érzet-típussal, leginkább a hallási érzet-típussal.

Vannak olyan emberek, akik külső asszociációkat (érintkezési, időbeli és térbeli képzeteket) könnyen és gépiesen alkotnak és gyorsan reprodukálnak, az ilyen emlékezetüket mechanikus emlékezetüeknek hívjuk. Sokkal értékesebb azonban az az emlékezet, amelyik

belső (hasonlósági) asszociációkat alkot a mely a képzetek tartalmának belső összefüggésén nyugszik. Ez a judiciózus (ítéleti) emlékezet. Pl. ha valaki egy ismert vers sorait megkezdi s mi azt önkéntelenül folytatjuk, akkor a mechanikai emlékezetünk működik, viszont ha pl. egy matematikai levezetésről van szó és nem a hallottak útján emlékezünk a levezetés szabályaira, hanem belsőkben mintegy átélve, a levelezés folyamatait újból megalkotjuk, akkor judiciózus emlékezetünk működik. Ez az utóbbi emlékezési képesség az értékesebb, mert több hasonlósági érzeten alapuló asszociációt képes alkotni. A gyermekeknél eleinte a mechanikus emlékezet működik; képesek hosszú verseket könnyen betanulni és elmondani. A felnőtt rendszerint az értelmet, a tartalmi összefüggést keresi, nehezebbre esik a szószerint való reprodukálás.

Mint ahogy már említettem egyéneknél egyik vagy másik képzet-típus jobban kifejlődik, de általában minden egészséges emberben mindegyik fajta megvan. Tehát a látási, hallási és mozgási típus. Kérdés most már, hogy az oktatásnál melyiknek az alkalmazása lesz a legcélszerűbb. Említettem már azt is, hogy az asszociációnak, vagyis az érzetkapcsolatnak nagy jelentősége van az emlékezésre. Minél több ilyen asszociációt alkotnak, annál tökéletesebb lesz az emlékező-képességünk. A belső asszociáció (a megértés) alapja az értelmes visszaemlékezésnek.

Az oktatás módja lehet tisztán *elméleti*, amikor az elmondottakat hallás útján vagy az olvasottakat látás útján jegyzi meg az ember, lehet *szemléltető*, amikor az oktatás anyagát nemcsak elmondom, hanem be is mutatom és lehet *alkalmazó* vagy *gyakorlati*, amikor végig csináltatom a hallgatónak tennivalóját.

Azt hiszem ezeketán mindenki előtt tisztán áll, hogy úgy kell oktatni, hogy a hallgatók minden érzetfajtáját igénybe vegye az oktatás. Tehát nemcsak elmondják vagy felolvassák, hanem amellet be is mutassák s ha lehet végig csináltassák az oktatás tárgyát. Így a látott, a hallott és az izmokkal, tapintószervekkel végig érzékelt dolgok asszociációja könnyebb; egyik érzékszerv kiegészíti a másikat s nagy egészében több marad meg az előadott tárgyból a hallgatók emlékezetében, mintha az oktatásnak csak az egyik vagy másik módját alkalmazzák. Természetes, hogy nem lehet mindent bemutatni vagy végig gyakoroltatni. Pl.: Ha a fegyverilletékről tartok oktatást, azt, hogy mennyi a fegyverilleték, nem oktathatom szemléltető vagy gyakorlati módon, mert nevetséges produkciók okozója lehetek. De éppen így egyoldaluan oktatnék akkor, amikor pl. a bilincselés eseteit és módjait elmondanám és azután követelném, hogy betanulják s a valóságban helyesen alkalmazzák. Itt már lehet és kell is, az elméletet a gyakorlattal összekapcsolni, itt és ehhez hasonló tárgyak oktatásánál helye van mind a három oktatási módszernek. Miért kellene a hallgatóknak nagyobb fáradsággal megtanulniok valamit, csak azért, mert az oktató elmulasztotta minden *lehető* módon megmagyarázni, bemutatni s ha lehet begyakoroltatni az oktatás tárgyát.

Amint szükségünk van arra, hogy az érzetfajták mindegyikére igyekezzünk hatni az oktatásnál, úgy a leiratokból azt is láthatjuk, hogy a felfogóképesség és az emlékezőtehetség fejlesztésére is hatnunk kell. Erre tudunk módszereket találni. Amint említettem a szószerint való tanuláshoz nem szükséges értelem. Ezt bárki is tapasztalhatta. A szajkó is tud szavakat, sőt verseket is elmondani. Idegen nyelvű, nem értett szö-

1919 április 26-án Kabán, oláh katonák meggyilkoltak egy csendőr törzsörmezt, akinek a nevét nem sikerült megállapítani. Hősi halált halt bajtársunk arcképét azzal a kérrrel közöljük, hogy ha valaki felismeri, sziveskedjék szerkesztőségünkkel közölni.

veget is »be« lehet tanulni s elmondani. Nem helytálló az az állítás, hogy amit egyszer alaposan »bemagoltam«, azt nem felejttem el soha és át is tudom érteni. Sőt ellenkezően, sokkal felületesebb képzetem maradnak az ilyen bemagolt, de meg nem értett anyagról s az azokra való visszaemlékezésem is idővel gyengül, ellentétben azokkal, amiket alaposan átéltem, hogy úgy modjam az agyam felszívta és elraktározta. Mert az utóbbi esetben a szemlélt tárgyak képét, azokra való emlékezésnél a belső asszociáció alapján) újból és újból átgondolom. Mindenki tudja, hogy másképen kell tanulni egy verset s másképen egy prózát. Megint másként egy rövid s másképen hosszú sorokból álló szöveget, stb., stb. A verseket könnyebb kívülről betanulni, mint a prózát. Egyrészt, mert rövidebb sorokból állanak, másrészt mert a szavak között hangtani összefüggés van. Sokan tapasztalhatták, hogy pl. ha az illető egy vers betanulása után azt elmondta, előfordult, hogy egy új versszaknál megakadt, mert hiányzott az egyik versszak utolsó tagja és a következő versszak első tagja között való asszociáció. Ez ugyan a tanulás módjának a fogyatékoságára is visszavezethető, de a mechanikus emlékezőtehetség felületességét is igazolja.

Azt hiszem, nyugodtan leírhatom ezek után, hogy miként a gyakorlatot az elmélettel és viszont igyekezzünk mindig kiegészíteni úgy a szószerint való tanulóval óvatosak legyünk. Bőséges tapasztalataim alapján őszintén kijelentem, hogy a szószerint való tanulásnak nem vagyok barátja, mert az az értelem rovására megy és nem maradandó értékű. Mindezek ellenére nem állítom azt, hogy a szószerint való tanulásra nincs szükségünk és teljesen elhagyható lenne. Nem. Szükségünk van erre is bizonyos anyag tanításánál.

Azonkívül a szóbőség fejlesztése miatt is szükséges. A tömören összeállított szabályokat, definíciókat, melyeknek minden szavát tudni kell, mert különben az egyes szavak fontos jelentősége miatt az egészről hiányos képzetünk marad, kell szószerint tanultatni. Ezek különösen a Btk. §-ai s a Szut. egyes fontos §-ai, pl. a fegyverhasználatról vagy a bilincselésről szóló. Ezek a szakaszok annyira tömören vannak összeállítva, hogy majdnem minden bennük előforduló szóra szükségünk van, mert különben a helyes megértésük lehetetlen. Azonban ezeknek a szószerint való megtanulása is csak akkor lesz értékes és maradandó, ha nem értelmetlenül »vágják« be a szöveget, hanem úgy az egyes szavak jelentését, mint az egésznek az összefüggő értelmét ismerik és azt a gyakorlatban alkalmazni tudják. A szószerint való tanulásnál ezenkívül arra is tekintettel kell lenni, hogy a fiatalabb ember könnyebben, az idősebb nehezebben tud kívülről tanulni és reprodukálni valamit.

Véleményem szerint az iskolákban (tanfolyamokban) való oktatásnak másnak kell lennie, mint az örsökön. Az örsökön eltekintve attól, hogy a rendelkezésünkre álló idő sokkal kisebb a körülmények s a követelmények is egészen más rendszert kívánnak.

A járőrvezetői tanfolyam és az örsparancsnoki iskolában az általam elképzelt oktatási rendszert már megemlítettem. A próbacsendőri iskolában mind az elméleti, mind a gyakorlati *alapismereteknek* a megvetéséről van szó. Ide az embereink kevés általános ismerettel jönnek, a legnagyobb részük tanulni sem tud. Szókincsük kevés. Irni, olvasni is csak fogyatékosan tudnak. Tehát mind az általános, mind a szakoktatás itt más rendszert kell hogy alkalmazzon, mint a később való oktatásoknál. Itt is gondolkodni kell tanítani az embereinket, de csak annyira szabad erre súlyt helyezni, amennyire az a tárgy megértéséhez szükséges. Az értelmet itt a gyakorlattal és a szemlélettel kell felkeltsük és ébrentartsuk. A próbacsendőri tanfolyamban a szükség szerint (másod csendőri kiképzés céljára) előirt tananyagot úgy kell megtanít-suk, hogy arról a hallgatóknak egy összefüggő képe maradjon. A lényeg nem azon van, hogy az eljárási szabályokat ismerjék tökéletesen, hanem hogy a törvényekben, utasításokban foglalt szabályokat ismerjék és átértsék. Az egyes fontos jelentésű szakaszok szószerint való betanulásának itt lehet helye.

Az örsökön különböző kiképzési fokon lévő emberek vannak. Így másodcsendőrök és járőrvezetők. Az örsön való oktatásnak is tehát ehhez kell alkalmazkodnia. Az örsön ma az oktatás módja nem olyan, hogy a megtanult anyagot a valóságban alkalmazni tanítsa, hanem csupán átismétli és legtöbbször sokkal fogyatékosabb formában, mint az első kiképzés alatt tanulta volt a csendőr. A tanultak alkalmazására nem igen oktatja őket senki sem, saját kárukon maguktól kell rájönniök. Pedig a szabályok, stb.-ik alkalmazását lehetne oktatni az örsökön, mert éppen ott nyílik erre alkalom. Az örsök tevékenységének a megbeszélése és az előfordult hibákra s a követendő helyes eljárási módokra való gyakori rámutatással lehetne az örsökön folytatott oktatással kiegészíteni és maradandóvá tenni a tanfolyamokban tanult anyagot. Mert egyrészt az érdeklődés központjában álló kérdéstről volna szó, másrészt az előfordult hibákra vagy a helyes eljárásra mutatna rá s ezeket a törvényekre és eljárási szabályokra való utalással alaposan megértetné és maradandóvá tenné hallgatóinál. Vannak olyan örsök pl., ahol

a vízjog vagy halászatról szóló törvények és törvényes rendelkezések ellenőrzéséről nem lehet szó, mert erre nem nyílik alkalom. De minthogy a tananyagbeosztásban ez elő van írva, az oktató oktatja a tárgyat. Pedig ehelyett sokkal célszerűbb volna pl. az előforduló gyakori tüzesetek miatt a tűzrendészet szabályait s az ezekkel kapcsolatos eljárási szabályokat oktatni. Minden örskörletben más és más anyagnak a gyakoribb ismertetése szükséges. Erre utmutatást az örs tevékenysége szab. Az örsparancsnok tudja, hogy mi fontos neki, mire kell tehát alárendeltjeit folytonosan oktassa. Ha rábizunk az örsparancsnokra egy jókora nagy területet, hogy ott a közbiztonság őre legyen, akkor a felelősségteljes kötelességeinek a teljesíthetése miatt is szabadítsuk fel a kezét s bizzuk rá, hogy abban és úgy oktatssa embereit, ahogy ő szükségesnek tartja, hogy azok a viszonyok szabta kötelemeiknek megfelelhessenek. Persze ezalatt nem értem azt, hogy most már el kell törölni a tananyagbeosztást, az előjáróknak nem kell súlyt helyezniök az oktatásra, stb. stb., mert ugyanis az örsparancsnok dolga és felelőssége. Sőt így lehet az oktatás minőségéből következőt vonni az eredményre, ami nem abban nyilvánul, hogy X. vagy Y. csendőr a lopás szakaszt pl. szépen el tudja mondani, hanem abban, hogy kevés a kiderítetlen eset, rend van az örskörletben, üldözik a kihágásokat, stb. (E helyen sem mulaszthatom el, hogy a törvényes rendelkezések oktatásának fontosságát hangsúlyoztam. Az egész csendőri szolgálat tulajdonképpen a törvényes rendelkezések ismeretén s azok rendelkezéseinek a betartásán való örökösön mulik.)

Tudniok kellett tehát az alárendeltnek a törvényeket, rendeleteket, stb. és az eljárási szabályokat is helyesen alkalmazták, mert tényleges eredményeket mutatnak fel. A tananyagbeosztásra azért szükség van továbbra is, azonban az abban előirt tananyag csak utmutatásként segédletül szolgáljon. Ne legyen kötelező minden benne foglalt szakasznak az átvétele. Hogy az örsparancsnokok helyesen fogják-e majd fel ezt a kérdést és helyesen működik-e ilyen értelemben, azt az előjárók képesek ellenőrizni és eldönteni. Így lehet majd mélyen bepillantani az örs egész működésébe.

Tehát az iskolákban, tanfolyamokban tanítsuk a szükséges tananyagot elméletileg és gyakorlatilag, az örsökön pedig arra tanítsuk embereinket, hogy milyen módon alkalmazzák a tanultakat. Így gondolom én az örsön az oktatást meghonosítani, megtoldva még azzal, hogy a hetenként vagy két hetenként megtartandó vizsgák alkalmával az olyan anyagot kellene az emberektől számon kérni, — hogy feledésbe ne menjen — aminek az oktatására nem került a sor, mert nem volt szükséges. Ezzel kapcsolatosan szükséges lenne ugynevezett »szellemi« versenyeket tartani. Ha lehet a test nevelése érdekében sportversenyeken rendezni, miért ne lehetne az értelem, a lélek fejlesztése érdekében is felhasználni az emberek természetes hiuságát arra, hogy a szellemiekben versengés útján tökéletesedjenek. Az örsökön előforduló események úgy szóban, mint írásban volnának anyagai ezeknek a versenyeknek. A szárnyparancsnok szemléi alkalmával az önképzésükben kitünő alárendeltjeit előjegyeznék s egy meghatározott időben az osztályparancsnokságnál versenynapot lehetne rendezni, amikor a meghatározott anyagból a kijelöltek versenyeznének szóban és írásban is. A legjobbak a kerületen belül tartott hasonló versenyen vennének részt. Ezek közül a legjobbak országos »szel-

lemi» versenyre jelentkezhetnének. Természetesen úgy az osztály, mint a többi versenyen díjakkal (szabadsággal, stb.) kellene jutalmazni azokat, akik kitűntek. Hogy milyen eredményt érnének el egy ilyen rendszernek a meghonosításával ma még nehéz elképzelni, de mindenesetre érdemes róla beszélni.

Az oktatás ma használatos módszereit t. i. az »alapvetőt« és az »ismétlőt« alkalmasnak tartom arra, hogy az elgondolásom szerint való oktatási rendszer eszköze lehessen. Talán kissé hosszadalmas ez a módszer, egyes fázisait össze lehetne vonni. Az ügyes, leleményes oktató bármelyik rendszerrel eredményeket tud elérni. A figyelem egyik fontos tényezője a gondolkodásnak. Így az oktatásnál a figyelem felkeltésére és állandó ébrentartására nagy súlyt kell helyezni. Csak az az oktató tudja hallgatóinak figyelmét felkelteni és fenntartani, aki az oktatást változatossá, érdekessé teszi. Az oktatott anyagot az érdeklődés középpontjába kell állítani. Tapasztaltam s azt hiszem bajtársaim közül is sokan tapasztalták, hogy pl. a fegyverhasználat vagy a bilincselés eseteire mindig ugyanazokat a példákat hozzák fel, nemcsak egy örsön, hanem országszerte. Arra a megszokott ugynevezett »szemle-példára« (amit ironikusan »szemre«-példának is nevezhetnék) a szemle szakaszt igen ügyesen tudja alkalmazni valamennyi alárendelt, de ha egy új példát kell mondania ugyanarra az esetre, akkor már a legtöbb esetben megáll a tudomány. Ez káros, mert az értelmetlen tanulást bizonyítja. Az ilyen ember be-tanulta a példát is meg a szabályt is, de nem ismeri az anyagnak a lényegét. Mechanikusan emlékezik erre, de nem elemzi az agyában a hallottakat vagy a látottakat. Ezért nem tartom én helyesnek pl. a »levelező«-oktatást, mert ez sem más, mint egy példatár és annak a magyarázata. Az ügyes oktatónak, hogy a hallgatói figyelmét fenntartsa, mindig újabb és újabb példákkal kell fűszereznie az oktatását. Ezek a példák ne az anyaghoz kigondolt feltevések legyenek, hanem az életből kell azokat kiragadni.

Amint már cikkem elején említettem, a végére hagytam a katonai kiképzés kérdését. Helytelen volna, ha valaki úgy fogná fel a kérdést, hogy erre szükségünk nincs, viszont az is hibába esne, aki tulkövetelményekkel lépne fel. A katonai kiképzés, nálunk eszköz és nem cél. Eszköz arra, hogy a csendőr megtanulja fegyvereit használni és a fegyelem fenntartásának is egyik eszköze.

En egy speciális, hogy ugynevezem, csendőr katonai kiképzést el tudok képzelni. Es pedig olyan formában, hogy a katonai kiképzés alkalmazó (harceljárás) része, csendőri vonatkozásu legyen. Milyen mértékben van szükségünk, a csendőrség tekintetbe jöhető alkalmazása szempontjából, a katonai kiképzésre itt is ez a kérdés. Erre röviden feleletet a Szut. 49—50. §-ai adnak. Ezek szerint a csendőr fegyvereit magára maradtóságában egyedül, másodmagával, mint járőr-tag kisebb osztagban, de nagyobb csendőralakulatokban is használhatja. A kiképzésnek is tehát ehhez kell alkalmazkodnia. Ki kell tehát őt képezni, mint egyes embert, mint járőrt, mint kisebb osztag tagját és nagyobb kötelékben is. A kiképzés mérve a rendszeresített fegyverek használatában való kiképzésre korlátolt. Céltalan lenne tehát ezidőszerint lángszórókkal, géppuskákkal, ágyúkkal és én sem tudom még mivel kiképezni embereinket, mikor úgy se kerülnek abba a helyzetbe, hogy ezeket a harceszközöket alkalmazzák. A Szut. 341. pontja is azt írja elő, hogy a »csendőrséget harcszerűen megtámadó vagy annak ilyen módon ellen-

álló tömeg ellen, a rendelkezésre álló harceszközöket, a harcászati elvek szerint kell alkalmazni.«

A csendőrt tehát a Honvédségi Gyakorlati Szabályzat szerint, — mert új csendőr gyakorlati szabályzatot e célra kiadni céltalan — mint egyes embert puska nélkül, puskával és csatárrá, rajban, zártrendben és harcrendben, ugyanígy szakaszban és században is ki kell képezni. A kiképzés alapja mindig csak az egyes ember kiképzése és a rajkiképzés marad. A szakaszban, században való kiképzés csak idő kérdése és inkább a vezetőkre vonatkozik.

Az alaki és harcrendi kiképzést, mint ahogy már említettem, a Honv. Gyak. Szab. szerint kellene folytatni mégis azzal az eltéréssel, hogy az ott felsorolt különleges fegyverek közül csak az azokkal való bánásmódról kellene a csendőrt kiképezni, amelyekkel szervezetszerűen el is vagyunk látva. A harceljárási részt gondolom speciálisan csendőr vonatkozásban tanítani. E célra szükséges volna egy ilyen mondjuk »ellenszegülési« utasításnak az összeállítása. A szurony használatát a Honv. kat. sport utasításából tanulja meg a csendőr, melyből még a közelharc minket érdeklő része is szükséges. A lövészetben való kiképzés, nagy jelentősége miatt, elsőrendű fontossággal bír, mert a hiányos kiképzés itt bosszulhatja meg magát a leghamarabb.

Az első katonai kiképzés a próbacsendőri iskolákban folya, mint ma is. Az örsökön csak az volna szükséges, hogy az alkalmazó csendőri oktatással kapcsolatosan, vegyük át a harceljárási részt, az adott lehetőségek között, tehát mint egyes ember, mint járőr-tag és mint rajba beosztott csatárral. Igen ügyesen és eredményesen lehet a csendőr eljárási szabályokkal kapcsolatosan oktatni ezt a részét a katonai kiképzésnek. A zártrendű és harcrendű kiképzést, valamint a kardvívást és közelharcot (szuronyvívást) ismétlés képen és fegyelmelési szempontból kell az örsön gyakorolni. A járőrvezetői tanfolyamban mindezeket ismétlésképen a továbbképzés céljaira lehet felhasználni, az örsparancsnokképző iskolában pedig e téren is oktatókká kellene kiképezni az örsparancsnok jelölteket.

Meggyőződésem, hogyha embereink katonailag ennyit tudnak, akkor meglepetések nem érhetik a csendőrséget.

Riadó!

Magyar fajom katonái,
Tudtok-e még talpraállni?
Tudnotok kell: itt az átok;
Tudnotok kell: nincs hazátok;
Tul a bércen várnak rátok!

Most nem másért, csak magunkért!
Ösi földért, ősi jussért
Gefj felé hiába tartunk!
Az a kérdés: van-e kardunk,
Élünk-e még vagy meghaltunk?

Másokért már hullt a vérünk,
Most majd végre észretérünk!
Csak azt várjuk, egyre várjuk,
Hadd szóljanak már az ágyuk,
Tudni fogjuk, mit csináljunk!

Könnyezik a Táttra alja,
Szivembe mar Erdély jajja;
Én rab Hazám, rab testvérem,
Tietek minden csepp vérem,
Isten engem úgy segítjen!

Hajdu Pál csendőr (Sárospatak).

Emlék.

1916 karácsonya közelgett. A nehéz hófelhők csipkés-szélű, szaggatott teste egész közelre ereszkedett s lomhán surolta az évszázados akadémia várfalait.

A Rákóczi torony büszke zászlaját dühösen csapkodta a havas téli szél... A zugáson át a távolról mintha ágyudörgés reszkedtette volna meg az öles falakat... A sötét, boltíves folyosókon mintha halotti árnyék osont volna tova...

Olyan volt itt a délutáni téli hangulat, mintha üveges szemű, visszafelé masírozó halott regimentek bucsuztatója lett volna...

Az eljövendő nagy katasztrófa fagyos lehelletét talán kevesen érezték akkor olyan határozott sejtéssel, mint mi, az idegenbe szakadt, piros szegélyű »waffenrokkos« magyar akadémikusok.

Valami különös, szorongó érzés ült reánk, melynek tövén csak egy vágy lobogott. Ki innen a dermedt falak közül uj, élő, magyarnótás regimentek élén a lüktető, véres nagy birokra...

A homályos tantermek mélyén, a délutáni ismétlés óráiban ezek a vágyak szállottak a lelkünkre. S ha látszólag itt-ott a fejek a száraz, német katonai tankönyvek felé hajoltak... a magyar gondolat messze járt.

Sohasem felejttem el. Egy ilyen kései, hóbahajló téli délután egyszerre tompa, alig hallható »vigyázz« kiáltás merevitett meg. A tanterem nyitott ajtaján át egy kemény-nézésű, őszbehajlott ezredes lépett be. Durva csukaszürkében, mellén vékony, pirosszegélyű rendjelszalagokkal, sáros, szöges hegymászó cipőjében, derekán a megrakott övvel olyan volt, mintha csak az imént kelt volna elő Galicia vége-láthatatlan lövészárkaiból... Valami friss, meleg földszag érzett rajta.

Átutazóban volt, az olasz frontra tartott.

Künn, a vasútállomás egyik mellékvágányán, krétával teleirt falu, fenyőgallyas katonavagónokban hörpadt csajkák-ból vacsorázott az ezrede s ő pedig ezalatt, most jóságos atyai tekintetével minket nézett. Mi pedig szomjasan ittuk magunkba ezt a deresedő homloku, fáradt, sáros öreg katonát. De nem szólhattunk, csak állottunk mereven, mozdulatlanul.

Egyszerre felénk tartott. A padsorok között tétován tett néhány lépést, mintha emlékei között keresne, s azután az egyikünk helyére leült... Hangtalanul, rátapadt szemmel figyeltük. Kemény vonásu ajkszéle megengyhült. Látszott, hogy az emlékek egyszerre rohanták meg s ez az öreg katona nem bír velük... Remegett a hangja, ahogy beszélni kezdett:

— Itt, ezen a helyen ültem 25 évvel ezelőtt. Innen kerültem ki egy magyar székely ezredhez. Fiuk, — folytatta látható megindulással — én nem voltam magyar sohasem. Tirolban születtem, német volt az anyanyelvem, de azóta magyarrá lettem, izzó, lángoló magyarrá... Az a székely ezred, amelyben szolgáltam, azzá formált. Valami érthetetlen varázsa van ott annak a hegyes vidéknek. Valami

A cs. és kir. hadsereg ezredei tudvalevőleg uralkodók, főhercegek vagy magasrangu katonák nevét viselték, akit ezredtulajdonosoknak hívtak. Amíg az idegen hadseregeknél, különösen az oroszoknál, az uralkodóház több nőtagja is szerepelt az ezredtulajdonosok közt, addig a cs. és kir. hadseregnél egész háromszázéves fennállása alatt csak két női ezredtulajdonosra találkoztunk, még pedig mindkettő magyar ezrednek volt a tulajdonosa, t. i. Mária Terézia nevét a budapesti 32. gyalogezred, Zita királynéét pedig a 16. huszárezred viselte. A női ezredtulajdonosok ezredeik megszeméltetése alkalmával azoknak az egyenruháját viselték, persze nem nadrággal, hanem megfélemlítő színű szoknyával. Zita királyné ezredtulajdonosi ruhája sűrű, szürkés húszárcsákóból, világoskék afillából és buzérvörös szoknyából állott, persze arany zsinórzattal és ezüst törzstiszti paszománnyal.

különös ereje, foga van ennek a melegszívű fajnak... Én még nem ismertem ilyen férfias, büszke, lángolószívű nemzetet. Én még nem láttam soha embereket, akik úgy tudnak meghalni, mint ezek!... — S mindaz, amit elcsukló hangon mondott, szóval ki nem fejezhető apoteozisa volt a székely népnek.

Ahogy a nehezen feltörő szavak között a villogó katonaszemekre könnyek ültek, mi ott azon a téli délután úgy éreztük, hogy a vérzivatar közepette is lassan, méltóságosan emelkedik a magyar nap a horizont fölé.

Dr. Rédvay István szds.

A Honvédség története.

Néhány hét múlva 60 esztendeje lesz, hogy a régi honvédség alapköveit 1868-ban lerakták.

Honvédségünk éppen 50 esztendeje állt fel. Az 1918. év, az összeomlás szomorú eseményei nem engedték meg, hogy az 50. évfordulót megünnepélhessük.

De mivel emlékének nem szabad elhomályosulni a katonai irógárda legkiválóbbjai vállalkoztak arra, hogy most, keletkezésének 60. évfordulóján, megírják a honvédség történetét.

Gróf Csáky Károly m. kir. honvédelmi miniszter az előszóban ismerteti a »honvéd« név tündöklő jelentőségét, melyet immár az egész világ ismer. A legjobban magyarázzuk az előszó irodalmi értékét, ha azt egész szépségében ideiktatjuk:

»A nagy elődök emlékének kegyeletes megőrzése nemcsak erény, hanem az utódok kötelessége is. A nemzet multjának könyvében ragyogó betűkkel van beírva a »honvéd« név, azoknak a vitézeknek neve, akik a magyar virtus minden példájával bebizonyították, hogy igazi katonák, valódi magyar harcosok.

Háromszor tündökölt fel ez a név a nemzet egén.

Először az 1848/49-iki szabadságharc hősi küzdelmeivel ejtette bámulatba a világot. Élete akkor nem tartott soká, alig másfél év után megszűnt.

Másodszor az országos fénnnyel ünnepelt 1867. évi királyi koronázás nyomán, 1868-ban hozott törvénnyel létesült ismét és kis csemetéből terebélyes fává nőtt. Másodrendű fegyveres erőnek szánták ugyan, de a magyarság lelkesedéséből és áldozatkészségéből a harcos csapatok legelsejévé fejlődve, a világháború minden csataterén barát és ellenfél legnagyobb tiszteletét vívta ki. A háborút befejező összeomláskor ez a honvédség is a történelemé lett.

Nehéz idők elmúltával ma ismét van honvédségünk. A mai honvédség hivatott arra, hogy nagynevű elődjének, az 1918-ban megszűnt honvédségnek, emlékét megőrizze.

De hivatva van arra maga a nemzet is; a magyar nép minden fiának ismernie kell, hogy kik voltak a régi honvédek.

Ezekről a régi honvédekről beszél ez a könyv, amelyet most hazafiúi szívem teljes melegével ajánlok minden jó magyarnak.

A nagy mű megteremtésének kezdeményezése gróf Csáky Károly honv. miniszter ur érdeme, aki a könyv megalkotásával a magyar katonai tudomány székházának, a hadtörténelmi levéltárnak akkori főigazgatóját, nemes Suhay Imre főtanácsnokot bizta meg és ezt a mű megjelenéséig szóló megbízást akkor is fenntartotta, amikor Suhay főtanácsnokot a Honvédelmi Minisztérium VII. csoportfőnökévé kinevezte.

Suhay Imre akkori főtanácsnok megbízatása után maga mellé vette a magyar honvéd irógárda legjelesebbjeit, akik az ő irányítását követve megírták a honvédség történetét és kiválasztotta a magyar festőművészek közül a legnevesebb

katonafestők egyikét, *Garay Akost*, hogy a nagy munkát tartalmához méltó rajzokkal és festményekkel lássa el.

Suhay Imre tábornok oly meleg magyar érzésű előszóval vezeti be az olvasót a honvédség e nagy kulturális alkotásába, hogy azt teljes egészében idézzük:

»Amidőn fennállásának félévszázados ünnepét éppen meg akarta ülni és arra minden előkészületet megtett: akkor szünt meg a régi magyar királyi honvédség.

A világháboru drámájának irtózatos zárójelenete, az összeomlás, a régi hatalmas monarchia romjai alá temette a nemzetnek ezt a büszkeségét, szemefényét, az igazi magyar véderőt is.

Félévszázadot élt ez az intézmény. Félévszázadnak önzetlen, minden áldozatra kész fáradságával és munkájával fejlődött naggyá, hatalmassá, ellenségeink előtt rettegetté.

Az eleinte gyenge keretekben szervezett és tulajdonképpen csak kíségetésül szánt honvédség, fennállásának öt évtizede folyamán a fejlődésnek és megerősödésnek olyan hatalmas pályáját futotta be, amelyre nemcsak azok lehetnek büszkék, akik abban közremunkáltak vagy akik a honvédek soraiban szolgáltak, hanem büszke lehet rá maga az egész magyar nemzet is.

Az az intézmény, amelyet eleinte csak második vonalnak tekintettek, a tettek idején, a világháboru ötödféléves óriási harcaiban, annyira első vonalnak bizonyult, hogy nemcsak ellenségeink, hanem hatalmas szövetségesünk is, valamennyi magyar katonára általánosították a »honvéd« nevet.

Megvolt tehát a honvédségnek is az a dicsőségteljes hadimultja, amellyel a hosszú békeszolgálat alatt nem dicsekedhetett. És ez a hadimult forrása lett volna a katonaság életében megbecsülhetetlen értékű minden tradicionnak.

A sok élet és vér árán megszerzett hadiérdemek és emlékek gyümölcsét, sajnos, már nem élvezhette. A lelketlen gonoszság elvágta életerét és ez a pompás magyar katonaság is éppen úgy a történelemé lett, mint a magyar vitézségnek és hősi bátorságnak ezer év folyamán szerepelt minden más hadserege.

Magyarországnak volt ugyan annakelőtte is — 1848/49-ben — és van ma is honvédsége. Azonban egyik sem fejlődött a másikkól, mert az 1848/49-es honvédség 1849 őszén, az 1868-ban felállított honvédség pedig a világháboru befejeztével mint intézmény megszűnt. A mai honvédség a sötét emlékü forradalmak után szervezett nemzeti hadseregből fejlődött.

A háromféle honvédség tehát külön-külön alakult. Mind a három azonban lényegben ugyanaz volt: a magyar fegyveres erő, a régi törvényekben is ősidőktől foglalt »exercitus hungaricus«.

A legelső honvédségnek, az 1848/49-esnek, emlékét és multját igen sok történelmi munka örökíti meg. Az 1868—1918-ig fennállott honvédség történetéről ugyancsak számos írás és könyv beszél, azonban az ötven esztendő össze-foglaló, teljes munka mindezideig még nem látott napvilágot.

A nemzeti önérzetes büszkeség, a kegyeletes hála azt sugallja, hogy a magyar hadaknak erről a szervéről szintén adjunk teljes történelmi munkát az utódok kezébe.

Amit a forradalom árulása és hitszegése megakadályozott, azt hozzuk meg most az egykori magyar királyi honvédségnek és az ő emlékének.

Az 1918-ban elmaradt jubileum szerény pótlásaképpen hadd olvassák ezt a könyvet úgy a csonka hazában, mint mindenütt, ahol magyarok laknak és ahol a magyarok iránt érzett rokonszorgás honol a szivekben.»

A 400 oldalra terjedő munka két részben ismerteti a honvédség történetét. Az első rész az 1868—1914-ig terjedő

békeévek eseményeit, a második rész pedig a honvéd hadosztályok világháborus szereplését foglalja magában. Az első részben külön fejezet szól a honvédség megalakulásának előzményeiről, amelyeket eddig nagyon kevesen ismertek s most a bécsi volt császári és királyi levéltárnak anyagából kerültek az adatok napvilágra. Ismét külön fejezetek tárgyalják a honvédség szervezetére és szolgálatára vonatkozólag 1688-tól hozott törvényeket, a tisztikart, az egyes fegyvernemeket, a kiképzést, a gazdaság-közigazgatás szervezetét, a nevelő- és képzőintézeteket, az elhelyezési ügyeket, a honvédség életének minden egyéb mozzanatát, az egyes állománycsoportok, azután a méneskar, a kornaörség, a képviselőházi örség és a népfelkelés szervezésének történetét.

Igen értékes és mint forrásanyag örökbecsű marad a függelék, amelyben a honvédségnél 1868—1914-ig szolgált valamennyi magasabb parancsnoknak és csapattestparancsnoknak sok százra terjedő, szolgálati beosztás szerint rendezett névgyűjteményén kívül, még további 81 táblázat nyújt apró részletekbe menő adatokat a honvédség egész fejlődésének, békebeli és háborus szervezetének, beosztásának és elhelyezésének minden kérdésében 1868-tól 1918-ig.

Portyázás.

Annyi minden történt a lefolyt tiz nap alatt nálunk is és a külföldön is, hogy a sok kínálkozó terep közül hirtelen nem tudom, melyiket válasszam portyázásra.

★

Szeretném magával a »Portyázás«-sal, ezzel a mi állandó rovatunkkal kezdeni. Ez a »Portyázás« sok tekintetben ellenlábasa a »Csendőr Lekszikon«-nak. Az ellentét azonban csak látszólagos, mert a valóságban azt a célt szolgálják, hogy az olvasó lelkében, ha néha a »csendőr« ellentmondásba kerül az »ember«-rel, békes, harmónikus összhangot teremtsenek. A Csendőr Lekszikon egy jótányit sem térhet el arról az utról, melyet elfogadott, szentesített s paragrafusokba foglalt törvények jelölnek ki s amelyben a tévedésnek, már t. i. a jogi tévedésnek kizárva kell lennie. A Portyázás minden rendszer, dogma és szabály nélkül — sokszor tévedéseken keresztül — kutat, keresgél, vizsgál, bírálgat s igyekszik az előfordult eseményekből a Jót vagy Rosszat, a Hasznosat vagy Ártalmasat, a Szépet vagy Csunyát kihámozni, hogy az ekként leszűrt tanulságokat a magunk javára fordíthassuk. A Csendőr Lekszikon a csendőrhöz szól, a Portyázás inkább az emberhez. Ahhoz az emberhez, aki gyarló, aki ezernyi tévedésnek van alávetve, de akinek sohasem szabad léhaságba vagy cinizmusba julladnia, hanem, akinek kötelessége a józan ész, a szív és lelkiismeret segítségével az emberi határokon belül elérhető Tökéletességet keresni. Tipusunk, a legideálisabb csendőrtípus az lenne, aki mindenkor, minden helyzetben helyesen tudná mérlegelni, hogy mikor mennyi szerepet juttasson a »csendőr«-nek s mennyit az »ember«-nek. A kéz, amely csak üt, növeli, élesztgeti az elkeseredésnek, a fojtott gyűlöletnek lángját. A kéz, amely csak cirógat, a tunyaságnak, tespedésnek csinál melegágyat és nem számolva az élet rideg realitásával sokszor nagyobb bajok okozója lehet, mint a korbács, börtön és akasztófa. Aki mindenkor helyesen és helyén alkalmazza a szigort és jóságot, ezt a csendőrtípust kitermelni, ez a főcélja s fő kívánsága Figyelő járőrvezetőnek.

Ezeket azért tartottam szükségesnek elmondani, mert a sok kínálkozó téma közül okvetlenül meg akarok annak a kis amerikai csirkefogónak az esetéről emlékezni, aki Lakehurstban indulás előtt belopta magát a Zeppelin léghajóra s azt az utat, amely másnak, ha jól tudom, háromezer dollárba került, ő potyajeggyel tette meg. No, most: Ha van az amerikai Egyesült-Államokban »Csendőrségi Lapok« és annak »Csendőr Lekszikon« rovata, akkor el lehet azt is képzelni, hogy Big Bill csendőr valahonnan egy kanadai határszéli örsről levelet ír a Csendőrségi Lapok szerkesztőségének, ahol »alázatos tisztelettel« kéri, miszerint »Vitatkozók« jellegre üzennék meg neki, hogy az ingyenuetasnak, Clarence Tarhunének cselekménye mely paragrafusok szerint, mivé minősül? Erre a nem könnyű kérdésre a Csendőr Lekszikon megállapítja és megírja, hogy Clarence Tarhune elkövetett egy kihágást, mert utlevél és vizum nélkül utazott Európába, elkövetett egy magánlak — pardon — magánléghajósértést, mert tulajdonosának beleegyezése nélkül szállt fel arra, csalásban is vétkes a mi Clarence Tarhununk, mert tudva, hogy nincs pénze, mégis felszállott a léghajóra s megkárosította egy menetjegy erejéig a Zeppelin tulajdonosát és hogy magának nemcsak akart, hanem de facto szerzett is anyagi hasznot, azt misem bizonyítja jobban, mint az a dolláreső, ami Friedrichshafenbe történt megérkezése után rázuhogott. Mielőtt egy szót is szólt volna, egy amerikai ujság már előre ezer dollárt fizetett az első cikkeért (vajjon tudja-e Clarence Terhune, hogy ezért az összegért nálunk hány kilométeres cikket kellene írni?), kapott ezenfelül vagy ötszáz ajánlatot különböző pozíciókra, melyek közül persze nem hiányzott a részvénytársasági vezérigazgatói állás sem. Elég az ahhoz, ez a tizennyolc éves potyautas a Csendőr Lekszikon szerint kétségkívül elkövetője lett nem egy egyszerű bűncselekménynek, hanem egy egész bűnhalmazatnak. Ezt írják Big Billnek a Csendőr Lekszikonban.

*

Feltételezzük azonban, hogy az amerikai Csendőrségi Lapoknak szintén van egy Portyázás rovata. Ebben azonban Big Bill csendőr már a következőket olvashatja: A Zeppelin felkeltette Amerika érdeklődését, ez az ördögös kis fickó, ez a Clarence Terhune pedig egészen lázba hozta. A Zeppelin potyautasát ez a vakmerő, ügyes és jól sikerült vállalkozás egyik napról a másikra Amerika becézett kedvencévé lett. Az öreg yankeek szeme büszkén csillan fel: »Ez egy igazi amerikai fiú!« Megragadta a legelső alkalmat, hogy felküzdje magát szegény sorsából és világhírűvé és gazdaggá váljék. Megragadta azt az alkalmat, amit az amerikaiak »csensz«-nek hívnak s ami után futni, amit megkaparintani akarni, minden amerikainak a vérében kell hogy legyen. Cselekménye minden betű, minden paragrafus, minden jurisztikai érvelés dacára sem lesz bűncselekmény. Surotta ugyan a könyökével a Btk.-nek négy paragrafusát is, de mégsem kerül fogházba, mert a zseniális ötletek, a merész vállalkozások, a szellem, az ügyesség és az erő — feltéve, hogy az indítóokok nem aljas természetűek — megérdemlik, hogy elnézésben, de nemcsak elnézésben, hanem elismerésben, jutalomban, kitüntetésben részesüljenek. Mi tehát itt a portyázás rovatban amerikai lapársunkkal — ha ezeket írta volna — egyetértésünk s a Zeppelin potyautasának azt üzennénk: Bravó!

*

A Mária Terézia rendet csak az a táborkok és

tiszt kaphatja meg, aki parancs ellenére saját iniciatívájából olyan vállalkozást hajt végre, mely egy ütközet, csata vagy hadjárat kimenetelére döntő kihatással van. Sikerül a vállalkozás: Mária Terézia. Nem sikerül: hadörvényszek. Nos, amit ez a Clarence Terhune csinált nagyon hasonlít ahhoz a cselekményhez, melyért a Mária Terézia rend dukálna. De mert béke van és Amerikában különben sem ismerik a Mária Teréziát, jöjjön hát a dolláreső és vezérigazgatói állás. Ez így rendjén van, teljesen rendjén. Amit csinált, azt tiltják a törvények. A vállalkozás azonban sikerült, snájdig és eredeti volt. Még egyszer Clarence Terhune: Bravó!

*

...de kinek is juthatna eszébe Clarence Terhunét utlevél-kihágás, magánlaksértés, avagy csalás miatt perbe fogni?... Óvjon meg bennünket az Ég önkényeskedésektől, törvénytípástól, de! — óvjon meg éppen úgy betűragástól, kicsinyeskedéstől is! A betűktől eltérni sokszor szabálytalanság, visszaélés, vétség, sőt talán súlyos büntetés, a betűhöz való ragaszkodás azonban sokszor még ennél is súlyosabb. »A törvénynek nemcsak betűje, de értelme is van«. A bölcs Salamon mondotta ezt kb. 2000 évvel ezelőtt. Óh, de sok helyen kellene ezt a mondást kiakasztani vezérszó gyanánt.

Figyelő.

A mi hőseink.

TELEKI FERENC tiszthelyettes.

A mozgósítás előtt és alatt a máramaros megyei majdankai örsön teljesített szolgálatot, mint örsparancsnok. Az örs létszáma öt főből állott. Ebből három embert már a mozgósítás első napjaiban különböző helyekre vezényeltek. Helyettük a miskolci, egri és dési szárnytól hét csendőrt és huszonhárom népfőlkelőt osztottak be az örsre, úgy hogy 1914 augusztus 5-én már 32 ember teljesített szolgálatot Teleki tiszthelyettes parancsnoksága alatt.

Teleki tiszthelyettes látta el az örskörletbe tartozó Toronya község központtal a határőrizeti szolgálatot is. Ez alkalommal az oroszok elől menekülő és a tiltott utakon Magyarország felé özönlő galíciaiak közül több mint 3500 egyént állított elő, akiket aztán katonai igazoltatásuk után internáltak.

Az orosz betörés alkalmával az örs és különítmény legénysége a csapatokkal együtt visszavonult. Az oroszok kiverése után aztán az erdőkben szétszórta visszamaradt orosz katonák közül, akik az előnyomuló csapatokat zaklatták, több mint kétszázat fegyvereztek le s adták át a katonai parancsnokságoknak.

Ez alkalommal fogta el Teleki tiszthelyettes Majdanka község biróját kémkedés miatt. A nagy körültekintéssel vezetett nyomozásnak megvolt az eredménye, mert a bírót a haditörvényszék halálra ítélte s az ítéletet végre is hajtották.

Az októberi és novemberi nehéz harcok alatt Teleki tiszthelyettes Balogh Lajos és Antal László csendőrökkel és egy népfőlkelővel együtt több ízben jelentkezett önként felderítő szolgálatra. Egy ilyen felderítő utjuk alkalmával az ellenség háta mögé kerülve négy veszedelmes kémeket fogtak el, akik fontos jelentéseket vittek az orosz parancsnokságnak. A fogolymotózáskor egy nagyobb kozákjárőr támadta meg Teleki járőrét. Rövid harc után azonban, amelyben

három kozák elesett s Teleki népfölkelője könnyen megsebesült a kozákok visszavonultak.

Teleki jól tudta, hogy a kozákok fel fogják a gyalogságot riasztani s hogy eddigi eredményeit ne kockáztassa,

Teleki Ferenc tiszthelyettes,

visszatért csapatainkhoz, ahol aztán a négy kémet jelentéseikkel együtt átadta.

F. cselekményéért Teleki tiszthelyettest az I. osztályu, a járőr többi tagjait pedig a II. osztályu ezüst vitézségi érmmel tüntették ki.

A hadosztály vezérkari főnök Teleki tiszthelyettesnek kiváló terepismereteiért, amelynek a csapatok az előnyomlásnál igen nagy hasznát vették, külön is a legnagyobb elismerését fejezte ki.

CSENDŐR LEKSZIKON.

164. **Kérdés.** *A tettes egy 13 éves tisztességes leánnyal nemileg közösül. A sértett annak az özvegyasszonynak leánya, akivel a tettes közös háztartásban (vadházasságban) él. Hivatalból vagy magánindítványra kell-e megindítani a nyomozást?*

Válasz. Minthogy az ágyassági viszony az egyszerűbb embereknél az esetek többségében azt jelenti, hogy a vadházasságban élő férfi és nő közös háztartást tart fenn, a külső világ előtt mint férj és feleség viselkednek, a férfi a nő bekegyezésével családfői jogokat s a nő korábbi házasságából származó gyermekek felett felügyeletet gyakorol s azok nevelését is irányítja, a Btk. 235. §-a szempontjából azt kell megállapítani, hogy ily esetben az a nő-ágyastárs korábbi házasságából eredő gyermek a férfi-ágyastárs tanítására nevelésére és felügyeletére van bízva.

A kérdésben említett eset szerint tehát a tettes által

elkövetett megfertőztetés büntette hivatalból üldözendő a Btk. 239. §-ának 3. pontja értelmében.

Ezt az álláspontot kell elfoglanunk annyival is inkább, mert ha az esetet nem tekintenők hivatalból üldözendőnek, a magánindítványra jogosult rendszerint züllött erkölcsi fel-fogásu anyának lenne kiszolgáltatva a cselekmény bünvádi üldözése tárgyában a döntő szó. Ez közérdekből nem kívánatos. De abban az esetben is van mód a közérdek kellő védelmére, ha az anya, mint magánindítványra jogosult, ilyen indítványt előterjeszteni nem akarna. Nyilvánvaló ugyanis akkor az, hogy az anya, mint törvényes gyám oly magatartást tanusított, amely a gyermek nevelésének és erkölcsiségének elhanyagolásával egyértelmű. Helyesen cselekszik tehát a csendőr, ha az esetről — az ügyészséghez megteendő feljelentéssel egyidejűen — a gyámhatóságot is értesíti. A gyámhatósághoz azt a kérést is lehet intézni (természetesen az eset részletes közlése mellett), hogy a kinevezendő új gyám személyéről az örs értesíttessék. Az örsparancsnok azután ehhez a kirendelendő gyámhoz fordulhat a magánindítvány kérdésében, hogy szükség esetére — ha pl. az ügyészség vagy a bíróság mégis csak magánindítványra üldözhetőnek minősítene az esetet — a törvényes gyám magánindítványa is rendelkezésre álljon. Nézetünk szerint egyébként perrendszerű magánindítványt tehet ilyen esetben a gyámhatóság ügyésze (tishti ügyész) is.

Az örsparancsnok egyébként akkor is szabályosan jár el, ha a Szut. 499. pontjának végső bekezdése értelmében az illetékes kir. ügyészségnek tesz részletes jelentést s innen vár további irányítást. Felfogásunk szerint azonban az általunk fentebb kifejtett eljárás helyesebb.

165. **Kérdés.** *A tettes kutyája megharapja az utcán haladó sértettet. A harapás miatt a sértett 8 napon túl gyógyuló testi sérülést szenved. Minthogy az eset megtörténtekor az ebekre nézve hatóság elrendelte zárlat fenn nem állt, lehet-e ebben az esetben bünvádi jelelősségről szó?*

Válasz. Ha a sértettet megharapó eb anélkül támadott a sértettre, hogy az őt előzetesen ingerelte volna, nyilvánvaló, hogy veszedelmes természetű állatról van szó. Az ilyen állatot gazdájának megkötve kell tartania s arra kell ügyelnie, hogy az állat senkiben kárt ne tehessen. Minthogy a tettes elmulasztotta ezt az óvintézkedést megtenni, s veszedelmes természetű ebét szabadon hagyta, sőt az utcára is kiengedte, gondatlanságot követett el. Ez a gondatlanság, okozatos összefüggésben lévén a sértett 8 napot meghaladó gyógytartamu sérülésével büntetőjogi jellegű. A tettetést tehát a Btk. 310. §-ába ütköző, gondatlanság által okozott súlyos testi sértés vétsége miatt kell felelősségre vonni.

Ha a kérdéses időben ebzárlat lett volna, a tettetést állategészségügyi kihágás miatt is feleletre kellene vonni. Büntetőjogi felelősségének alapja a sértett megsérülése miatt azonban akkor is a büntetőjogi gondatlanságot kell tekinteni. Hasonlóképen a Kbt. 122. §-a kihágásért büntetni rendeli azt, aki olyan kutyát tart, amelynek az emberi életre és testi épségre veszedelmes tulajdonságát ismeri. Ezért a kihágásért felel a gazda akkor is, ha a kutya még senkit meg nem mart. Am az állat veszedelmes volta rendszerint csak akkor derül ki, ha már valakit megmart. Ha a marás 8 napon túl gyógyuló sérülést okozott, gondatlanság által okozott testi sértésért felel az állattartó gazda, ebbeli felelőssége, mint a fentebbiekből önként folyik, nem a Kbt. 122. §-ából következik, hanem ettől függetlenül kell meg-

állapítani tisztán és kizárólag a gondatlanság fogalmának értelmezésével.

166. **Kérdés.** *A sértett tanyája közelében huzódó dülőt mentén kacsák legelésznek. A tettes keltőt megfog s magával visz a kacsákból. Mily büncselekmény ez, ha a két kacska összesen 8 pengőt ért?*

Válasz. Az élő baromfi az élelmicikk fogalma alá tartozván, a tettes cselekménye a Bn. 51. §-ába ütköző tulajdon ellen való kihágás, minthogy az ellopott élelmi cikk értéke nem halad meg 10 pengőt. A lopás pedig nyílt helyről történvén, büntette minősítő körülmény sem forog fenn.

167. **Kérdés.** *A tettes a sértett tulajdonában lévő s a dülőt mentén legelésző baromfiakat kövekkel dobálja. Két kacsát a baromfiak közül a tettes eltalál s azok a helyszínen elhullanak. Miként kell elbírálni ezt a cselekményt?*

Válasz. A megölt két kacska a tettesre nézve idegen ingó dolog. Ezt a két kacsát a tettes szándékosan és jogtalanul megsemmisítette. A cselekmény tehát a Btk. 418. §-ába ütköző, idegen ingó vagyon rongálásával elkövetett vétség.

A Btk. 418. §-a nem állapítván meg értékhatárt, más ingó vagyonának bármily jelentéktelen és szándékos megrongálása, a jogtalanság feltétele mellett ide vonható. Am a birói joggyakorlat szem előtt tartván azt, hogy ez a törvényhely lényegileg a magánjogi kártevés súlyosabb eseteit kívánta büntetendő cselekményé nyilvánítani a teljesen jelentéktelen cselekményeket nem vonja e §. alá.

Megjegyezzük, hogy a kérdésben jelzett esetet nem soroljuk a teljesen jelentéktelen cselekmény fogalma alá. Hangsúlyozni kell azonban, hogy a cselekvésnek szándékosnak és jogtalanoknak kell lennie, vagyis tudnia kell a tettesnek, hogy idegen tárgyat rongál vagy semmisít meg s akarnia kell a károkozást s nem szabad ehhez semmi jogának sem lennie.

168. **Kérdés.** *A tettes birtokában oly mázsa mérőeszköz van, amely az 1907:V. t. c. értelmében hitelesítve nincs. Ezt a mérőeszközt felhasználja a cséplés idején, amikor a kicsépellt gabonát a részes aratók számára szétméri. Törvénybe ütközik-e ez a cselekmény?*

Válasz. Az 1907:V. t. c. 32. §-ának 1. pontja értelmében tilos a közforgalomban meg nem engedett mérőeszközt használni.

Minthogy a törvény 1. §-a szerint a hitelesítéssel el nem látott mázsa-mérleg a közforgalomban tilos mérőeszköz, a tettes mértékügyi kihágást követett el.

169. **Kérdés.** *Valaki arra kéri egy barátját, hogy a gép által elroncsolt lábát vágja le, miután orvos nincs a közelben s annak megérkeztéig a seb elmérgezésétől tart. A barát enged a kérésnek s levágja a sérültnek elroncsolt végtagját. Büntetőjogi szempontból mily megítélés alá tartozik ez az eset?*

Válasz. A súlyos testi sértés vétsége hivatalból üldözendő büncselekmény lévén, szabály az, hogy aki ezt elköveti, nem mentesülhet a sértett beleegyezése címén. Am ebben az esetben a testi sértés a sértett egyén egészségének helyreállítása, tehát a sértett gyógyítása végett történt s a tettesnél a bántalmazásra, illetőleg egészségsértésre irányuló szándék hiányzott. A tettes cselekedete tehát itt olyan elbírálás alá esik, mintha orvos hajtotta volna végre az operációt a sértett beleegyezésével. Az esetet egyébként akként is felfoghatjuk, hogy az eset nem egyéb, mint más által végrehajtott öncsonkítás esete. Az öncsonkítás pedig (eltekintve a honvédelmi kötelezettség kikerülése végett elkövetés esetétől) elvileg nem esik büntetés alá.

TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK.

Okirathamisítással párosult csalások kiderítése.

(A „Csendőrségi Lapok“ nyomozási pályázatán első díjjal jutalmazott pályamű).

Írta: **MADARAS ELEK** tiszthelyettes (Jászládány).

Nyomozták: MADARAS ELEK tiszthelyettes, BANYÁSZ JÁNOS és DEMETER SÁNDOR törzsőrmesterek, TUJAK (TREPÁK) JÁNOS őrmester és KOCSIS ANTAL csendőr.

1925 június 16-án, a jászládányi őrön autón megjelent Szilárd Ernő szolnoki lakos, a Schwartz testvérek rőfös és rövidáru kereskedőcég tulajdonosa és alábbiakat adta elő:

1925 április 30-án Szolnokon üzletükben megjelent két fiatal nő azzal, hogy ők Kiss János jászalsószentgyörgyi lakos gazdálkodó leányai, közülük az egyik Vizi Ignác jászalsószentgyörgyi lakos jómódu gazdalegény menyasszonya és azért jöttek Szolnokra, hogy kelengyét vásároljanak. Felmutatták Kiss János jászalsószentgyörgyi lakos gazdálkodó öt hold földjéről és egy házáról a jászapáti telekkönyvi hatóság által kiállított hiteles telekkönyvi kivonatot s kérték, hogy adjon nekik hitelbe rőfös árut, mert jelenleg nincs atyjuknak pénze; a júniusi jászalsószentgyörgyi országos vásáron atyjuk eladja az ökreit és akkor kifizetik majd a vásárolt holmit.

Ő ennek alapján elment Schönfeld Henrik szolnoki kereskedőhöz, aki jászalsószentgyörgyi illetőségű és kérdezősködött Kiss János és Vizi Ignác anyagi viszonyai felől. Nevezett azt mondta neki, hogy jómódu egyének, az árut kiadhatja leányainak, hozzátette azonban, hogy a lányokat személyesen nem ismeri. Ő erre a két nőnek összezsomagolt 4 drb. delin kendőt, 2 darab selyemkendőt, 11 m. szövetet, 13 darab törülközőt, 8 m. finom lepedővásznat, 46 m. lilium vásznat, 32 m. kékcikós kanavászt, 24 darab zsebkendőt és 3 m. török voált, összesen 8,000.070 korona (640 pengő) értékben.

A nők kifizettek 1,200.000 koronát előlegként, 6,800.070 koronával adósok maradtak. A becsomagolt árut nem adta ki, hanem egy váltót állított ki a hátralevő összegről és azt a két nőnek átadta azzal, hogy vigyék el Jászalsószentgyörgyre, ott a váltót atyjukkal, Kiss Jánossal és anyjukkal is irassák alá, május 1-én vigyék vissza és akkor az árut kiadja nekik.

Május 1-én az egyik nő a váltót szabályosan aláírva visszavitte, mire ő a csomagot kiadta.

A jászalsószentgyörgyi országos vásárnak június 2-án történt megtartása után, mert a tartozást nem fizették ki, felszólította Kiss János és neje jászalsószentgyörgyi lakosokat, hogy számlájukat egyenlítsék ki. Ezek bementek hozzá Szolnokra és beigazolták, hogy ők nem vásároltak tőle árut sem hitelbe, sem készpénzért. Nekik hajadon leányuk nincs, az ő leányuk 45 éves és férjnél van Jászkarajenőn. Ők a váltót alá nem irták, sem telekkönyvi kivonatot nem vettek ki, egyszóval az egész dologról nincs tudomásuk. Ő (Szilárd Ernő), mikor Kiss János és nejének az irását meglátta, rögtön tisztában volt, hogy csalásnak esett áldozatul.

Előadta még az őrön Szilárd, hogy ő az eset kinyomozására június 13-án egy magán-detektivet küldött Jászalsószentgyörgyre, aki neki jelentette, hogy ő megállapította, miszerint a csalást és okirathamisítást Deák Mihályné és Deák Margit hajadon, jászalsószentgyörgyi lakosok követték

el és kért, hogy azonnal magam menjek vele az autón Jászalsószentgyögyre és Deákné ellen a nyomozást folytassam le.

Mint őrparancsnok kivezényeltem magam Tuják (Trepák) János őrmesterrel, átmentünk Jászalsószentgyögyre Szilárdal együtt, ott két községi előjárósági taggal Deák Mihály házához mentünk, ahol Szilárd határozottan állította és írásbeli nyilatkozatot adott át a járőrnek, hogy Deák Mihály-néban és Deák Margitban határozottan felismerte a csalást elkövető nőket. Április hó 30-án ketten voltak az üzletben, május hó 1-én pedig Deák Margit (aki akkor tényleg Vizi Ignác menyasszonya volt) vitte az aláírt váltót hozzá és az árut neki adta át.

A helyszínen történt megjelenés után mindjárt az volt a benyomásom, hogy Deákné és Deák Margit ártatlanok.

A megejtett puhatolás során megállapítottam, hogy Deák Margit május 1-én egész nap a Jászalsószentgyögy község tulajdonát képező nagyvendéglő átadásánál segédkezett bátyjának Deák Mihálynak. A vendéglőt ugyanis addig ők bérelték és május 1-én adták át az új bérlőnek.

Dacára, hogy Szilárd Ernő sértett hivatkozva a magán-detektiv megállapításaira, mert az két éjjel Deákéknál hált és mindent megállapított, valamint, hogy ő felismerte a két nőt, a nyomozást ellenük el kellett ejtenem és a tetteseket másutt keresnem, mert Deákné és Deák Margit, a jászalsószentgyögyi község előjárósági tagjaival alibijüket kétséget kizáró módon igazolták.

Junius hó 16-án este, mert semmi nyom és bizonyíték birtokomba nem jutott, bevonultunk az őrre. Elhatároztam, hogy erősebb járőrrel vonulok ki, a homályban lévő furfangos módon elkövetett bűnügy kinyomozására. Junius 17-én reggel újból kivezényeltem magam Bányász János és Demeter Sándor törzsőrmesterekkel és Kocsis Antal csendőrrel. Puhatoltunk a felsőszászberki, ujszászi, szolnoki és jászladányi vasuti állomásokon, az akkor Szolnok felé utazó jászalsószentgyögyi lakosok után, hogy kik utazhattak a gyanúsított nőkhöz hasonlók, április 30-án a vonatokon.

A nyomozást lefolytattam Kiss Jánosnak Jászkarajenőn férjénél levő leánya ellen is, hogy nem ő vásárolt-e atyja nevében Szilárdnál. Jászapáti a telekkönyvi hivatalnál is iparkodtam megállapítani, hogy ki vehette ki a telekkönyvi kivonatot, ott csak azt a felvilágosítást adták, hogy a kivonatot kiadták, de nem emlékeznek rá, hogy kinek.

Három napi nyomozás után semmi nyom nem volt a kezünkben, amely a tettesekre vonatkozóan támpontul szolgálhatott volna. Az összes kereskedésekben és a községben lévő két bank irataiban sem fedeztem fel olyan írást, amilyennel a váltókra Kiss János és neje nevei alá voltak írva. Ekkor eszembe jutott, hogy a háboru alatt kifizetett segélyeket, az azt felvevő nők aláírásukkal igazolták s ekkor elhatároztam, hogy az összes háboru alatti segélykönyveket átnézem. A községi előjáróság az összes segélykönyveket átnézés végett rendelkezésemre bocsátotta és én nekifogtam azok átvizsgálásához. Egy külön szobában végeztem ezt a munkát s a munka — eredménnyel járt. Az 1917. évi segélykönyvben felfedeztem Cserép Jánosné*) szül. Czibe Margit lókupec cigány neje aláírását, amely a váltón lévővel azonos volt. Ezen felfedezés után a rendelkezésre álló két járőrrel, Cserép Jánosné és egyidejűleg a közelében lakó Cserép Flórián lakásán házkutatást tartottam. Cserép Flórián lakásán azért, mert annak vadházastársa Arkos Malvin nem cigány nő volt s feltűnően hasonlított Deák

Margithoz. Továbbá, mert Cserép Jánosnének sógornője volt, feltételeztem, hogy a csalást együtt hajthatták végre.

A házkutatás alkalmával, a kéményben és a kemencében a kicsalt áru egy részét megtaláltuk. A megtalált árut Szilárd Ernő kereskedő sajátjának ismerte fel. Ekkor már az eléje állított Arkos Malvint jelölte meg azon nőnek, aki május 1-én a váltót aláírva hozzá bevitte és a becsomagolt árut elszállította.

Arkos Malvin kikérdezés alá véve, előbb tagadott és azt állította, hogy a nála és Cserép Jánosnéál megtalált árut vandorkereskedőktől vásárolták. Később, amikor figyelmzettük, hogy akkor miért rejtette el a kéménybe azokat, ha igaz uton jutott a birtokába, megtört és beismerte, hogy ő hozta el Szilárd Ernő üzletéből a csomagot. Beismerte azt is, hogy 1925. évi április 30-án ő ment be Szolnokra Csupor Józsefné szül. Futó Teréz 26 éves, jász-kiséri lakossal Szilárd üzletébe, hol Szilárdnak azt mondta, hogy ők Kiss János jászalsószentgyögyi lakos gazdálkodó leányai és Csuporné Vizi Ignác menyasszonya és annak vásárolnak szülei beleegyezésével menyasszonyi kelengyének való árut. Azért mondta, hogy Csuporné Vizi menyasszonya, mert nevezett nagyon hasonlít Deák Margithoz, aki Vizinék valóban menyasszonya volt.

A telekkönyvi kivonatot Tollas Jánosné szül. Tari Róza jász-kiséri lakossal vétették ki 1925 január 25-én s ezért Tollasnének 100.000 koronát fizettek.

Előadta még Arkos Malvin, hogy a cselekmény elkövetésére Cserép Jánosné szül. Czibe Margit beszélte rá, a váltó alá Kiss János és neje Kovács Mária nevét is Czibe Margit írta alá.

Csupor Józsefné szül. Futó Teréz is beismerte, hogy április 30-án Arkos Malvinnal ő volt Szolnokon Szilárd Ernő üzletében és ő szerepelt mint Vizi Ignác menyasszonya. A kicsalt áruból ő is egy részt kapott, amit azonban mikor meghallotta, hogy Arkos Malvin őrizetbe van véve, jász-kiséri lakásán a kementében elégette.

Tollas Jánosné szül. Tari Róza beismerte, hogy a telekkönyvi kivonatot 1925 január hóban ő vette ki Cserép Jánosné rábeszélésére, azért, mert nevezett tartozott neki és azt mondta, hogy csak akkor tud fizetni, ha Kissék telekkönyvi kivonatát a jászapáti telekkönyvi hivataltól kiveszi, mert ennek révén pénzhez tud jutni.

Cserép Jánosné szül. Czibe Margit junius 25-éig mindent tagadott, 25-én beismerte bűnösségét és azt, hogy ő beszélte rá társait cselekményük elkövetésére. A váltót ő írta alá és a kicsalt áru részben eladták, részben megtartották maguknak. A kéménybe és a kemencébe akkor rejtették az árut, mikor meghallották, hogy Deák Mihályné és Deák Margit ellen az ügyből kifolyólag nyomozás folyik.

Nevezettek a szolnoki királyi ügyészségnek 1925 junius 25-én átadattak. Előzőleg mindegyikükkel próbairást vettem fel.

Szilárd Ernő sértett kereskedő a nyomozás befejezése után úgy tölem, mint a Deák családtól bocsánatot kért az alaptalan gyanúsításért és akkor ismerte be, hogy ő neki az a meggyőződése volt titokban ellenem, hogy talán a Deák családdal szemben valami okból nem akarok fellépni és kijelentette, hogy most már látja úgy ő, mint a magán-detektivje, jobban értenek a rőfös áruhoz, mint a nyomozáshoz.

★

1925 október 18-án a Szolnoki Hitelbank Részvénytársaság az őrön feljelentést tett, hogy 1925 április hó folyamán egy ismeretlen nő megjelent a bankban és ott telek-

*) Gyanúsítottak neveit megváltoztattuk. Szerk.

könyvi kijegyzéssel igazolta, hogy ő Kecskés Ferencné szül. Kovács Mária jászalsószentgyörgyi lakos és dr. Hasznos József bankigazgatótól 20,000.000 korona váltókölcson folyósítását kérte a telekkönyvi kijegyzésekkel is igazolt és saját nevén álló ingatlanokra. A bank utasította a nőt, hogy személyazonosságát, valamint házasságát igazoló okmányokat vigyen a községi előjáróságtól és akkor a váltókölcson folyósítják. Április 15-én a községi előjáróság által kiállított igazolvánnyal és házassági anyakönyvi kivonattal igazolta a nő, hogy ő Kecskés Ferencné szül. Kovács Mária jászalsószentgyörgyi lakos, mire a bank a váltókölcson folyósította, a nő a 4 darab váltót és a biztosítási okiratot aláírta és a pénzzel eltávozott.

A váltók lejártakor azok rendezése céljából nem jelentkezett senki, miért is Kecskés Ferencné jászalsószentgyörgyi lakost felszólították a törlesztésre, mire annak férje Kecskés Ferenc bement a bankba és kijelentette, hogy az ő neje a banktól semmiféle pénzt nem vett fel és így ők nem rendezhetnek semmiféle adósságot. A bank vezetésére akkor jött rá, hogy valaki más hamis okiratokkal csalta ki a pénzt.

Ez ügyben a nyomozást azonnal bevezettem és a már nálam levő próbairásokat a 4 darab váltón és biztosítóokiraton levő aláírással összehasonlítva még az őrsön megállapítottam, hogy a váltókön és okiraton lévő aláírások Arkos Malvin jászalsószentgyörgyi lakostól származnak. Nevezett a Schvarcz testvérek sérelmére történt csalás miatt elfogatott, de elítélés után még a büntetését nem kezdte meg és szabadlábón volt. Arkos Malvin őrizetbe vétetett s a kikérdezéskor az irásának felmutatása után azonnal beismerte, hogy a váltókat ő írta alá és a 20,000.000 koronát Kecskés Ferencné Kovács Mária személyében ő vette fel a Hitelbanktól, Cserép Jánosné szül. Czibe Margit rábeszélésére. Csupor Józsefné szül. Futó Teréz segítségével, ki a községi előjáróságtól a Kecskés Ferencné személyazonosságát igazoló bizonyítványt és házassági anyakönyvi kivonatot szerezte be. Cserép Mária 22 éves, hajadon, Cserép Jánosné leánya pedig a bank és Kecskés Ferencné közötti levelezést bonyolította le oly módon, hogy az általuk félrevezetett bank által Kecskés Ferencné tanyai lakos címére küldött minden levelet a postáról ő vette magához mint Kecskés Ferencné egészen a kölcsön folyósításáig.

Arkos Malvin által felvett pénzt egyformán elosztották Cserép Flórián, Cserép Jánosné, Cserép Mária és Csupor Józsefné között, Cserép Jánosné a pénzt férjének adta át. Az összes gyanúsítottak cselekményüket beismerték és tényvázlattal a szolnoki királyi ügyészségnek átadattak, kivéve Cserép Jánosné szül. Czibe Margitot, aki a Schvarcz testvérek sérelmére elkövetett csalás és Kiss János és neje sérelmére elkövetett okirathamisításért a szolnoki királyi törvényszék fogházában volt.

Ezen cselekményükért a szolnoki királyi törvényszék Cserép Jánosné szül. Czibe Margitot összesen 5 évi és 6 havi fegyházra. Arkos Malvint előbbi esetért 1 évi és 6 havi börtönre, utóbbiért 2 évi fegyházra összesen 3 évi és 6 havi szabadságvesztésre. Csupor Józsefné szül. Futó Terézt előbbi esetért 10 havi és utóbbiért 1 évi összesen 1 évi és 10 havi börtönre. Tollas Jánosné 1 havi fogházra. Cserép Mária 6 havi börtönre. Cserép Jánost és Cserép Flóriánt 6—6 havi fogházra ítélte.

Ezen nyomozással meg lett semmisítve egy hasonló bűncselekményekre már teljesen megszervezett banda, amelynek leplezése ha nem sikerül, ki tudja hány hasonló bűn-

cselekményt követtek volna el cégek és magán egyének megkárosítására.

★

Fenti két nyomozásnál a tanulság olyannyira szembeötlő, a nyomozók munkája olyannyira elismerést érdemlő, hogy azt külön kiemelni nem kell.

KÜLFÖLDI CSENDŐRSÉGEK

A jugoszláv csendőrség.

(26. közlemény).

Ilyen módon, amikor a szolgálati könyvet az iktatókönyvvel összehasonlítják, a járőrszolgálat teljes eredményéről áttekintést lehet nyerni.

7. A szolgálati könyvbe a járőrszolgálaton kívül be kell vezetni a balső- és helyiszolgálat és az összes változásokat olyan sorrendben, ahogy történnek s amelyekből az egyes csendőrök alkalmazása, valamint a szolgálati órák felszámítása is megállapítható.

Különösen bevezetendő: készütség a laktanyában, ügyelet a pénztárnál, foglyok őrzése a laktanyában, szolgálat a kéziszajtonál, telefon ügyelet, az ügyeletes, a távollévők, a kórházban lévők, az áthelyezések, stb.

8. Az idegen őrsök csendőreinél — összpontosításnál — azok érkezését, elmenetelét és szolgálatát nem kell bevezetni a szolgálati könyvbe, hanem csak az átvonulók jegyzékébe.

9. Az őrs létszámában levő legénység az ideiglenesen vezényelték, rendfokozat szerinti sorrendben vezetendők be a szolgálati könyv jobb oldalára, ahol a teljesített szolgálat szerint a szolgálati órák is nyilvántartandók.

10. Ha egy őrsöt nagyobb mértékben erősítenek meg, akkor a megerősítésre vezényelt csendőrök neveit a szolgálati könyv jobb oldalán kell vezetni, az általuk teljesített szolgálatokat pedig ugyanezen könyv baloldalán. A bevonultakat akkor kell bevezetni, amikor megérkeznek, ha neveik az említett oldalon még nincsenek feljegyezve.

Ha csendőrök nagy létszáma esetén a szolgálati könyv jobb oldalán nem volna elegendő hely, ezen oldalhoz egy hasonlóan rovatozott lapot kell csatolni. Ez a csatolt lap ugyanazt a számot viseli, mint a szolgálati könyv illető oldala.

11. A szolgálati könyv minden oldalán legyen »összesen« és »átvitel«, amiből a hónap végén az őrs legénység létszáma és azoknak a hónapban való távolléte megállapítható legyen.

A 10. pontban felhozott esetben a szolgálati órákat indulásnál vagy visszatérésnél kell átvinni arról az oldalról, melyen utoljára volt a csendőr neve megjelölve.

12. A hónap végén, miután az összes szolgálati órák összegeztettek, a szolgálati könyvet le kell zárni és azt a parancsnok (helyettes) aláírja. Arra az esetre, ha a szolgálat a másik hónapba terjed át, a szolgálati órák a jövő hónapra számitanak.

13. Minthogy az őrs szolgálati könyve a szolgálatteljesítésnek, a csendőrök felhasználásának tükré, annak adatai feltétlenül megbízhatók legyenek és pontosan vezetessenek, mert ez a könyv többször bizonyítékul is szolgál.

A szolgálati könyv vezetését a 3. minta mutatja.

VI. Örjáratí lajstrom.

(3. minta.)

1. Az örjáratí lajstrom annak áttekintésére szolgál, hogy

a járőrök hányszor portyázták az örskörlet területén lévő tereptárgyakat.

2. Az őrzési lajstromba a tereptárgyak abban a sorrendben vezetnek be, amint azok portyázását elrendelték. Az olyan örsökön, ahol külön téli és nyári őrzési lajstromot kell vezetni.

3. Amikor a járőr bármely alkalommal a területen több tereptárgynál fordul meg, akkor a leportyázás napja a kimutatás kockájába jegyeztetik be.

3. A mindennap vagy gyakran látogatott tereptárgyaknál (vasutállomás, piac, stb.) a kimutatás jegyzetében azt kell bejegyezni, hogy azok egy hónapban hányszor lettek leportyázva.

4. Azt, amit az őrsparancsnok portyázott le, a kimutatásba piros tintával kell bejegyezni.

VII. Őrzési beosztás.

Az őrzési beosztás ezen szabályzat 2. szakaszában van leírva.

VIII. Az örsök közbiztonsági ténykedésének áttekintése.

(4. sz. minta.)

1. A csendőrsök és szakaszok parancsnokai havi kimutatásokat vezetnek a közbiztonsági szolgálatban kifejtett ténykedésről.

2. Az áttekintés rovataiba külön-külön vezetnek be az összes büntettek és vétségek a büntető- és a más törvények rendelkezései ellen, továbbá az összes kihágások, melyekért a kerületi bíróságoknál kell felelni és az összes közigazgatási kihágások együtt egy rovatban.

3. A kimutatásba bevezetnek az összes események az örskörletben, a fölfedezett cselekmények, a feljelentett és elfogott személyek száma, a hatóságnál történt feljelentés után, mindennap irónnal és minden hónap utolsó napján tintával.

4. Ezeket a kimutatásokat az örsök minden hó elsején a szakaszparancsnoknak terjesztik fel s azokat az áttekintés után az örsnek visszaküldi, mely ezeket az irattárban őrzi.

5. A szakaszparancsnok az összes örsökről együttes kimutatást küld minden hó 5-én a századparancsnoknak, a másolatot pedig az illető polgári kerületi elöljárónak.

5. A századparancsnok a szakaszparancsnokok kimutatásaiból egy összesített kimutatást készít s abból minden hó 5-éig egy példányt küld a zászlóaljparancsnoknak, egyet a kerületi elöljárónak, a harmadikat pedig annak a hatóságnak, mely a statisztikai adatokat vezeti. (Az állami statisztika igazgatóságának Belgrádba.)

IX. Jelentéstétel fontosabb eseményekről.

1. Az őrsparancsnok fontos és rendkívüli eseményről a leggyorsabb uton (távirat vagy telefon) köteles jelentést tenni.

Különösen bejelentendő:

- a) Fegyverhasználat. (*)
- b) Csendőr halála, megsebesülése és megszökése. (*)
- c) Fogoly halála a csendőr felügyelete alatt. (*)
- d) Lázadás, nagyobb mérvű rendzavarás vagy csendőregyen által elkövetett büncselekmény. (*)
- e) A csendőrlaktanya leégése. (*)
- f) Az állam határának átlépése. (*)
- g) A közlekedési eszközökön felmerült akadályok, mint a vasutakon, országutakon és nagyobb hidakon, melyeknek kijavításához hosszabb idő szükséges.
- h) A haza, az uralkodó és az alkotmány elleni lázadás és büncselekmények. A törvény, hatóság és közrend elleni büncselekmények. (*)

(Folytatjuk.)

Könyvismertetés.

Tövisskoszoru. Irta: *olysói és Héthársi Gabányi János* ny. tábornok. A szerző neve nem ismeretlen a katonai és a szépirodalomban. A kommunizmus bukása óta egész kis könyvtárra való művet adott ki, amelyeket izzó hazafiasság és a tiszta erkölcs hirdetése jellemeznek. Mostani könyve azoknak a költeményeknek gyűjteménye, melyeket hazánk elvesztése miatti kínzó fájdalommal mondott tollába. Egytől-egyig lebilincselő, megrázó, *szavalásra különösen alkalmas*, szép költemények, amelyek olvasásakor Arany János művei jutnak eszünkbe, mert Gabányi verseiben, általában, a történelmi alapokra fölépített, balladaszerű elbeszélést fedezzük fel. A versek gondolatmenete élénk, logikus; rímeik csengők és az irredenta-eszme mindenütt hatásosan érvényesül.

Soha sem volt annyira szükség az olyan irodalmi művekre, aminő Gabányi legújabb könyve, mint most van, amikor a revízió gondolata a magyar elmékben és szívekben napról-napra jobban erősödik. Ezért a kiváló katonaszerző költeményeit őszinte örömmel üdvözljük és melegen ajánljuk azokat hölgyeink és csendőreink figyelmébe.

A könyv értékét jellemzi, hogy a vallás- és közoktatásügyi miniszter ur a műnek az ifjúsági könyvtárakba való besorolását elrendelte.

A könyv ára 4 pengő. A megrendeléseket legcélszerűbb a szerzőhöz közvetlenül intézni (Budapest, II., Vérmező-ut 10—12. IV. em. 2.), aki a könyvek bérmentes elküldéséről gondoskodik.

Dr. Weninger: Gázháború. A napokban hagyta el a sajtót az a könyv, amely méltán számíthat a társadalom összes rétegeinek legnagyobb érdeklődésére. Szerzője a nemzetközi jog ismert művelője, *dr. Weninger László Vince*, a nemzetközi jog előadó tanára a kecskeméti jogakadémián, akinek tavaly megjelent tankönyve (Uj Nemzetközi Jog) ma már közkézen forog.

Ujabb könyvében a mai idők egyik legfontosabb problémáját dolgozta fel, amelynek aktualitását nem kell hangoztatnunk. A volt entente hatalmak ahelyett, hogy leszerelnének, valóságos versenybe kezdtek a hadikészülődések terén, melyeknél szembevethető a gázháborúra való lázas előkészület. A nagyközönség részére hozzá nem férhető adatokat, statisztikákat halmozott fel Weninger pompás monografiájában. A Népszövetség és Vörös kereszt küzdelme a gázháború eltiltása mellett meddőnek bizonyult és az edgewoodi titkos arzenál csak úgy ontja magából az újabb és mérgeesebb gúzokat, melyek nemcsak a haderő, hanem a *polgári lakosság* életét is egyaránt veszélyeztetik.

Mindenkinek kötelessége tehát, — a kulturával és családjával szemben — hogy a gázháború fenyegető veszélyéről magát informálja és ellene *védekezzen*. A gázvédelem kérdése is alapos feldolgozást nyert Weninger dr. könyvében, mely a jövő háborújának problémáját *katonai*, kémiai és jogi szempontokból egyaránt megvilágítja.

Hogy a háborút a Kellog-paktum távolról sem küszöbölte ki, azt mindenki tudja, hogy a háború veszélye ma jobban fenyeget, mint valaha és hogy a jövő háborújának a gázok jelentős szerepet fognak játszani, ez is elvitathatlan. Minden állam megtette már előkészületeit úgy a támadásra, mint a védekezésre, *csak mi nem*. Gondoljuk meg, hogy a gáz ellen, mely a polgári lakosságot fokozottan veszélyezteti, csak úgy tudunk védekezni, ha tudjuk, hogy *mi* ellen kell védekeznünk. Ezt tanulhatjuk meg Weninger, dr. művéből, aki e országos érdekű kérdés feldolgozásával a magyar civilizáció fenntartásának nagy szolgálatokat tett.

A könyv ára P 4.80, kapható a kiadónál (Turcsány Antal, VIII., Üllői-ut 2. Budapest) és az összes budapesti és nagyobb vidéki könyvkereskedésekben.

A „Csendőrségi Lapok“ nyomozási pályázatának eredménye.

A Csendőrségi Lapok folyó évi 9. és 10. számaiban hirdetett nyomozási pályázat pályamunkáinak elbírálására a szerkesztőség — a pályázati feltételeknek megfelelően — külön bizottságot kért fel. A bizottság tagjai akik a bírálatot vállalni szivesek voltak: *Soltész Imre* ezredes, a m. kir. csendőrség állandó tanulmányi bizottságának elnöke, *Glatz Ödön* alezredes, a tanulmányi bizottság tagja, *dr. Miskolczy Ágost* budapesti kir. ítélőtáblai bíró és *Hrabár Endre* százados, a csendőrségi tanulmányi bizottság tagja.

A bizottság döntését a szerkesztőségünknek megküldött következő jegyzőkönyv tartalmazza

JEGYZŐKÖNYV.

Felvette a Csendőrségi Lapok nyomozási pályázatára beérkezett pályamunkák bírálóbizottsága Budapesten, 1928 november 10-én.

Jelen vannak az alulírottak.

A bizottság a pályamunkáknak külön-külön és alaposan való áttanulmányozása és szóbeli tárgyalás után egyhanguan a következőképen döntött:

Az I. díj (100 pengő) *Madaras Elek* iászládányi őrsbeli tiszthelyettes »Két rendbeli okirathamisítással párosult csalás kiderítése« című pályamunkát illeti, amely váltóhamisítással kapcsolatos csalást tárgyal. A nyomozó a hamisítás tettesét a háborús segélyeket átvevők aláírásainak tanulmányozása alapján jelezte fel, ami emellett, hogy hosszúságos és járadságos munkát igényelt, igen nagy leleményességről is tanuskodik. *Madaras* tiszthelyettes alapos munkájával egy ártatlanul gyanúsított egyén ártatlanságát is bebizonyította.

A II. díjat (50 pengő) *Kalapos Pál* paksi alhad-

nagynak »Hamis tanulás és hamis eskü kiderítése« című pályamunkája érdemelte ki, aki egy régi naptárban eszközölt feljegyzések alapján állapította meg, hogy a gyanúsítottak hamisan tanuskodtak és esküdtek.

A III. díjat (30 pengő) a bizottság *Kardos Mihály* hajduhadházi őrsbeli törzsőrmester »Katonaszökevények által elkövetett gyilkossággal párosult rablási eset kiderítése« című pályamunkájának ítéli oda. Ezen munkának nagy érdeme, hogy a nyomozó igen nehéz viszonyok között egyedül nyomozott a gyilkossági ügyben a ugyancsak egyedül fogta el a tettest is.

A IV. díjjal (20 pengő) *Novák István* budapesti alhadnagynak »Egy szándékos emberölési eset kiderítése« című munkáját jutalmazza a bizottság, amelynél a nyomozó minden támpont nélkül, csupán logikus következtetése alapján jut el a helyes kiindulási ponthoz. Tárgyi bizonyítékok hiányában a gyanúsítottaknak külön-külön való s igen részletes kikérdezésével lehetővé tette, hogy a bíróság a tetteseket későbbi tagadásuk ellenére is elítélhette.

A pályadíjakkal jutalmazott pályamunkákon kívül a bizottság dicséretre méltóknak találta a következő pályamunkákat:

1. *Batár Antal* tiszthelyettes (Soroksár) »Katonaszökevény kóborcigányok által elkövetett betöréses lopások kiderítése« és »Egy gyujtogatási eset kiderítése«.

2. *Csibi Ferenc* tiszthelyettes (Sárvár) »Egy helyes következtetés gyors eredménye«.

3. *Fejér András* törzsőrmester (Szigetvár) »Egy gyujtogatási eset kiderítése«.

4. *Ille Sándor* tiszthelyettes (Békéscsaba) »Cigány-
jurfang«.

5. *Jänzer Márton* tiszthelyettes (Tápiószéle) »Egy utazó betörő elfogása« és »Egy kerékpárlopási eset kiderítése«.

6. *Mészáros Károly* alhadnagy (Szeged) »Egy érdekes eset«.

7. *Musitz Bálint* tiszthelyettes (Esztergom) »Egy gyilkosság kiderítése«.

8. *Németh Mihály II.* tiszthelyettes (Levél) »Egy

Egyedüli magyar hangszergyár az országban!

Általánosan elismert! Világmarika! Hegedű, tárogató, harmonika és az összes vonós és fúvós hangszerek. Romlott hangszerek javítása. Zenekarok felszerelése közvetlen a gyári áron. Árajánlatot ingyen küld az

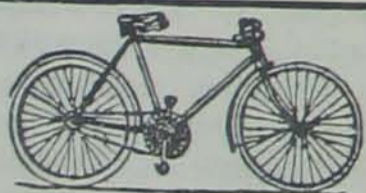
Első Magyar Hangszergyár STOWASSER

kir. udvari szállító, a Rákóczi-tárogató feltalálója. — Bpest, II., Lánchíd-u. 5.

Alapítattott: 1770. évben.

Csendőröknek kedvezményes részletfizetés!

3 pengős heti részle re varrógépek, kerék-
párok, gramfonok, harmonikák
LENGYEL, Budapest, Jókai-utca 1. sz.

Több mint 33 év óta a világot uraló ered. angol
The Champion kerékpárokat

Elsőrangú Central, Bobbin sülyesztős varró-
gépeket 20—24 pengős havi részletre.
Eredeti Motobécane francia motorkerékpá-
kat 840 pengőért előnyös részletre.

kerékpáralkatrészeket láncot, pedált,
nyergeket nagybani, eredeti gyári árban

külső gummit 6.50, belsőt 2.10 pengőért. — Kerékpárok 132 P.-től feljebb.

LÁNG JAKAB ÉS FIA kerékpár- és varrógépnagykereskedők
Magyarország legnagyobb, legrégibb és legmegbízhatóbb kerékpár üzlete

Budapest, VIII., József-körút 41. szám.

Alapítva 1869-ben. Árjegyzék 1000 képpel ingyen, de kiemelendő miről kívánja.

A Csendőrségi Lapok részére **HIRDETÉSEKET**

kizárólag **Balogh Sándor** hirdetőirodája
V., Bálvány-utca 12. **vesz fel.** Telefon: Aut. 157—83.
Mindennemű megkeresések erre a címre intézendők.

A CSENDŐRSÉGI LAPOKBAN

csak olyan teljesen megbízható cégek hirdetéseit közöljük, amelyektől olvasóink bizalommal vásárolhatnak. Annak a cégnek a hirdetését, amely ellen a legkisebb jogos kifogás merül fel, azonnal töröljük, miért is kérjük olvasóinkat, hogy minden felmerült panaszt velünk közölni sziveskedjenek.

jellegverzett betörőbanda leleplezése» és »Egy pénzhamisító banda leleplezése«.

Kmft.

Glatz Ödön alezredes s. k.
Soltész Imre ezredes s. k.

Hrabár Endre szds. s. k.
Dr. Miskolczi Ágost s. k.
kir. ítélőtáblai bíró.

Tekintettel a bizottság véleményére, amely szerint egyes pályamunkákat a kitűzött pályadíjakon felül is dicséretre méltóknak talált, a szerkesztőség kivételesen még 10—10 pengővel jutalmazza a *Batár Antal*, *Csibi Ferenc* tiszthelyettesek, *Fejér András* törzsörömester, *Ille Sándor*, *Jänzer Márton* tiszthelyettesek, *Mészáros Károly* alhadnagy, *Musitz Bálint* és *Németh Mihály II.* tiszthelyettesek pályázatait is.

A nyerteseknek — akiknek örömmel gratulálunk — a pályadíjakat egyidejűleg postán elküldöttük. Szolgáljanak ezek a díjak erkölcsi buzdításul azoknak is, akiknek pályázata ezuttal nem kerülhetett a legjobbak közé s azoknak is, akik még csak ezután kerülnek abba a helyzetbe, hogy olyan szép eredményeket mutassanak fel, mint pályázatunk nyertesei.

A nyertes pályamunkákat lapunk »Tanulságos Nyomozások« rovatában sorrend szerint közölni fogjuk.

HIREK

A budapesti csendőr tiszti társalgó közgyűlése. November 9-én 17 órakor tartotta a budapesti csendőr tiszti társalgó a rendes évi közgyűlését *Fischer József* tábornok elnöklete alatt. — A tárgysorozat első pontja gyanánt a társalgó és étkező vezetősége által kidolgozott új alapszabályok szerepeltek, amelyeket a közgyűlés tárgyalás után elfogadott. — *Liptay László* százados beszámolt a társalgó múlt évi számadásainak felülvizsgálásáról, amelyeket a felülvizsgáló-bizott-

ság rendben talált. A közgyűlés a felmentvényt megadta. — *Scholtisz József* százados a tiszti étkezde vagyoni állapotáról számolt be és javaslatot tett a Belügyminiszter ur által kiutalt segély mikénti felhasználására, amit a közgyűlés elfogadott. — *Bérczy Gyula* g. százados a társalgó vagyoni helyzetéről *Varga László* g. százados, könyvtáros pedig a tiszti könyvtár tetemes gyarapodásáról tett jelentést. — A közgyűlés ezután a vigalmi bizottságot választotta meg. A vigalmi bizottság elnöke *dr. Szücs István* örnagy, tagjai *Liptay László* és *Skertán Kálmán* századosok lettek. A társalgó és étkező vezetőségét a közgyűlés a következő urak személyében választotta meg: Elnök (a csendőrség felügyelője által kinevezve) *Lábady Kálmán* ezredes, gondnok: *Scholtisz József* százados, pénztárnok: *Bérczy Gyula* g. százados, könyvtáros: *Varga László* g. százados. A közgyűlés elhatározta, hogy a jövő nyárra tervbe vett bajtársias összejövetelek helyett a téli hónapokban és pedig január vagy február havában rendez táncsal egybekötött nagyjobb szabású bajtársi összejövetelt. — Az 1928. évi számadások átvizsgálásával a közgyűlés *dr. Valló József* alezredest, *Zsigmond István* századost és *Gunda Gyula* g. századost bizta meg. — Végezetül a közgyűlés *Schrédli Vilmos* százados indítványára egyhanguan jegyzőkönyvi köszönetet mondott *Scholtisz József* századosnak a társalgó és étkező gondnokának, akinek a bajtársak érdekében kifejtett önzetlen és fáradhatatlan munkássága a társalgó és étkező fejlődéséhez és kedvező anyagi körülmények között való fenntartásához nagy mértékben hozzájárult.

Dicséretetek. A m. kir. csendőrség felügyelője *Ivácson József*, *Rákosi Antal* és *Tóthpéli József* tiszthelyetteseket, mert a m. kir. csendőrség felügyelőjéhez beosztott irodavezetői, illetve segédmunkási és jegyzőkönyvvezetői minőségükben szolgálatukat fáradhatatlan buzgalommal, szorgalommal s megbízhatóan látták el, előjáróikat eredményesen

SÁRGA JÁNOS
CS. ÉS KIR. UDV. SZÁLLÍTÓ
ÉKSZERÉSZ, ÓRÁS, MŰTŰVŐS
ALAPITVA 1895 - KOLOZSVÁR
BUDAPEST, IV. KIGYÓ-U. 5. KLÓTILD PALOTA
Képes árjegyzék ingyen.

HEGEDŰ, VIOLA, CELLO és alkatrészei, kvintiszta hangversenyhurok TÓTH, (KOMÁROMY és TÓTH) művészhegedűépítőnél. IV., Kossuth Lajos-u. 10. Elsőrangú művészhegedűépítő műterem. Csere, vétel, becslés, művészi javítás, kedvező fizetési feltételek. Művészek és tanárok bevásárló helye. Általam épített hegedűn nagy számú okl. hegedűművész és tanár hangversenyez. Saját érdekében kérjen díjtalan prospektust.

PAPLANOK a legkitűnőbb minőségben, a legolcsóbban beszerezhető TEICHER paplan-készítőnél
Budapest, Klauzál-tér 3. szám. — Átdolgozásokat vállalok.

BECZÁSSY ANDOR

ékszerszalónja a Société Horlogère de Porrentruy Phénix Watch Co, Julliard et Cie Cortébert és La Chaux de Fonds Cortébert Watch Co svájci óragyárak magyarországi képviselője

BUDAPEST, Kossuth Lajos utca 4. szám. I. emelet, 2. ajtó.

ajánlja a m. kir. honvédségnél, a m. kir. államrendőrségnél szolgáló óra gyanánt forgalomba hozott és **kitűnően bevált Phénix és Cortébert gyártmányú szolgálattisztebórákat, valamint Luxor ébresztő órákat.**

A Phénix és Cortébert órák, valamint a Luxor ébresztő óra a m. kir. Csendőrség tagjai által közvetlenül a cégtől rendelhető meg levelezőlapon, vagy levélben a pontos cím és személyi adatok megjelölésével. Az első részlet a megrendelést, illetve az órale szállítást követő hó 1. napján esedékes. — Róktáron tart ezenkívül mindennemű arany-, ezüst- és ékszerárut a legmérsékeltebb áron és kívánatra, levélbeli megkeresésre, megbízottját gazdag választékkal küldi vidékre is.

A **Phénix és Cortébert órák** valódi **svájci gyártmányok**, tiszta nikkeltokban, 15 rubinos szerkezettel bírnak és **10 évi jótállással havi 5 pengős** részletfizetéssel mindössze **30.— P-be** kerülnek

A Phénix és Cortébert órák fölülte állnak minden más hasonló gyártmányú óráknak. Teljesen pormentesen zárnak és ugyanolyan jól működnek, mint bármilyen erősebb rázkódítás mellett is a lehető legpontosabbak, ezért **szó gálati célokra különösen alkalmasak.**

A Luxor ébresztő német gyártmány, csinos külsővel, erősen világító számlappal és ismétlő ébresztő szerkezettel bír. Ára — ugyancsak 6 havi részletfizetésre — **24.— pengő.**

Megrendelő katonai parancsnokságokól számtalan elismerést és megelégedést nyilvánító levél birtokában van a cég.

támogatták, *felügyelői dicsérő okirattal* látta el. — A m. kir. budapesti I. kerület parancsnoka *Szahó Albert* tiszthelyettest, mert 17 évet meghaladó csendőrségi szolgálati ideje alatt a közbiztonsági szolgálatot nagy odaadással és eredményesen teljesítette, továbbá, mert mint csemői őrsparancsnok alárendeltjeit igen jól befolyásolja és vezeti; *Kádár András* törzsörmezt, mert 15 évet meghaladó csendőrségi szolgálati ideje alatt kifogástalan magaviseletével bajtársainak és alárendeltjeinek igen jó példát mutatott s őrsparancsnokát hathatósan támogatja, *kerületi dicsérő okirattal* látta el. *Both András* örmestert pedig, mert 8 évet meghaladó csendőrségi szolgálati ideje alatt a közbiztonsági szolgálatot odaadással és eredményesen teljesítette, *nyilvánosan megdicsérte*. — A m. kir. debreceni VI. kerület parancsnoka a következő parancsot adta ki: »*Kormányzó ur* *Öfömméltóságának* mult hó 21-én a szabolicsvármegyei hősök emlékének leleplezése alkalmából Nyiregyházán történt látogatása alkalmával a csendőrségtől kivezényelt diszfél század, a vasutvonal biztosítására kivezényelt járőrök és a Nyiregyháza városban szolgálatot teljesített járőrök katonai magatartása minden tekintetben kitünő volt; köteleességét mindegyik teljes megelégedésre teljesítette, kitünő fegyelmezettségével, kifogástalan öltözködésével és példás magatartásával, valamint katonás fellépésével mindegyik mindenütt fényes tanujelét adta annak, hogy testiületünk minden tekintetben azon a szinten áll, amelyen állania kell. A kivezényelt csendőregyének fentebb közölt példás magatartása és kitünő szolgálatteljesítéséért *Kormányzó ur* *Öfömméltósága*, valamint *Scitovszky Béla* belügyminiszter ur *Önagyméltósága* teljes elismerését és köszönetét fejezte ki nekem s ezen magas helyekről ért elismeréseket jóleső érzéssel vettem tudomásul. Midőn ezt alárendeltjeim tudomására hozom: eme elismerésre méltatott kitünő magatartásért a kirendelt összes csendőregyéneknek a *Szolgalat* nevében teljes megelégedésemet és dicsérő elismerésemet fejezem ki.« Ugyancsak a debreceni VI. kerület parancsnoka *Hamza Gábor* örmestert, mert egyik község

utcáján egy gépkocsitól megriadt s kocsival elragadt lovat, mely nemcsak a kocsin ülő gazdájának, hanem az utcán járókelőknek testi épségét is igen súlyosan veszélyeztette, saját testi épsége veszélyeztetésével gyors elhatározással és bátor eljárásával megfékezett s a további szerencsétlenségnek elejét vette; *Kertész Zsigmond* tiszthelyettest és *Kovács István* törzsörmezt három embernek a vizbefulástól való megmentésénél, a mentési munkálatokban kifejtett önfeláldozó és eredményes közreműködésükért, *dicsérő okirattal* látta el; *Fabó József* csendőrt három embernek a vizbefulástól való megmentése körül kifejtett eredményes szolgálatáért; *Kozma Lajos* csendőrt, egy villámcsapás következtében éjjeli időben történt előfordult tüzvész alkalmával a tűz oltása és a tűz továbbterjedésének megakadályozása körül kifejtett igen buzgó és eredményes tevékenységéért, *nyilvánosan megdicsérte*.

Elöléptek: A m. kir. szegedi V. kerületben *törzsörmezt* *Boros Lajos* örmester. — *Örmesterré:* *Kramarik József*, *Balog Mihály*, *Nagy István IX.*, *Fábri Dezső*, *Gurmai József*, *Vigh Albert* és *Kálovics András* csendőrök.

Házasságot kötöttek: A m. kir. szegedi V. kerület állományában *Nyiri László* törzsörmezt *Kovács Juliannával* Körösladányban; *Szijjártó János* örmester *Magusin Máriával* Szolnokon.

Kérelem. A budapesti m. kir. állatorvosi főiskolának oktatási célokra szüksége lenne egy szépen fejlett, tisztafajú magyar ökör csontvázára. *Dr. Zimmermann Ágoston* állatorvosi főiskolai tanár ur (Budapest, VII. ker., Rottenbiller-utca 23—25. szám) általunk kéri a csendőr örsöket, sziveskedjenek ezt a körletükben lévő olyan nagyobb uradalmak vezetőivel közölni, ahol tiszta magyar fajta ökröket tenyésztenek. *Zimmermann* tanár ur kéri, hogyha valahol egy ilyen ökör nem ragályos betegségben elhull, arról őt az illető uradalom vezetője értesíteni sziveskedjék. Hangsúlyozottan csakis szépen fejlett csontvázu példányra reflektál.

Eladó: Egy nagy Remington-féle írógép, teljesen jó

OPERA

RUHÁZATI VÁLLALAT

BUDAPEST, ANDRÁSSY-UT 20. SZ.
AZ OPERA MELLETT.

Férfi és női ruházati cikkek, vásznak, selvmek, fehérneműek, szőnyegek a csendőrség tagjainak készpénzárban,
8 havi részletfizetésre

Ugyanilyen feltételek mellett árusítunk: vas- és rézágákat, gyermekkocsit, sodronybetétet, matracot stb.

KIVÁNATRA ÁRJEGYZÉKET KÜLDÜNK!

A

legvékonyabb,
mégis tömött és hófehér
SENATOR cigarettapapír,

HOSER VIKTOR 108 éves óra-
üzlete

BUDAPEST, Tabán, Apród ucca 3. sz.

Telefon: Aut. 531—39.

Ajánlja dús raktárát 10% engedménnyel a magyar királyi csendőrség részére. — Javitásokat is vállal.

SZENTKÉPEK. és mindenféle festmények részletre is kaphatók.
KÉPKERETEK EDELMANNÁL VIII, József-kr 35.

állapotban 275 pengőért, mely összeg 11 havi egyenlő részletben is fizethető volna. Érdeklődök irjanak *Patarić István* leszerelt csendőr címére (Hercegszántó. Bács-Bodrog vm.). Továbbá egy igen szép him német juhászból, teljesen kiképezve, olcsón, érdeklődök az eb tulajdonosának címét szerkesztőségünkben megtudhatják.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Olvasóink szives figyelmébe!

Cikket nemcsak a csendőrség tagjaitól, hanem bárkitől elfogadunk s azt közlés esetén megfelelően honoráljuk. Kéziratokat nem adunk vissza. A közleményeket kérjük az ivnek csak az egyik oldalára, lehetőleg félhasábosan és írógéppel vagy legalább is olvasható írással írni. Kéziratok sorsárol csak a szerkesztői üzenetek között adunk felvilágosítást, azért kérjük mindig megírni, hogy milyen jelige alatt válaszoljunk. Ha jelige nincs megjelölve, a szerző nevének kezdőbetűit és lakhelyét tüntetjük fel. — A szerkesztői üzenetekben mindenkinek válaszolunk, levélben senkinek, válaszbélyeget tehát felesleges beküldeni. Jeligéül kérjük kisebb helységek neveit választani, mert a gyakran használatos jeligékből származó félreértéseket csak így lehet elkerülni. — Büntetőjogi vonatkozású vagy közérdekű csendőrségi kérdésekre a Csendőr Lekszikon rovatban válaszolunk. Az előfizetést kérjük pontosan megújítani, mert a felszólítás költségét külön felszámítjuk. — A hozzánk intézett leveleket így kell címezni: „A Csendőrségi Lapok szerkesztőségének, Budapest I. ker., Vár, Országház utca 30. szám“.

H. Á. örm., Visegrád. Helyi ügyelet alatt csakis az örs állomáshelyén teljesített rendes szolgálatot értjük. Ha tehát a járőrnek egy másik község leportyázása is elő van írva, a »H. ü.« megjelölést még akkor sem lehet alkalmazni, ha a szomszéd község leportyázásával kapcsolatban a járőr helyi ügyeleti szolgálatot is tartott.

Nagykunság. 1. Csakis kegyelmi kérvény útján lehet beszámíttatni, de a kérvényt csak nyugállományba helyezése után adhatja be, tényleges szolgálat alatt nem. 2. Olvassa el lapunk folyó évi 25. számában »Rbs. 1881.« jelígre küldött üzenetünket.

1903. 1. Jelenleg nincsen felvétel, valószínűleg a jövő nyár előtt nem is lesz. 2. Nem. Csak próbaidős rendőri minőségben veszik fel és I. oszt. felügyelőhelyettesig léphet elő. 3. Igen. 4. Elméleti tanfolyamot, amely hat hónapig tart. 5. Mint a csendőrnek. 6. Nincs korlátozva. 7. Ezt most még nem lehet tudni, a fogyatéktól függ. 8. Csak a csendőrségi szolgálati kötelező letelte után.

Körváros. A lábbelieken gummisarok nincsen rendszerezve, de nézetünk szerint eltöltve sincsen. Ha tehát valamelyik csendőr a kincstári vagy magán lábbelijét a saját költségén gummisarokkal óhajtja ellátatni, azt hisszük, hogy ez ellen nem lehet kifogást emelni, mert azzal tulajdonképpen a lábbelit kiméli. Tagadhatatlan az is, hogy a gummisarok a csendőr járását is sokkal könnyebbé és kevésbé fárasztóvá teszi, mint a patkó.

Szokolya. Miután Ön időközben megnősült, újból való felvétele teljesen ki van zárva.

Zs. J. örm., Kunhegyes. 1. Lehet. 2. Kis- és nagyközségekben hétköznapokon a füszer- és rőfösüzletek 20 óráig, a hust és kenyeret árusítók pedig fél 21 óráig lehetnek nyitva. 3. A dr. Valló-féle kihágási büntetőtörvénykönyv 61. oldalán hivatkozott 62.111/1925. számú rendelet már nincsen érvényben, de érvényben van az ugyanazon könyv 55. oldalán hivatkozott 94.537/1921. számú rendelet, amely szerint husárut vasárnapokon és Szent István király napján délelőtt 10 óráig szabad árusítani. 4. A községek belterületén világos éjszakákon a gyakorlat szerint a lovakat nem kell csengővel ellátni, a járműnek lámpával való kivilágítását azonban elvben mindig meg kell követelni. 5. Ugyanez áll a kerékpárookra is.

Igazság. 1. A Szut. 182. pont 3. bekezdése értelmében a nősök a foglalkozás ideje alatt a laktanyában kötelesek tartózkodni. A napirend szerint a foglalkozás nyáron 8—10, télen 9—11 és 15—16 óráig tart, ez alatt az idő alatt tehát a nősöknek feltétlenül a laktanyában kell tartózkodniuk, ha csak részükre az örsparancsnok előző szolgálatukból folyóan a Szut. 289. pont 2. bekezdése értelmében szolgálatmentességet nem engedélyezett. Ha azonban a nős csendőrnek kihallgatáson kell megjelenie, ugy természetesen már a kihallgatás alkalmával a laktanyában kell lennie, hasonlóképpen, ha pl. feljelentést szerkeszt, a foglalkozási időn túl is benn kell maradnia, mert irodai munkát otthon végezni nem szabad. 2. Nem értjük, miért kérde, hogy egy csendőr egy törzsörnmesternek ilyen vagy amolyan parancsát teljesíteni köteles-e? Az alárendelt előjárójának minden, törvénybe nem ütköző parancsát feltétlenül teljesíteni köteles, anélkül, hogy a parancs szabályszerű voltát bírálghatná. Ha azt hiszi, hogy sérelem érte, panaszra mehet, de csak azután, miután a parancsot teljesítette. Gyenge előjáró az, akinek ilyen okoskodó csendőrei vannak.

Rém 15. 1. Megszakításnak számít, de miután a törvényben előírt 30 napot nem sokkal haladja túl, reménye lehet rá, hogy nyugállományba helyezése után kegyelemből el fognak tőle tekinteni. Az erre vonatkozó kérelmet Kormányzó ur Öföméltóságához kell benyújtani, de csak majd nyugállományba helyezése után, amíg ténylegesen szolgál, addig nem lehet. 2. Nem.

Jánoshalmi örs. Az örsök beléletéből vagy a csendőrök magánéletéből vett képeket szívesen közlünk, ha úgy tartalmilag, mint technikai kivitel tekintetében megfelelnek, az Önök által beküldött kép azonban tulságosan mesterkélten beállítású, ezért nem közölhető. A felvételt kivételesen visszaküldöttük.

Fényképezőgépek

prizmás látcsövek

6—12 hónapig terjedhető részletfizetésre készpénzárán, ellenőrizhető eredeti gyári árjegyzék szerint.
HATSCHEK és FARKAS
optikai és fényképészeti szaküzlet

BUDAPEST, IV., Károly-körút 26. szám.
Fiók: VI., Andrásy-ut 31. (Nagymező-u. sarok.)

Kérjen árajánlatot!

A hangszer a csendőr legszebb és legolcsóbb szó, aközása

Sfernberg hangszergyár Rákóczi-ut 60

Zongora, gramofon, minden hangszer

Kérjen ingyen árjegyzéket. — Jótállásunk: 8 napi próba

Meg nem felelőért pénz vissza.

A MÁV. és a csendőrség hivatalos szállítója

világhírű **THE WHITWORTH** kerékpárok

csendőröknek 16 pengős havi részletre. Kerékpár alkatrészek, lánc, pedál stb. gyári árban, külsők P. 680-tól, belsők P. 2'10-től. Új kerékpárok 135 pengőtől kezdve.

LANG IMRE műszerész-mester, kerékpár és szermekocsi gyári raktára. Budapest, Teréz-krt. 3. (sarok üzlet). Árjegyzék 950 képpel ingyen

Ne ügynök ulján vegyen.

IRÓGÉPEK

Remington, Royal, Underwood, Adler, Smith, Ideal,

útfazó és egvéb rendszerű a m. kir. csendőrség állományába tartozóknak havi 20—40 pengős részletre készpénzárban garanciával. — Szakszerű javítóműhely.

„ENERGIA“ írógépüzlet, Alkotmány-u. 31. (Vilmos császár-út sarokház) Kérjen ajánlatot. Telefon: Aut. 141-05

Maros. Az 1926. évi 7. számú Csendőrségi Közlönyben közzétett 2133/Eln. D. 1926. számú körrendelet határozványai irányadók.

118. Érdeklődő. Válasz a Csendőr Lekszikonban.

Barcs. Tekintettel arra, hogy Önnek nyugállományba helyezése alkalmával az őrmesteri rendfokozatban csak 10 havi szolgálata volt, újra ténylegesítése óta pedig még csak egy év telt el, törzsőrmesterré legfeljebb csak még egy évi és két havi szolgálat után lesz előléptethető, feltéve, hogy a feltételeknek meg fog felelni. (Lásd az 1926 február 1-én kelt 3. számú Csendőrségi Közlönyben megjelent »Attekin-tést«.)

Szegénység. 1. Feltétlenül lopást követett el, ha a tárgyak nem az ő tulajdonát képezték. Tekintettel azonban arra, hogy a férj a káros, a cselekmény csak magánindítványra üldözhető. 2. Nem értjük, hogy mit akar tudni ezzel a kéréssel kapcsolatban, írja meg világosabban. 3. Attól függ, hogy a kincstári hámorban nyugdíjképes állásban volt-e és nyugdíjjarulékot fizetett-e? Ha be tudja igazolni, hogy nyugdíjjarulékot fizetett és hogy nyugdíjjogosultságát akkor is megtartotta, amikor a szakiskolába küldték, akkor kérheti, egyébként nem. Ha esetleg okmányai vannak, küldje be nekünk, azokból majd megmondjuk, hogy lehet-e valamit tenni vagy sem.

Sziget. 1. Nem írta meg, hogy melyik biztosító intézetnél szándékozik magát biztosíttatni, azért csak általában figyelmeztetjük, hogy a rokkantság esetére szóló biztosítások összegét csak abban az esetben fizetik ki, ha teljesen rokkanttá és keresetképtelenné válik, amit a biztosító intézet állapít meg. Azzal, hogy mint csendőrségi szolgálatra alkalmatlant felülvizsgálják, a rokkantsági biztosítási díjra még nem szerez igényt. Ne adjon arra semmit, amit az ügynök beszél, csak ami írva van, az a fontos. 2. Attól függ, mettől-meddig terjed a megszakitása. Ha 1918 november 1 és 1919 december 31. közé esik, egyáltalában nem számít megszakitásnak, tehát kérnie sem kell az elengedését.

Zátony. 1. A családi pótlékot megkapja. 2. Beszámít a katonaságnál eltöltött szolgálati idő is, ha a katonai és a csendőrségi szolgálatok között a megszakitás nem több, mint 30 nap. 3. Közöljük.

Takarékosság. A kérdés jelenleg nincsen szabályozva, az új közigazdálkodási utasítás szabályozni fogja. Megjegyezzük, hogy a nőknek a legénységi szobák tisztogatási (surolási) költségeihez még akkor is önként hozzá kellene járulniok, ha az egyelőre előírva nincsen is, mert hiszen azokban nemcsak a közigazdálkodás tagjai, hanem a nők is tartózkodnak. Nem szép dolog az egész költséget a közigazdálkodás egy-két tagjára hárítani.

Örs Tornyospálca. A felvételt külön nem használhatjuk, csakis több mással együtt csoportosan. Tekintve, hogy ilyen csoportot már közöltünk, az Önök által beküldött felvételt eltesszük, talán alkalmilag felhasználhatjuk. A költséget egyidejűen megküldöttük.

Irottkő. A helyben teljesített szolgálat után azért nem illetékes vezénylési pótdíj, mert a járőrnek alkalma van arra, hogy szolgálata közben az örsön étkezzék. Világos tehát, hogy a vezénylési pótdíj szempontjából »helyben« kifejezés alatt csakis az örsállomásnak azt a területét kell érteni, amelyről a járőr étkezés végett a laktanyába a szolgálat hátránya nélkül vissza tud térni, míg ha a járőr a községnek távolabb fekvő külterületein teljesít szolgálatot és a szolgálat alatt nem étkezik rendszeresen a laktanyában, akkor részére a vezénylési pótdíj éppen úgy illetékes, mintha az örs állomáshelyén kívül teljesített volna szolgálatot.

Üjlaki ny. th., Sarkad. 1. Sem nyugdíjjarulékkölcson, sem pedig lakbélreleget a csendőrségnél nem lehet felvenni. 2. Először is azt kell tisztázni, hogy a leány, aki a házat a kamrával együtt kapta az egyik szülőtől, arra telekkönyvi tulajdont szerzett-e vagy sem? At lett-e a leányra írva az ingatlan, mert ha át lett írva, akkor a leány megszerezte a tulajdont úgy a házra, mint a kamrára és a hambárokra nézve, ha azok úgy, amint Ön írja, ténylegesen be vannak építve, mert akkor a hambárok az ingatlan tartozékai lévén, azokról nem lehet külön intézkedni. Ha azonban a leány telekkönyvi tulajdont nem szerzett, úgy bajos eligazodni az ügyön. Tudnunk kellene, hogy ki a telekkönyvi tulajdonos és ez milyen intézkedéseket tett, kinak a javára és birtokba is adta-e az illető tárgyat? Mindezekre a kérdésekre azonban a levelében felvilágosítást nem találunk. 3. A haszonélvező köteles a ház adóját fizetni és a házat rendben tartani. Korlátozó intézkedésekre vonatkozóan csak akkor adhatnánk felvilágosítást, ha tudnók, hogy a haszonélvezet milyen törvényes intézkedésen alapul (pl. özvegyi haszonélvezet, végrendeleten alapuló személyes részesedés, stb.).

Pusztavacs. 1. Ilyen rendeletről nem tudunk. A szabadságolási szabály szerint a csendőr kivételesen hat heti szabadságot is kaphat, ennél többet valóban nem lehet kívánni. 2. Olvassa el lapunk 1926. évi 1. számának 23. oldalán »K. J. B.« jeligére küldött üzenetünket. 3. Csak kegyelmi uton, a nyugállományba helyezés után. 4. Csendőrezredes, mert a csendőrség állományába végleg áthelyeztetett.

Korona. Olvassa el lapunk 1927. évi 11. számának 327. oldalán »Cs. B., Fehérgyarmat« jeligére küldött üzenetünk 3. pontját.

Pataki. Olvassa el »Pusztavacs« jeligére küldött üzenetünk 2. pontját, az Önnek is szól.

12 havi részletre
12 bútort

kaphat háló-, ebédlő-
úriszoba- és konyha-
a legolcsóbbtól a leg-
drágább kivitelig. —o—

BLEIER Rákóczi-út 30. Félemelet.

BUTOR és kárpitosáru részletre!
E hirdetésre hivatkoznak árengedmény.
ORION, Andrásy-ut 52. (Bejárat Eötvös-u. sarok)

BUTOR részletre Budapest **3.**
olcsón VI., Ó-utca
Postások és rendőrség szállítója.

„Palace“ butorcsarnok BUDAPEST, VII,
DOHÁNY-U. 62.
Butor nagy választékban és csakis jó minőségben!
A m. kir. csendőrség tagjainak kedvezm. árak és fizetési feltételek, Telefon J. 392-74

BUTOR-HITEL

készpénzárban. Évtizedek óta közismert butoráruházunkban hálószobák, ebédlők, uriszobák legkedvezőbb fizetési feltételek mellett „**BOG-MIL**“ Kereskedelmi rt., ezelőtt **Balázs** kaphatók. „**BOG-MIL**“ és **Társas** butoráruház, Vilmos császár-ut 43. (saját ház.) **Köztisztviselőknek külön kedvezmény.**

BUTOR RÉSZLETRE

12—20 hónapra készpénz-
árban, megbízható minőség-
ben. **ROYAL butorcsarnok**

VIII. kerület, Baross-utca 34 és 42. — Közalkalmazottak állandó szállítója.

Fehérbutorok konyhák, előszobák, különleges leány-
szobák, leber hálószobák kizárólag
elsőrangú HAVAS asztalosmesternél **IV., Semmelweis-utca 9 és**
minőségben **VII., Rózsa-utca 20.**

Fizetési kedvezmény.

Előleg nélkül hattól-tíz havi részletre

szelvonok, matracok, Bergere- és szalongarnitúrák, ebédlő-
székek, átvétők, szőnyegek, paplanok, sodronyok, vaságyak

RÉVAL, VII. kerület, Wesselényi utca 10 szám.

Legény a gáton.

Regény

Írta: BARÉNYI FERENC (33).

Egy széles hajlásu ágvillában kényelmesen megtelepedve félénken pislogtak lefelé. Kesernye Bálint a fa tövében tovább ijesztette a mackókat olyképen, hogy úgy csinált, mintha a fára akarna mászni. Amilyen bolondos, tréfás fiú volt Kesernye Bálint, alighanem meg is tette volna, ha tudott volna fejjel lefele a fára mászni. De a mackók így is nagyon szurkoltak, a csendőrök nagy mulatóságára. Valamennyien vigan kacagva mulattak Kesernye Bálint tréfás mutatványán. Az általános kacagás harsogását egyszerre éles csilingelés vágta el.

A telefon. Szól a telefon.

Czauber őrmester bement az irodába és a füléhez emelte a kagylót.

— Halló! Itt Czauber őrmester. Halló, ki beszél?

— Parancsoljon főszolgabíró ur.

— Halló, őrmester ur! Bécsből a hadügyminisztérium kiküldötte Gruics vezérkari ezredes urat, hogy a köolajkutatók dolgát megvizsgálja. Az ezredes ur itt van nálam és egy csendőrijárórt kér. Hát tessék azonnal küldeni.

— Magam megyek főszolgabíró ur. Csak azt kérdem még, hogy egyenesen kimenjek a helyszínére?

— Nem, az ezredes ur itt várja a hivatalomban. Majd együtt mennek ki a helyszínére.

— Megértettem. Rögtön indulok, egy óra múlva ott leszek.

— A viszontlátásra.

Czauber őrmester felakasztotta a kagylót. Mikor meglátta az időközben bejött Gál őrsvezetőt, elmondta neki, hogy mit közölt vele a főszolgabíró.

— Magában megy az őrmester ur?

— Igen, azt mondtam a főszolgabíró urnak, hogy magam megyek, — némi gondolkodás után hozzátette. — Különben gyere te is velem.

Gyorsan felszereltek és az őrsöt Szelniczkyre bizva hamar elindultak az országúton a járási székhely felé. Egy óra sem telt bele már a főszolgabíró ajtaján kopogtattak. Sűrű szivarfüst felhőzött az irodában. A főszolgabíróval szemben a nagy karosszékben nyírott ősz bajuszu, kopasz ur ült. Térdradrágos szürkeruhát hordott sárga bőrlábszárvédővel és ugyan ilyen színű hegymászó bakancsal. Amint a belépő Czauber őrmesteréket meglátta, felállt és barátságosan mosolyogva eléjük jött.

— Gruics ezredes ur, — mondta a főszolgabíró és Czauber őrmester katonásan jelentkezett Gruicsnál.

— Tehát maguk jönnek velem? — kérdezte Gruics a kezét nyujtva.

— Parancsára ezredes ur.

Gruics cigarettával kínálta őket és aztán a belső zsebéből iratokat vett elő.

— Sajnos, nem tudok magyarul, de németül majd csak megértjük egymást. Mielőtt azonban megkezdődik a munkánkat, mindenképp előttem igazolom magam. Itt vannak az igazolványaim.

Berzán nevetve legyintett a kezével.

— Elég az én igazolásom. Nekem csak hisznek a csendőrök. Hiszen én már igazoltam az ezredes urat.

— Igaz, de még sem elég. A fő az igazolvány, — mondotta Gruics és különös mosollyal nézett Berzánra.

Czauber őrmester és Gál őrsvezető végignézték az eléjük tett igazolványokat. Nem sokat értettek belőlük, mert ilye-

neket még nem láttak és valamennyi németül volt kiállítva. Annyit azonban mégis meg tudtak állapítani, hogy mind-egyiken ott van a vezérkari főnök aláírása és a bécsi hadügyminisztérium pecsétje. Az igazolványokon levő fényképen is ugyanaz a ruha volt Gruicson, amelyikben előttük állt.

— A fényképet nézik? — kérdezte Gruics. — Hát azért vagyok polgári ruhában, mert ilyen kiküldetésre nem alkalmas a katonai egyenruha.

Czauber őrmester visszaadta az igazoló iratokat. Gruics zsebre rakta az igazolványokat és Berzánra nézett az ő sajtóságosan különös mosolyával.

— Most hát, hogy tudják, ki vagyok, térjünk a tárgyra. Engem Bécsből kiküldött a hadügyminisztérium, hogy vizsgáljam meg a köolajkutatók ügyét. Mert ugyebár maguk jelentették azt, hogy kémgyanusak? — kérdezte Gruics és fürkésző szemmel nézett Czauber őrmesterre.

— Igen, mert az a gyanunk támadt, hogy hátha térképező kémek, — felelte Czauber őrmester. Gruics hideg, közömbös szeme megvillant.

— Helyes, nagyon helyes. A főszolgabíró ur ugyan azt mondja, hogy semmi okunk sincs a gyanura, mert hogy ezek valóban francia mérnökök, akik köolaj után kutatnak. Am mégis vizsgáljuk meg az esetet a helyszínen. Tehát akkor indulhatunk is.

Gruics összeszedte irásait és térképtáskáját. Berzán felállt és azt mondta.

— Már befogattam a kocsimba. Elviszi majd ezredes urékat addig a pontig, ameddig kocsival lehet menni.

Gruics udvariasan hajlongott.

— Nagyon kedves. Köszönöm szépen.

Berzán mosolyogva hajolt meg.

— Kérem, nagyon szívesen, hiszen ez természetes. Kocsival az ezredes ur kényelmesebben és gyorsabban járja meg. Ugyis, mint mondtam, vacsorával várjuk az ezredes urat.

Gruics ismét hajlongott és barátságosan nyujtotta a kezét.

— Köszönöm, főszolgabíró ur. Sietni fogok, hogy ne tegyem próbára a nagyságos asszony türelmét, — aztán nevetve folytatta. — De ha úgy fordul, hogy azokat odakint le kell tartóztatni? Akkor esetleg nem jöhetnek vissza idejében...

Berzán nevetve legyintett a kezével.

— Dehogy is. Inkább hozza el ezredes ur őket is magával.

Ezen aztán mindketten nagyot kacagtak. A kocsiban Gruics maga mellé ültette Czauber őrmestert. Gál őrsvezető felült a bakra a kocsis mellé.

Az uton Gruics élénk beszélgetésbe merült Czauber őrmesterrel. Elmondatta vele mindazt, amit a csendőrség a köolajkutatókról tudott. Közben megkérdezte, hol vannak a határvidéken csendőrőrsök. Gruics behatóan érdeklődött minden iránt, hogy milyen utak visznek a határ felé, milyen hidak vannak rajtuk és így tovább. Azután felpattantotta a kis ülést és arra teregette a térképeit. Kikérdezte Czauber őrmestert, hogy hol vannak a határhoz legközelebb eső katonai parancsnokságok és katonai raktárak. Czauber őrmester készségesen felelt meg minden kérdésre. Gruics szorgalmasan jegyeztetett. A térképeibe mindenféle jeleket csinált és a különféle állomáshelyeket különböző színű irónokkal huzgálta alá. Egyszer aztán kutató szürke szeme hosszasan nézett Czauber őrmester szemébe.

— Persze maga most azt gondolja, hogy nagyon ostoba lehet ez az ezredes, hogy vezérkari tiszt létére ilyeneket kérdez, amit minden őrmester tud...

Czauber őrmester nem válaszolt. Nyugodtan állta Gruics erős tekintetét.

— Belátom, hogy méltán alkothatna katonai tudásomról ilyen előnytelen véleményt, — folytatta Gruics és nyájasan mosolyogva cigarettával kínálta meg Czauber őrmestert. — De hát tudja odabent az irodában az ember könnyen elfelejt egyes részleteket. Így hát felhasználom az alkalmat, hogy most, amikor idekünn vagyok felfrissítem az emlékezetemet.

A kocsi megállt. Már tovább nem lehetett kocsival menni. Leszálltak a kocsiról és gyalog folytatták utjukat. Nemsokára feltűnt a kerek vászonernyő.

— Ott vannak, — mutatta Czauber őrmester. Gruics elővette a messzelátóját és megirányozta vele a nagy vászonernyőt.

— Látom. Ugy látszik éppen munkában kapjuk őket.

Amikor látótávolságra megközelítették őket, a mérnökök eléjük jöttek. Kölcsönös üdvözlések után barátságos beszélgetésbe elegyedtek Gruiccsal olyan idegen nyelven, amelyet sem Czauber őrmester, sem Gál őrsvezető nem értett. Gruics feltette az orrcsüvegét és érdeklődve szemlélte az eléjük tett rajzokat. A mérnökök mindent megmutattak és bőbeszédű magyarázatokkal szolgáltak Gruicsnak, olyan arckifejezéssel, mintha szinte dicsekedve mutatták, hogy munkájukkal mennyire haladtak. Gruics is elismerően bólintgatott a fejével és közben egy pár olyan megjegyzést ejtett, amelyek nevetésre derítették az álmatag szemű mérnököket. Azután megint cigarettával kínálta meg Czauber őrmesterét és roppant nyájasan mosolyogva barátságosan szorította meg a kezüket.

— Nagyon köszönöm, hogy ide elkísérték. Mindent átvizsgáltam és megnyugtathatom önöket, hogy a leghalványabb gyanura sincsen ok. Ezek az urak valóban francia mérnökök és igazán kőolaj után kutatnak. Tehát ne zavarják a mérnök urakat a munkában, hagyják őket békében dolgozni. Én még itt maradok. Még egy kicsit széjjelnézek ezen a szép vidéken. Maguk azonban haza mehetnek. Köszönöm az ügyes támogatást és szíves kalauzólást. A viszontlátásra!

XXXVIII.

Czauber őrmester és Gál őrsvezető az őrsirodában irtak és annyira elmerültek a munkájukban, hogy szinte nem halották a halk kopogtatást. Meglepetten néztek a belépőre, mert mindenkire másra számíthattak volna, csak erre nem. Csak ezt nem várták. Huss Avrum állt előttük. Vércseszeme sunyin nevetett amint jelentkezett.

— Megjöttem, őrmester ur. Szabadon engedett a főügyész ur.

Czauber őrmester kutatóan nézett Huss ravasz szemébe. Huss már ismerte ezt a szigorú, erős tekintet, mely szurt, mint a finoman kihegyezett tör. Nem bírta ki sokáig, lehunyta a szemét.

— Adja ide az írást, amit kapott az ügyészségtől, — mondta Czauber őrmester és Huss csodálkozva nézett rá.

— Miféle írást?

— Hát amit az ügyészség adott magának utavalóul. Huss Avrum ostoba arcot vágott.

— Nekem?

— Persze, hogy magának. Hiszen maga jött el a fogházból, már pedig onnan nem engedik el a foglyokat csak úgy sundam-bundam.

Huss alattomos szemével fürkészően nézett Czauber őrmesterre, majd Gál őrsvezetőre.

— Nahát mi lesz? Adja elő az írást. Mert ha nincs, akkor visszavisszük magát az ügyészséghez.

Ezt már megértette Huss. Kigombolta a kabátját és a belső zsebében kotorászott.

— Ja vagy úgy? Az az írásom, amit a főügyész ur adott. Itt van.

Czauber őrmester elolvasta és szintén láttamozta, odaadta Gál őrsvezetőnek előjegyzés végett. Közben azt mondta Hussnak.

— Nagyon téved Huss, ha maga azt gondolja, hogy magát a főügyész ur szabadon engedte. Csak feltételes szabadságot kapott. Ez azt jelenti, hogy habár itthon lehet, de azért felügyelet alatt marad. A községből engedélyem nélkül nem mehet ki és mindenképen jól viselkedjék, mert ha a legkisebb kifogás merül fel maga ellen, akkor azonnal elfogjuk és visszakisérjük az ügyészséghez.

Huss ravaszul hunyorgató szemében pillanatra megint fellobbant a gyűlölet lángja. Lehunyta a szemét és sunyi alázattal fogadkozott.

— Nagyon fogok vigyázni magamra. Nem fog az őrmester ur ellenem panaszkodni.

— Jól van. Elmehet, — bocsátotta el Czauber őrmester. Amikor Huss elment Gál őrsvezető bosszusan jegyezte meg.

— Érthetetlen, hogy az ügyészség miért engedte haza? Czauber őrmester kedvetlenül válaszolt.

— Feltételes szabadságra ezt a gazembert. Én sem értem, — kissé gondolkodott és aztán a telefonhoz lépett. — Meg is kérdezem az ügyészséget. Megmondom, hogy jobb lenne, ha Huss továbbra is lakat mögött maradna.

Amíg Czauber őrmester az ügyészséggel beszélt, Gál őrsvezető melléje állt és kinézett az ablakon. Meglepetten huzta fel a szemöldökét és az ablakhoz lépett, hogy jobban lásson. Berzán hintója gördült el a laktanya előtt s a hintóban Gruics ült és mellette Szilvia apja a pópa. Sűrű redőket vetett Gál őrsvezető homloka. Hát ezek hogy kerülnek össze? — kérdezte magamagától és töprengve gondolkodott.

Czauber őrmester bosszusan akasztotta vissza a kagylót és Gál őrsvezetőhöz lépett.

— Azt mondja a főügyész ur, hogy Husst tekintélyes óvadék ellenében feltételes szabadságra bocsátotta, mert a kiadatási eljárás késik. Amíg Rappaportot Londonból a mi hatóságainknak kiadják, addig nagyon sok idő telik el s azt mondja a főügyész ur, hogy nincs értelme, hogy Husst addig benttartsák.

— Hát majd vigyázunk rá, hogy meg sem moccanhat, — nyugtatta meg Gál őrsvezető Czauber őrmestert, aki rosszkedvűen jegyezte meg.

Résen kell lennünk, mert Huss Avrum nagy gazember. Mindenre képes.

Mondok én is most valami érdekeset, — szolt Gál őrsvezető. — Amíg telefonált az őrmester ur, itt az ablak alatt robogott el Gruics ezredes ur a főszolgabíró hintójában.

— Biztosan a vasúthoz hajtatott.

— Lehet, de nem volt egyedül a kocsiban.

— A főszolgabíró urral?

— Nem találja ki az őrmester ur.

— A mérnökök? — kérdezte hirtelen támadt gyanúval Czauber őrmester.

(Folytatjuk.)

A szerkesztésért és kiadásért felelős:
PINCZÉS ZOLTÁN százados.

HELIOS-nyomda Budapest, VII., Sip-utca 3. sz.

Telefon: József 413—27.

Felelős vezető: Weitz Károly